ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

8. 11. 1985. ● ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ ● ГОДИНА XLVII ● 100 ДИН. ● БРОЈ 1767

КОРТО МАЛТЕЗЕ
НАШАО
СКРИВЕНО БЛАГО
ЦРНОГОРСКОГ
КРАЉА НИКОЛЕ

Ripley

Веровали или не!

ЈАРКОЦРВЕНА БОЈА

ПУРПУР

БИЛА ЈЕ ОБЕЛЕЖЈЕ ВЛАДАРА, А ЈОШ И ДАНАС ЈЕ НОСЕ КАРДИНАЛИ. У СТАРОМ ВЕКУ ДОБИЈАЛА СЕ ИЗ МОРСКИХ ШКОЉКИ MUREX BRANDARIS I MUREX TRUNCULUS. ЗА ЈЕДАН ГРАМ ПУРПУРА БИЛО ЈЕ ПОТРЕБНО 8000 ОВИХ МЕКУШАЦА. ЗАТО ЈЕ И БИЛА ВЕОМА СКУПА. У СТАРОМ РИМУ, РЕЦИМО, ЗА ПУРПУР СЕ ПЛАЋАЛО ОДГОВАРАЈУЋОМ ТЕЖИНОМ У ЗЛАТУ.

ЂАВОЛСКИ МОСТ

У БЛИЗИНИ БАЦА У ФРАНЦУСКОЈ У СТВАРИ ЈЕ ОГРОМНА СТЕНА КОЈА ИЗГЛЕДА КАО ПОВИЈЕНА ЂАВОЛОВА ГЛАВА.

СТРАСНИ КОЛЕКЦИОНАРИ КЛИКЕРА

У СТАЊУ СУ ДА ЗА САМО ЈЕДАН ПРИМЕРАК ПЛАТЕ СУМУ ОД 900 ДОЛАРА.

Двајт Харди

ИЗ КАУНСИЛ БЛАФСА У АЈОВИ (САД) ОД ОСУШЕНИХ СТАБАЛА И СТАРИХ ТЕЛЕФОНСКИХ СТУБОВА ПРАВИ КАКТУСЕ. ДА БИ ИЗГЛЕДАЛИ КАО ПРАВИ, БОЈИ ИХ ЗЕЛЕНО И У ЊИХ УМЕЋЕ БОДЉЕ ОД ИГАЛА ИЛИ ДЛАЧИЦА ИЗ ЧЕТКИЦА ЗА ЗУБЕ.

ЗНАК

ИЗНАД ЈЕДНЕ КРЧМЕ У ХАМБУРГУ (СР НЕМАЧКА), НАЧИЊЕН ОД ПЛЕЋКЕ КИТА, ДАО ЈЕ ИМЕ ЧИТАВОЈ УЛИЦИ: „УЛИЦА ПЛЕЋКЕ ОД КИТА".

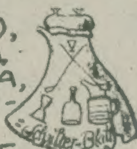

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ● ● ●

● ● ● црвене лондонске телефонске кабине без којих овај град више не може да се замисли биће проглашене националним спомеником и стављене под заштиту државе.

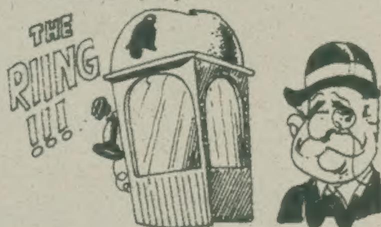

● ● ● температура површине мора и океана разликују се за тридесетак степени, зависно од климатских области. Тако, рецимо, у тропским крајевима та температури износи 27°C док је у поларним –2°C.

● ● ● на свету има око девет стотина врста слепих мишева. Они живе у свим крајевима света, осим у оним са хладном климом. Неки примерци ових сисара велики су као зечеви и имају распон крила од једног метра. Други су сићушни, чак мањи од миша.

● ● ● кад свију гнезда на телеграфским стубовима, роде често проузрокују кратак спој. Чехословаци су одлучили да доскоче овим птицама, па су тик уз телеграфске подигли стубове на којима се налазе већ готова гнезда. Роде су, кажу, брзо прихватиле понуђене нове „станове".

● ● ● становници Сиделија, држава Мисури (САД), хрле у циркус да би видели главну звезду – једну мулу. Ова животиња са висине од девет метара скаче у водом испуњено буре дубоко свега метар и осамдесет центиметара. Власник неустрашивог „скакача" је један дресер животиња који тврди да је ово једина мула на свету која је у стању да изведе овакву акробацију.

● ● ● за време аустроугарске владавине у Поморској војној академији у Ријеци полазници су поред осталих предмета учили пет језика (немачки, мађарски, италијански, енглески и „илирски" тј. српскохрватски), али и цртање и плес.

● ● ● британска пошта издала је марке са ликовима великих филмских уметника. Тако ће се у продаји наћи марке са Дејвидом Нивеном, Питером Селерсом, Вивијен Ли, Чарлијем Чаплином и Алфредом Хичкоком. На маркама ће бити и аутограми познатих глумаца и редитеља.

ПЕТ ХИЉАДА ЈЕЗИКА НАШЕ ПЛАНЕТЕ

ШТУЦАТЕ ЛИ ТАБАЗАСАНСКИ?

ИАКО НАЈСТАРИЈЕ СЛОВО „О" ИМА СКОРО 3300 ГОДИНА, НА ЗЕМЉИ НЕ ПОСТОЈИ НИЈЕДАН ЈЕЗИК БЕЗ СЛОВА „А". КИНЕЗИ СЛОВО „И" ПИШУ НА 92 А ИЗГОВАРАЈУ ГА НА 84 РАЗЛИЧИТА НАЧИНА. БЕЗ ОБЗИРА НА ТО, ЈЕЗИК СА СРЕДЊОБУГАНВИЛСКИХ ОСТРВА ИМА САМО 10 СЛОВА!

Ако се којом приликом сретнете са неким неандерталцем, немојте га ништа питати јер вам, у сваком случају, неће одговорити. Не зато што не жели, већ зато што не може! Његов гркљан је природа тако саздала да је потпуно неупотребљив за артикулисани говор. Много више среће имаћете с кромањонцем. Он би већ могао да говори, али да ли би то било довољно да се споразумете? О његовом језику готово ништа не знају ни најпознатији лингвисти! Слажу се да је најстарији пронађени запис неког језика онај на глиненим таблицама из Ирана. Датира од пре 5.500 година и забележен је на еламитском језику.

За све су криви богови

Где и кад су настали језици, који су први или најстарији, засад се не зна. Општеприхваћена теорија је да се језик развио из низа звучних сигнала којима је човек имитирао гласове животиња. С друге стране, предање каже да је све почело у Вавилону. Људи су градили кулу до небеских висина, да из ње завире боговима у тањир. Тада су сви говорили истим језиком и сви се разумели. Кад су богови видели да се људи не шале и да градња брзо напредује, послали су ђавола и ђаволчиће да међу њима направе језички раздор. И ови су успели. Људи су почели да се служе различитим језицима и више нису могли да се разумеју. Градња вавилонске куле била је прекинута.

Али, манимо легенде и вратимо се науци. По многима, прва изговорена реч била је узвик „ох". Он и данас постоји у готово свим језицима. А њих је пре неколико векова било више од 10.000! Неке речи које су се данас задржале у употреби потичу чак из неолита! На језику Баска реч „нож" је сложеница која значи „камен који сече", а „кров" – „кров пећине". Данас нема ниједног живог језика, или наречја у свету, у којем не постоји слово „а", а епитет најстаријег припада слову „О". Оно се у неизмењеном облику употребљава још од 1300. године пре наше ере.

Научници су утврдили да сви индоевропски језици, осим мађарског, баскијског, финског и естонског, припадају једној групи и да се говоре у целој Европи, Кавказу, Ирану и Индији. Сматра се да се том групом језика на овом подручју човек служи 25.000 година. Сада у свету постоји око 5.000 језика и наречја. Најраспрострањенији је севернокинески којим говори преко 600 милиона Кинеза. За њим је енглески, матерњи језик 400 милиона људи. Следе хинду и урду, шпански, руски, немачки, француски, индонезијски, португалски и арапски.

Интересантно је да између Северне и Јужне Америке Индијанци говоре на више од 100 језика, а неки од њих још нису класификовани. У Африци, јужно од Сахаре, говори се на више од 70 а 50 хиљада домородаца из Аустралије говори, веровали или не, на више од 200 језика! Ако сматрате да ови подаци нису ништа особито, да вам кажемо и то да на Кавказу људи причају на најмање 80 језика!!!

Језик са два самогласника

Каже се: колико људи, толико ћуди. То исто може да се каже и за језике. Почнимо од азбуке. Ако мислите да постоји само једна азбука, грдно се варате. Њих је у свету – 65! Камбоџански језик у својој азбуци има највише слова – 72, док их језик ротокас, са Средњобуганвилских острва, има само 10. Језик с највише сугласника је кавкаски, а највише самогласника, 55, има у седанг језику којим се служе у Вијетнаму. С друге стране, најмање сугласника има већ наведени ротокас, само 6, а најмање самогласника налазимо у кавкаским језицима: кабардинском и абаском – само по два. Можете замислити како изгледа говор на овим језицима!

Језичка чуда овде не завршавају. Језик којим говори индијанско племе Чипева, у америчкој држави Минесота, има 6000 глаголских облика. Ако вам је тешко да научите наших седам падежа, онда можете да замислите како је тек онима који говоре табазасански језик. У њему има, ни мање ни више, 35 падежа. Није лако ни Ескимима. У њиховом језику има само 63 облика садашњег времена! А Кинези не муче муку само са хиљадузнаковним писмом, већ и са изговором. Примерице, кинески језик за слово „и" има 92 различита писана знака и 84 различита изговора!!! И поред свега што сте до сада прочитали, најбогатијим језиком на свету сматра се енглески. Он има, кажу, око 490 хиљада речи и 300 хиљада техничких термина. Али, у свакодневном говору Енглези са академским образовањем служе се са само 5000 речи.

Без обзира на сложеност језика, утврђено је да најбрже говоре – Французи! Они су способни да у минуту просечно изговоре 350 слогова. Следе Јапанци са 310, Енглези са 220 и Немци са 210 изговорених слова. Примећујете да нема Италијана. За њих бар сви мислимо да су познате причалице. Лингвисти, међутим, тврде да они уопште не говоре брзо. Кажу да се такав утисак стиче због гестикулирања.

На ломачу због језика

Људи су волели да уче језике, што није увек било и здраво. Тако је 1661. године, инквизиција на смрт осудила неког студента полиглоту, зато што је брзо учио стране језике и много их знао! На срећу љубитеља страних језика овакав, у најмању руку чудан став цркве, убрзо је био превазиђен, па је касније највећи полиглота био један ватикански кардинал. Звао се Ђузепе Каспар Мецофанти и живео је од 1774. до 1849. године. Радио је као главни библиотекар ватиканске библиотеке и преводио са 114 језика и 72 наречја! Течно је говорио 39 језика! За сер Џона Бовринга, некадашњег гувернера Хонгконга, кажу да је говорио 100 језика и читао још стотинак! Александар Дворетски знао је више од 60 језика, међу њима и кушупски, један од најмање познатих из групе словенских језика. При крају живота изучио је и водски језик којим данас говори још само педесетак људи из лењинградске области.

Данас се највећим полиглотом сматра преводилац Жорж Шмит, који ради у Уједињеним нацијама у Њујорку. Он течно говори 36 језика и са још толико преводи.

Сигурно сте се питали који је страни језик најбоље научити. Е, то зависи од ваших потреба и склоности. Предност се даје енглеском јер се изборио за прави интернационални статус. Он ће вам добро доћи и ако волите да читате страну штампу, јер на овом језику свакодневно изађе око 2430 дневника у тиражу од преко 200 милиона примерака. С друге стране, уколико сте љубитељ добре књиге, биће вам интересантан податак да се највише књига штампа на руском језику – 100 хиљада наслова годишње! Ако желите да постанете светски путник, морате да научите најмање четири језика: енглески, француски, шпански и арапски. Наиме, ово су матерњи језици у укупно 57 држава!

З. Карапанчев

Илустровао Иво Кушанић

ДВА ДАНА НА ОСТРВУ

Сушачанка у свакодневној ношњи. Да бисмо снимили фотографију у свечаној ношњи са кратком сукњом, која се на острву носила много пре него што је свет захватила мода мини сукње, Сушачанке су тражиле да им платимо 10.000 динара (нових).

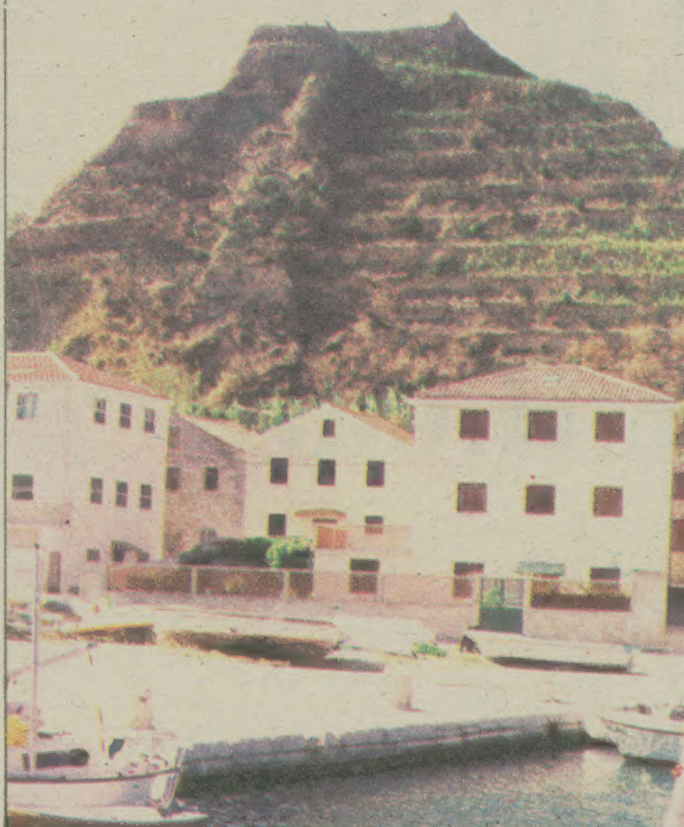

Сушачани који се враћају из Америке подижу нове куће на родном острву, али виногради и даље остају пусти.

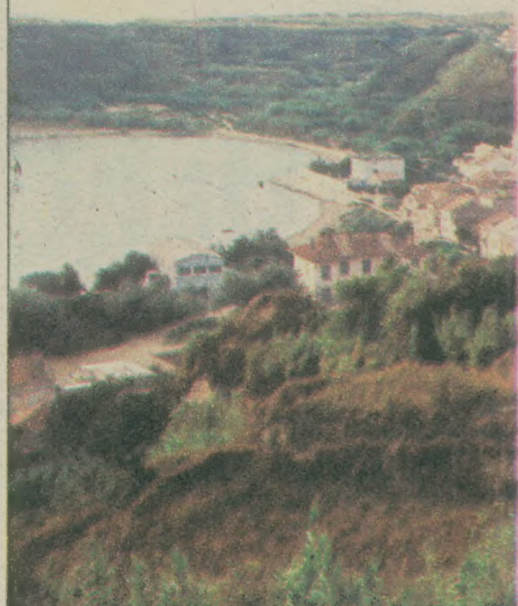

У селу Суску, пре тридесет година, у 684 куће живело је више од 1.500 људи.

Сусак је једино острво у Јадрану које његови становници посећују сваке године.

Сусак је најпривлачнији за туристе који имају покретну кућу на води.

Сушачани су некад вино продавали на бачве, а сад на литре – литар вина кошта 150 динара.

Читаво острво испресецано је стазама дубоко укопаним у песак: пут до светионика.

СУШАЧКА МЛАДОСТ ГАУДЕНЦИЈЕ ТАРАБОКИЈЕ

Антон Бусанић (77) је последњи сушачки виноградар који живи само од продаје вина.

Прелиставајући Забавник од 19. јула 1952. године, на седмој страни, у рубрици „Да ли знате", прочитао сам: „Мало јадранско острво Сусак, које се налази на пучини, сат и по вожње од Малог Лошиња, наше је најнасељеније острво и једно од најгушће насељених острва на свету. Оно захвата површину од свега два и по квадратна километра (погрешан податак – површина Суска је 3,75 квадратна километра), а на њему живе 1452 становника, то јест 573 на квадратном километру..."

У „Просветиној" Малој енциклопедији из 1978. године пише: „Сусак, песковито острвце... становника 323..."

Седмог септембра ове године, у 14 часова, на броду „Карловац" исплољавамо из Малог Лошиња.

– До Суска пловимо три фртаља сата – каже бродски кондуктер.

Пола сата касније „Карловац" се примиче циновском броду усидреном, ко зна кад, насред мора. Све јасније се разабиру његове безбројне палубе зарасле у необично зелено растиње. На средини трупа, на највишој тераси, беле се куће. Село на заборављеном броду? Мотори „Карловца" већ се стишавају кад се испод насеља на брегу указује још једна кућа, на обали мора. Село Сусак на острву Суску.

– Данас на Суску живи 190 становника. У селу су 684 куће од којих је већина пуста, а од многих су остале само зидине. Острво је опустело почетком шездесетих година. Кад је 1959. године одређена нова откупна цена вина, па је постало јевтиније од киселе воде, људи су почели да се исељавају. Само 1962. године отишло је око 600 житеља. Сад су сви у Америци, већина у држави Њу Џерси, где данас живи око 2.800 Сушачана. Сваке године посећују своје острво. Овог лета било их је око четирсто. Они који стекну пензију враћају се, обнове куће и чекају крај – прича Антон Пицинић, познатији као Тонин, секретар месне канцеларије Сусак.

Пешчани булевар

Сусак је најзападније острво Кварнерског архипелага. Површина му је 375 хектара. Острво је дугачко 3.600 а широко 1.750 метара. Највиша тачка је на месту званом Гарба, где се налази светионик, 98 метара изнад мора.

Село се од бесних ветрова и незваних гостију сакрило уували на североисточном делу острва. На брегу је старо село с црквом у средини. Стрмим степеницама силази на обалу где се сместило новије насеље и где има више кућа него на брегу. Мештани га зову Спјажа, по италијанској речи за жало, јер лежи у пешчанојували. Доле је школа, пошта, амбуланта, самоуслуга, пет кафана, посластичарница. Од школе према пристаништу води широка песковита улица, једини сушачки „булевар".

Здесне стране је дугачка зграда зидана циглом

НАСТАВАК НА СТР. 6

Снимио: Љубомир Патрногић

У селу има на десетине оваквих кућа.

Подневна фјака: кад упече звезда, најпријатније је на клупи у хладовини.

СУШАЧКА МЛАДОСТ ГАУДЕНЦИЈЕ ТАРАБОКИЈЕ

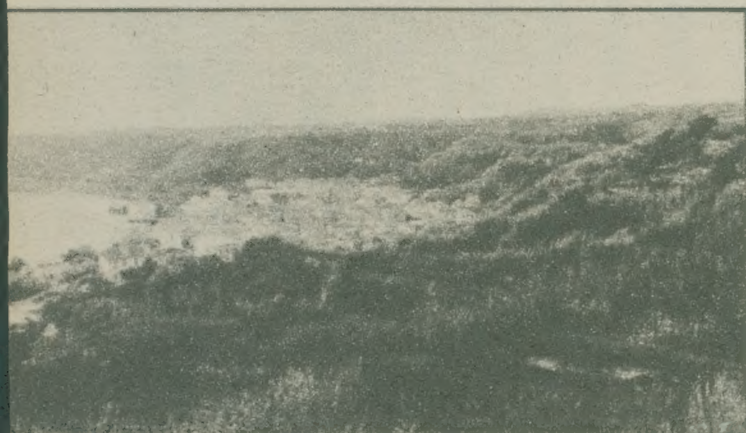

изнад које штрчи димњак, полеглог крова, одавно без прозора... Била је то фабрика рибљих конзерви, подигнута 1940, затворена 1962. године.

Сушачка лука је мала. Овде могу да пристану само мањи бродови, а ни они чим дуне јача бура. Преко зиме се дешава да острво и по две недеље остане одсечено од света. По мирном мору до Суска двапут дневно стиже брод из Малог Лошиња, трипут недељно из Ријеке.

Сав камен и цигла, греде, цреп и ћерамида од којих су Сушачани подигли куће допремљени су на острво бродом. Од луке до села људи су све преносили сопственом снагом. Жене на глави, мушкарци на леђима. На Суску нема аутомобила ни путева, само од пре неколико година један трактор. Нема ни запрега јер на острву никад није било крупне стоке. Данас се у неколико кућа гаје овце, козе и живина.

У осам разреда 11 ђака

Читаво острво прекривено је неколико десетина метара дебелим слојем песка који се терасасто спушта према мору. Између тераса су стрмине, а у залеђу острва има неколико дубоких јаруга насталих ерозијом песка. Људи су, да би стигли до свих делова острва, кроз песак усекли уске пролазе. Порекло толике количине песка на острву усред мора још није разјашњено мада су многи научници покушавали да то одгонетну.

Острвљанима је одувек било најважније то што се песак показао као плодно тло. У време ратова и великих невоља, у прошлости, кад су биле прекидане готово све везе са осталим светом на острву су гајене и житарице. Последња два века све је претворено у велики виноград. Свака од безбројних пешчаних тераса, сваки педаљ земље, био је обрађен и засађен виновом лозом. Почетком овог века под лозом је било више од 320 хектара, а површина читавог острва је 375 хектара. Тада се грожђе брало са око два милиона чокота. Данас рађа једва стотинак хиљада чокота.

Виногради су опустели, зарасли у коров, лоза подивљала, а најраспрострањенија биљка на острву постала је трска. Њу су вредни виноградари садили уз ивице пешчаних тераса да спречи одрон песка и штити лозу од јаких морских ветрова. Сад се размножила.

Некада су сушачки момци говорили: „Најлепша на отоку је она девојка која имаде пуно винограда..."

Данас на Суску има мало младих. У школи, у осам разреда, има једанаест ђака. Сви кажу да нису никад узели цапун (мотику) у руке. До винограда иду само кад грожђе сазри.

Гауденција Тарабокија запослена је као службеница Туристичког друштва Сусак. Рођена је у Америци, у граду Хобокену.

– Моји су се вратили на Сусак 1970. док сам још била девојчица. Овде сам се удала. Мој муж има столарску радионицу. Овде има седам младих брачних парова и нико не ради земљу.

На Суску има педесетак соба са око сто кревета намењених туристима. Овог лета боравило је око 400 домаћих гостију и 200 странаца. Странци углавном долазе својим јахтама, крстаре около, уживају у купању и сунчању на пустим плажама. Слабу посету туриста Сушачани објашњавају недостатком воде, купатила, односно удобних услова за боравак. Али, и не крију да нису претерано љубазни. Ваљда вековима навикнути на живот мимо осталог света.

Женска томбола

Већина становника живи удобно од пензија зарађених у Америци или долара које шаљу рођаци. Нема куће на Суску из које неко није отишао преко океана. Струја с копна спроведена је у јесен 1979. године, а дотад се за осветљење користила електрика из агрегата који се често кварио. Набављен је још 1936. године. Вода за пиће допрема се на острво бродом цистерном а за остале потребе свака кућа има своју густијерну где се скупља кишница.

Море око Суска веома је богато свим врстама рибе, али је рибара све мање. Иван Морин рођен је 1922. године и један је од последњих.

Зима је на острвима одвајкада била најмучније доба године. Досада се побеђује телевизијом и радиом. Сушачани се, додуше, против ње боре и играјући карте, углавном у велики новац. На Суску су, у том погледу, и жене избориле равноправан положај. Сваке недеље поподне састају се у данас празној просторији школске зграде која је некад била учионица и играју томболу. По два, три, четири сата.

Док „Карловац" сече таласе према Малом Лошињу, замишљам да сам на Сусак дошао тридесетак или педесетак година касније, а на палубама циновског усидреног брода, терасама бивших винограда, видим велике беле хотеле...

Дарко Чварковић

КАНГАЧЕРОВА ПОСЛЕДЊА ЗДРАВИЦА

AUTOR
José Cavalcanti e Ferreira Dila
O CANGACEIRO COLCHETE

Prop. Academia Brasileira de Cordel (ABC)
Estória de MARIQUINHA e José de Souza Leão

Discussão de Antonio Eugênio com Rufino Fonseca

Autor: Alexandre José Felipe Cavalcanti d'Albuquerque Sabaia Dilla
Papa da xilogravura no Brasil.
Editor: Roberto Benjamin
O CANGACEIRO
PILÃO DEITADO e a ONÇA MISTERIOSA

Autor: Alexandre José Felipe Cavalcanti d'Albuquerque Sabaia Dilla - 445 D 17.
"MARECHAL do Cordel do Cangaço"
LAMPIÃO E MARIA BONITA

Љубићи и кримићи: Насловне стране популарних романа који су се тридесетих година просто гутали у Бразилу. У њима су описане авантуре кангачероса а главни јунаци су Лампеао и његова верна Марија.

Виргулино Фереира да Силва највећи је разбојник обе Америке од доласка белог човека на ове континенте. Најокрутнији гангстери Њујорка и Чикага бедни су дилетанти према овом бразилском бандиту. За њега су власти тврдиле да је својом руком убио хиљаду људи, напаствовао две стотине жена и водио више од три стотине битака с војском и полицијом. Опљачкао је и запалио шест стотина хацијенди и села сејући смрт и страх у пет савезних држава Бразила. Па ипак, тај исти окрутни кангачеро с чудним надимком Лампеао (светиљка), био је, а и данас је, прави народни јунак у Бразилу. „Гувернер џунгле", како су га звали, Фереира да Силва делио је правду на свој начин: секао језик онима који много причају, кажњавао неверне мужеве једним потезом мачете... Чак и његови смртни непријатељи – жандарми, полиција, војници – признавали су му да је генијални тактичар.

Какав је у ствари био човек о коме је 1970. снимљен познати филм с још познатијом мелодијом „О кангачеро"?

Нека ђубре ђубри земљу

Виргулино Фереира да Силва рођен је средином 1900. године на једној планинској хацијенди Сера Вермелха, у држави Баија. Живот у овом забитом крају био је тежак, примитиван, пун опасности... Једну фарму од друге делило је стотине километара спржене и неплодне пустиње. Баијаноси су дивљи и ћутљиви, бавили су се земљорадњом или гајили стоку не одвајајући се ни за тренутак од пушке и мачете којима су бранили своју оскудну имовину.

Виргулино је од најранијег детињства упознао кангачеросе. У групама од по десетак коњаника они су крстарили пространством три пута већим од наше земље, нападали мала на-

ПОПИЈТЕ ОТРОВ У МОЈУ ЧАСТ!

Светска популарност: сцена из познатог филма „о, кангачеро", снимљеног 1970. године, с још чувенијом мелодијом. Бунт побуњених пеона претворен у обично разбојништво.

БРАЗИЛСКА ВЛАДА СПАЛА ЈЕ НА ЊЕГА ПЕШАДИЈУ, КОЊИЦУ, АРТИЉЕРИЈУ, ЧАК И АВИЈАЦИЈУ. УЗАЛУДНА ПОТЕРА ПОТРАЈАЛА ЈЕ ДЕВЕТНАЕСТ ГОДИНА.

сеља, отимали стоку, пљачкали и палили. Одметници су узимали све што би им се свидело: пиће, јело, жене, коње, убијајући свакога ко би се усудио да им пружи отпор. Ипак, њихове су жртве најчешће били сеоски полицајци и војници малих гарнизона у забаченим селима усред џунгле.

Представнике закона разбојници су називали макаки, зато што су се, кад би их обесили о гране дрвећа на главном тргу, „кревељили" као мајмуни!!! Док би власти државе Баија послале појачање, кангачероси би већ испарили у правцу катинга, огромног пространства пустиње и у брдима покривеним непроходном макијом. До оружја, муниције, коња долазили су нападајући усамљене полицијске патроле или војничке чете. За собом су остављали само лешеве да труну и тако „ђубре ђубри жарку и посну бразилску земљу".

Сурово са суровима: главе кангачероса изложене у луци Мацено, држава Алагоас. Доле у средини Лампеао, изнад њега Марија Бонита.

Жив одран

Из родног села Вила Бела Виргулино је нестао 1918. године и тако заувек рекао збогом закону. Ступио је у банду коју је предводио „капетан" Каземиро Онорио. Убрзо затим Онорио је одлучио да нападне хацијенду богатог сточара Жозе де Соуса. Али, Соуса их није дочекао неспреман, од свог имања начинио је праву тврђаву. Своје вакиеросе, око педесет на броју, наоружао је до зуба. Битка је трајала седам дана и седам ноћи, са много мртвих и рањених на обе стране.

На крају је Онорио наредио својим људима да се повуку. Овај пораз стајаће га ускоро шефовског места на које ће доћи млади Виргулино. Тада се већ прочуо својом „прераном суровошћу" изазивајући дивљење окорелих разбојника читавог севера Бразила.

Виргулино је узео име Лампеао и почео да потчињава не само људе из своје банде већ и „капетане" других разбојничких дружина. Под личном командом имао је преко двеста кангачероса. Бразилске власти одмах су му објавиле рат. Коњички ескадрони и чете пешака узалуд су претраживали северне државе трагајући за неухватљивим разбојницима. Топовске батерије грувале су по скровиштима где се претпостављало да се крију Лампеао и његови људи. Али, док су се гранате распрскавале около, кангачероси су већ бивали далеко.

Чак се и авијација показала беспомоћна. Авиони су покушавали да их прате, али пространство је било огромно, џунгла непрозирна. Уз то одметнике је подржавао већи део народа. Онај сиромашан, јер Силва и његови дивљи момци нису имали милости за богате плантажере и сточаре.

За деветнаест година колико је трајала потера за најславнијим кангачером Америке, Виргулино Ферeира да Силва, звани Лампеао, постао је познат као Rei do Cangaco. Краљ бандита. Његови помоћници нису били ништа мање окрутни од њега. Један од њих за кога се зна само да се звао Кориско (Муња), придружио се одметницима зато што га је шиканирао чиновник коме није могао да плати порез. Нешто касније тај исти порезник имао је несрећу да падне у руке овој банди. Кориско га је живог одрао...

Кобна сињора Ксавијер

Човек од кога је дрхтала цела земља „наоко" се ни по чему није одликовао: био је висок око сто седамдесет центиметара, ситног лица, неупадљивих црта. На бледом лицу које није изражавало никакво осећање, с уснама као прорез и тамном косом до рамена, истицале су се једино очи. Ситне, црне, с опасним блеском. И одећа му је била као у сваког другог кангачероса: никад није скидао шешир широког обода који је подвијао спреда и позади, блуза му је била широка, а платнене панталоне још пространије. Само је око врата увек имао свилену мараму јарких боја. Два реденика укрштена на грудима, огроман револвер и дугачка кама у кожној футроли обешена о опасач. Поврх тога обавезно је носио пушку а јахао је омањег пастува с којим као да је срастао.

У току својих „похода" Лампеао је рањен шест пута, једном врло тешко. Због једне лепе жене, супруге ранчера који се звао Жоао Ксавијер, чувене по својој лепоти, умало није и живот изгубио. Лампеао се заклео да ће је имати и зато је напао фарму на којој је живела са својим мужем и неколико вакиероса.

Жоао Ксавијер и његови људи пружали су неколико часова чврст отпор бандитима. На крају све пушке су ућутале. У жељи да се што пре дочепа плена због којег је битку и започео, Лампеао је потрчао према забарикадираним вратима куће и треском ноге их отворио. Истог часа одјекнуо је пуцањ и „краљ кангачероса" се срушио држећи се рукама за груди... На вратима је стајала лепа сењора Ксавијер и вештим покретима пунила мужевљеву пушку мецима калибра једанаест милиметара!

Да Силвини људи су се збунили. Натоварили су свог „капетана" на коња и одјурили у правцу једног скривеног логора. Изгледало је да Лампеау нема спаса. Ипак, после више месеци он се опоравио...

Извор смрти

Године 1937. бразилска армија одлучила је да опколи чувеног бандита и његових шездесетак људи, у Сера де Чику, у срцу пустиње. Али, није им се дало. страшни краљ бандита је успео да им умакне чак и у смрти. Патрола која је пратила њихов траг наишла је једног дана на извор познат по имену које није много обећавало: Танке секо (Сува цистерна). Осматрајући опрезно са оближњег гребена поручник Жозе Соареш је угледао необичан призор: крај извора лежали су непокретни људи. Други су посртали или се вукли по земљи. Коњи су укочених ногу лежали на боку, оседлани... Поручник је схватио шта се десило: вода је била загађена.

Соареш им се опрезно примакао са својих осам војника. Лампеао је још био жив али полуслеп и готово потпуно укочен. Ипак је успео да каже Соарешу:

– Имали сте срећу, поручниче, да се нисмо срели само два часа раније. Овако, ви сте човек који је успео да ме после толико година јурњаве зароби и ја морам да вам честитам на томе и да вам понудим једну чашу... велику чашу воде из Танка секо... Да Силва се насмејао пригушено и – умро. Од затроване воде са њим је помрло још тридесет и седам кангачероса, као и његова верна пратиља од младости Марија Бонита, с којом је имао више синова.

Заповедник ове експедиције наредио је да се одрубе главе Да Силви, Марији и још двадесеторици бандита. Ставили су их у саламуру како би се очувале и биле показане становништву села и градова као доказ да су они који су их годинама тероризали заиста мртви.

Главе Да Силве и Марије Боните чувају се и данас у музеју „Нина Родригез" у Салвадору, у граду Баија.

У međувремену Виргулино Фереира да Силва постао је народни јунак у Бразилу. О њему су испеване многобројне баладе и поеме иако није било ни трунке поезије у његовом разбојничком животу.

В. М. С.

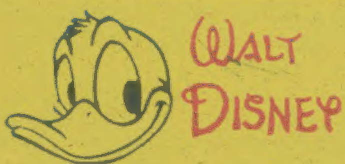
WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

ЕНО ГА СЛОБОДНО МЕСТО ЗА ПАРКИРАЊЕ!
313

МА НЕ... БОЉЕ БИ БИЛО ДА ТИ НАПРАВИШ ЈЕДАН КРУГ ОКО БЛОКА И САЧЕКАШ МЕ...

ДОБРА ИДЕЈА! НЕ МОРАМ БАР ДА ПЛАТИМ ПАРКИНГ!

УЖАСНО МРЗИМ ПАРКИНГ-ЧАСОВНИКЕ!

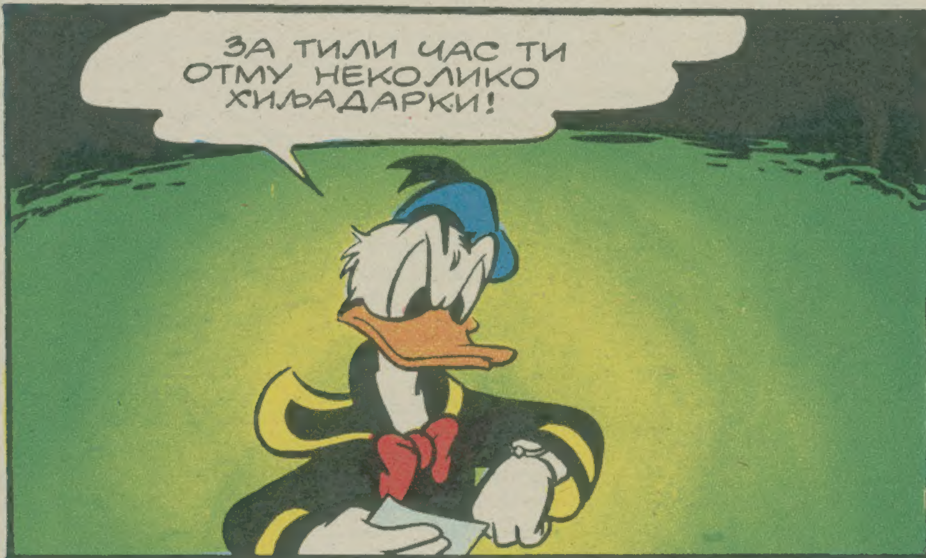
ЗА ТИЛИ ЧАС ТИ ОТМУ НЕКОЛИКО ХИЉАДАРКИ!

ДОШЛО ЈЕ ВРЕМЕ КАДА МИ ЈЕ ПРЕСКУПО ДА ДОЂЕМ КОЛИМА ДО ГРАДА!

А САД, БРЗО... ПАТА МЕ ВЕЋ СИГУРНО ЧЕКА!
© 1985 Walt Disney Productions All Rights Reserved

ОДЛИЧНО! ХАЈДЕМО...
НЕ МОЖЕМО, ПАЈО! ПОТРОШИЛА САМ САВ БЕНЗИН...
6-9
313

За читање наглас

ЈИРЖИ ВИТЛИН

Из књиге „Приручник за оне који први пут...”

...ТРЕБА ДА ЗБАРЕ ЦУРУ!

До првог сусрета с девојчицом долази најраније у узрасту од четири, а најкасније од седам година. Најбоља прилика за први „судар” је заједничка шетња наших мамица, а најпогодније место – парк. Неповољним сматрамо услове као што су, рецимо, ужина у школи, посете у које нас воде јер нису знали шта би иначе с нама, и двориште у којем се играмо.
У заједничкој шетњи мама сачекамо док оне размене уобичајене фразе и затим пређу на приче о другим мамама. Удаљимо се таман толико, да не чују о чему говоримо. Тада може да почне наше упознавање с девојчицом. Иницијатор разговора увек мора да буде мушкарац који ће оценити прави тренутак и кренути у испитивање интереса своје партнерке помоћу следећих питања:
Он: Волиш ли сладолед?
Она: Волим.
Он: А спанаћ?
Она: Не.
Он: А парадајз?
Она: То волим.
Он: А инјекције?
Она: Њих не.
Ако сами волимо сладолед и пардајз, а не волимо спанаћ и инјекције, можемо овакве одговоре сматрати потврдом узајамности наших интересовања. Уколико, међутим, не љубимо сладолед и пардајз, а обожавамо спанаћ и инјекције, наставићемо с другачијим питањима о гризу, цртаним филмовима, посетом рођака, очевом хркању... Евентуално закључимо да су разлике у нашим интересовањима прилично велике и да продужавање састанка није тога вредно.

Увидимо ли, међутим, да се занимамо за исте ствари, прећи ћемо на дискретно испитивање карактера наше партнерке помоћу следећег упитника:
Он: Кога више волиш, маму или тату?
Она: Маму.
Он: А тату?
Она: Такође.
Он: А зашто маму?
Она: Зато.
Ако и ми волимо маму, можемо да закључимо да нас за партнерку не везују само заједничка интересовања, већ и подударност карактера. Уколико волимо оца, очигледно је извесно размимоилажење у карактеру, али су ту и даље интересовања која делимо. У случају обостране љубави према мамама, више не одустајемо од ненаметљивог проучавања перспективе наше везе и партнерки постављамо даља питања:
Он: Хоћеш ли да се веримо?
Она: Не знам.
Он: А зашто не знаш?
Она: Ја не знам...
Он: А зашто упорно понављаш „Ја не знам”?
Она: Не знам.
Када би женска одмах одговорила „да”, морали бисмо добро да поразмислимо о свом предлогу, јер немамо намеру да вежемо о врат партнерку која лакомислено жури с овако важном одлуком. Уколико партнерка одмах каже „не”, још нисмо све изгубили. Није, наиме, искључено, да ће кроз извесно време, кад се привикне на нас, ипак пристати на веридбу. Одговор „не знам” сматрамо довољним за закључивање веридбе. А још ако се наша мама свиђа оцу наше партнерке, или наш тата девојчиној мами, и за нас двоје постоје велике шансе да ћемо се убудуће виђати чешће.

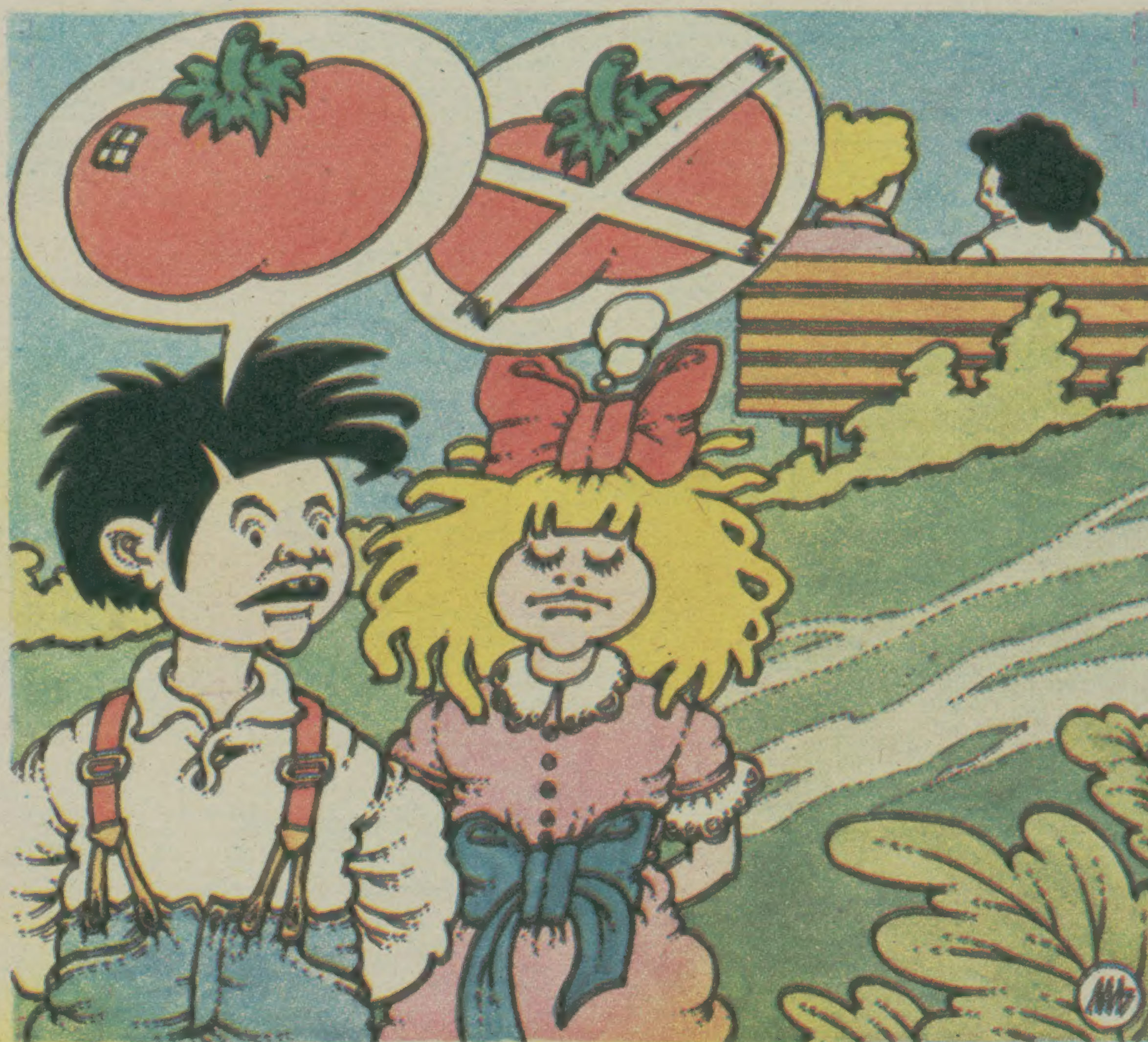

Илустровао Љубомир Милојевић Љубац

ОЗДРАВИ НАМ БРЗО, ДРАГИ РАСТИ!

Како се слажу службеници и роботи? Како који. Они који раде у америчкој компанији „Бел енд Хауел" немају ама баш ништа против робота који им уместо курира свакодневно разноси пошту: дали су му име (Расти), одредили под (мушки), а кад год се поквари или оде на редовни ремонт, шаљу му картице са жељама за брзо оздрављење.

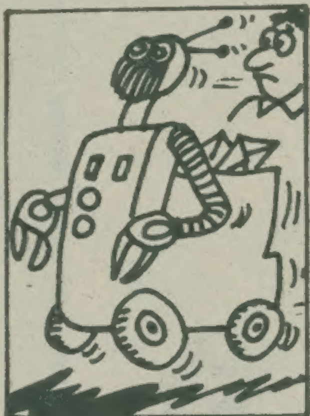

ТАТА, ПРВО ПРОМИСЛИ ПА РЕЦИ

Преузимамо једну шалу из америчког часописа „Смешни свет":

Отац буди свог осамнаестогодишњег сина.

– Докле ћеш да се излежаваш? Знаш ли ти шта је био Џорџ Вашингтон у твојим годинама?

– Не знам шта је био у мојим, али добро знам шта је био у твојим годинама, татице. ■

ШАЉЕМ ЧАЈ, ОЧЕКУЈЕМ ЖЕНЕ

Познатом енглеском произвођачу чаја сер Томасу Липтону стигао је једног дана телеграм од пријатеља који је проводио одмор на неком јужнопацифичком острву:

„Сазнао да овде добијаш три жене за два и по килограма чаја. Јеси ли заинтересован?"

„Шаљем узорке чаја. Молим пошаљи узорке жена", гласио је Липтонов одговор.

ОДЛУКОМ ОВОГ СУДА, КРИВИЦЕ НИКАДА НИЈЕ БИЛО

У Сан Франциску ради необичан суд. Председава му судија Хери Лоу, а сви случајеви који се пред њим нађу односе се на неправде одавно нанесене некада знаменитим припадницима Калифорнијског стоматолошког друштва.

У последњем случају који је разрешио судија Лоу поништио је одлуку Стоматолошког друштва из 1929. године по којој је др Пејнлесу Паркеру одузето право да се бави својом професијом због тога што је пристао да једног нилског коња, житеља зоолошког врта, реши неподношљиве зубобоље. Др Паркеру су враћена сва права и звања која су му некада одузета. Мало прекасно за њега, јер одавно није међу живима.

КО ИГЛОМ БАРАТА, ОД УЈЕДА СТРАДА

Ко каже да акупунктура није опасна? Кореанка Ва-Ја-Ким, стално настањена у Калифорнији, остала је због ње без малог прста на руци. Прст јој нису однеле игле и иглице, него једна гневна муштерија којој је Ва-Ја-Кимречене иглице, у терапијске сврхе, забадала у одговарајуће тачке на телу. Да ли је неку од тих тачака промашила или се пацијенткиња тек онако препала, тек – уместо да јауке од бола, жена Ва-Ја-Ким је одгризла прст. Суд је Ва-Ја-Ким на име заувек изгубљеног прста и неспособности да се и даље бави својим послом доделио одштету од 27 хиљада долара.

СВЕМИРСКИ ПОРОЂАЈ

Николај Гуровски, руски лекар који се специјализовао за „космичку" медицину, обећава да ћемо ускоро доживети рођење прве свемирске бебе. Наиме, совјетски научници планирају ускоро да пошаљу трудну жену у васиону ■

БИЦИКЛОМ У – ДУГОВЕЧНОСТ

Свако има неки други рецепт дуговечности. Седамдесетогодишњи Еуклид Презенцини мисли да је вожња бициклом најбољи начин да човек што дуже остане млад. Пре три године он је за осам месеци обишао свет, наравно – бициклом. Сада се спрема да то још једном понови ■

КРАЉЕВСТВО ЗА – ОЛОВКУ

Када је, сада већ познати, њујоршки лист „Њујоркер" тек основан, нису му баш цветале руже. Редакција је радила у немогућим материјалним условима.

Једног дана уредник Харолд Рос сишао је у оближњи кафе и срео новинарку Дороти Паркер.

– Шта радите овде? Зашто нисте у редакцији?

– Нема сврхе да седим горе кад је једина слободна оловка – заузета.

КОЛИКО САТОВА, ТОЛИКО САТИ

Пошто му је прорадила прва фабрика, проналазач сијалице Томас Едисон запазио је да му радници траће и сувише времена погледајући на велики зидни сат.

Било му је савршено јасно да неће моћи да их одвикне од лоше навике, па је решио да бар покуша да их обесхрабри. Поставио је више сатова по хали, с тим што ниједан никада није показивао исто време.

Временом, радници су дигли руке од гледања на сатове који показују различита времена. Продуктивност је порасла.

Илустровао Зоран Јовановић

ПОВЕРЉИВЕ ИНФОРМАЦИЈЕ О ВЕЛИКИМ ПИСЦИМА

ИМАМ САМО ЖЕНУ И ЧЕТИРИ ФУНТЕ

БРИТАНСКИ КРАЉЕВСКИ ЛИТЕРАРНИ ФОНД ОДУВЕК ЈЕ ПОМАГАО ПИСЦИМА: СВИМА БЕЗ ПРЕБИЈЕНЕ ПАРЕ ИПОНЕКОМ ЗАИСТА ТАЛЕНТОВАНОМ.

У јулу 1915. три писца обратила су се за помоћ британском Краљевском литерарном фонду.

Први је своје плодно списатељство доказао приложивши више дела, међу њима и једно под насловом „Доколичар на Блиском истоку".

Други је био млађи човек, професор у гимназији. Он је у молби навео да је објавио две књиге које су га коштале више него што је на њима зарадио. Издавачи другог дела чак су га натерали да купи 120 примерака сопственог романа.

Трећи је био драматург и позоришни критичар који је свој стваралачки дар доказивао једним делом уз објашњење да нема пара да купи и остала.

Доколичару је одобрена помоћ од 125 фунти. Драматичар није добио ни пребијене паре, што га је касније навело да по списку изређа чланове Фонда. Професору је припала потпора у три рате по 25 фунти. Тај новац омогућио му је да настави рад на трећој књизи коју је назвао „Улис". Професор без пребијене паре звао се Џемс Џојс, а његов „Улис" сматра се једним од најзначајнијих романа модерне књижевности.

До гроба захвалан Ајрленд

Помоћ коју је Џојс добио није имала никакве везе с његовим талентом. Три пута по 25 фунти била је мера његове немаштине. Када је 1790. године основан, превасходан задатак Фонда и јесте био да помаже сиромашним писцима.

Непосредан повод за оснивање била је смрт писца Флојера Сиднема који је 1788. умро у дужничком затвору у Лондону. Ту је доспео због неподмиреног рачуна за ручак. Свештеник Дејвид Виљемс одмах је почео да прикупља прилоге. Две године касније Литерарни фонд је и званично установљен.

Како је прокламовани циљ Фонда био да се помаже писцима без пребијене паре, често се дешавало да помоћ добију мали писци с великим дуговима. Године 1796. новац је отишао извесном Виљему Хенрију Ајрленду. Ајрленд је написао драму „Вортигерн" коју је затим потурио позоришном свету као Шекспирово дело. Преваранта су убрзо раскринкали, а потом стрпали у дужнички затвор.

Чланови Фонда су, по свему судећи, проценили да свако ко је у стању да пише макар приближно као велики Шекспир мора да поседује некакав таленат. Ајрленд је добио новац да се извуче из затвора и настави с писањем. Захвални драматичар одужио се с писањем навелико: све у свему, за 35 година произвео је 67 објављених и 23 необјављена дела.

Те исте године помоћ је затражио и млади песник и књижевни критичар без „икаквог занимања", с мало пара, женом која се налазила пред порођајем и таштом на самрти. Фонд је једном од највећих енглеских романтичарских песника и критичара Семјуелу Тејлору Колриџу доделио десет и по фунти. Десет и по фунти нипошто није представљало велику суму, али је ипак било готово двоструко више од онога што је

Илустровао: Брана Јовановић

две године касније Колриџ добио за свој удео у манифесту енглеског романтизма – „Лирским баладама" које је написао са Виљемом Вордсвортом.

Пет вунених капута

Средином 19. века финансијско стање Фонда битно се побољшало, нешто захваљујући гала вечерама у добротворне сврхе, умногоме захваљујући покровитељству краљице Викторије која је дала пристанак да се у назив Фонда убаци и оно „краљевски".

Тако је 1839. године Фонд доделио 88 „стипендија" у вредности од 1590 фунти. Највиших осам стипендија од по 50 фунти било је равно просечној годишњој радничкој заради, односно петини минималне годишње суме потребне једном џентлмену. За најнижу помоћ од 5 фунти која је те године додељена у једанаест случајева могли су да се купе топли вунени капути за петочлану породицу.

Међу 88 добитника помоћи наведена су имена 15 песника, три драмска писца и седам романописаца. Из касе Фонда помоћ је одлазила и ствараоцима на пољу медицине („пет збринутих аутора"), науке (шест), теологије (седам) и топографије (осам): распон који је знатно растезао појам „литерарног".

Те 1839. одбор Фонда добио је новог члана: двадесетдеветогодишњег Чарлса Дикенса, писца навелико читаног „Пиквиковог клуба" и „Николаса Никлбија"... Први састанак одбора коме је присуствовао претворио се у најбурнији скуп у историји Фонда.

Нигде није записано како је Дикенс гледао на дела о којима се радило, рецимо на учени спис под називом „Трактат о кокосовом ораху", али се зна да је побеснео. По његовом мишљењу, Фонд је издвајао увредљиво мале суме за неизрециво велике невоље. Писци су често добијали онолико колико је неке добротворце стајала улазница за целовечерње шепурење на годишњем банкету Фонда. Иако је у следећих двадесетак година био члан, Дикенс је то време, углавном, користио за огорчене нападе на политику одбора.

Године 1902. Дикенс више није био међу живима да ватрено расправља о увредљиво малој суми која је додељена четрдесетпетогодишњем писцу пољског порекла Џозефу Конраду. Од 1902. до 1908. Конрад је на име помоћи добио укупно 500 фунти, отприлике онолико колико би за исто време зарадио један лондонски поштар. То Конраду није сметало да напише дела која ће га сврстати у ред најзначајнијих писаца на енглеском језику („Лорд Џим", „Срце таме").

За помоћ се 1911. обратио шездесеттрогодишњи Брем Стокер. Фонд је аутору „Дракуле" доделио сто фунти. Духовни отац општепознатог вампира умро је у беди. Није доживео да му исплате 140 хиљада долара на име ауторских права за филм који је 1931. снимљен по његовом роману.

Пред одбором Фонда нашла се 1914. године молба двадесетдеветогодишњег Дејвида Херберта Лоренса коме је у препоруци стајало да је „човек који је такорећи генијалан и који има само жену и четири фунте". Лоренсу је два пута додељена помоћ од 50 фунти. Тачно толико, сто фунти, добио је и од свог издавача за „Синове и љубавнике".

Како је Џемс Џојс добио вашке

Прошле године Фонд је први пут за двеста година постојања отворио у јавности своју архиву. По цени од 3 хиљаде фунти библиотеке широм света купују 145 ролни микро-филмова на којима се налазе копије свих докумената ове организације закључно са 1918. годином. Ради се, по речима професора Оксфордског универзитета Ричарда Елмана, о „једном од најдрагоценијих и најмање истражених извора поверљивих информација о великим писцима прошлог и овог века".

По одлуци Фонда, остатак докумената држаће се у тајности следећих педесетак година, с тим што ће један мањи део највероватније бити објављен 1990. године. Ако је веровати њиховом бившем секретару, та нова група поверљивих папира биће далеко занимљивија, јер садржи више пикантерија као што су „ванбрачне везе и свакојаке смешне ствари".

Брбљивост бившег секретара на страну, али нема сумње да ће друго отварање архива отворити нове могућности за јавне грешке: један лондонски лист недавно је, на пример, штампао текст у коме се тврди да је Џемс Џојс муку мучио с вашима. Тачно је да се у једном архивском писму које је у име Џојса написао песник Езра Паунд помињу ваши. Ствар је једино у томе што Паунд није мислио на крвожедне инсекте, него на издаваче који су Џојсу и те како сисали крв.

Мина Илић

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

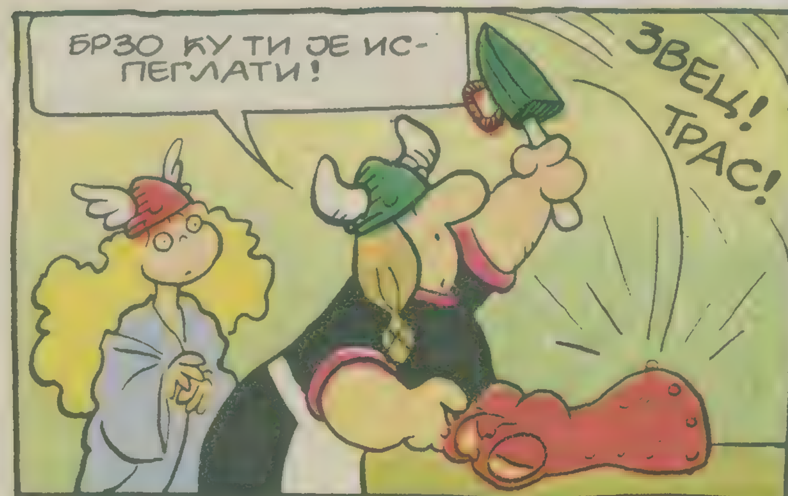

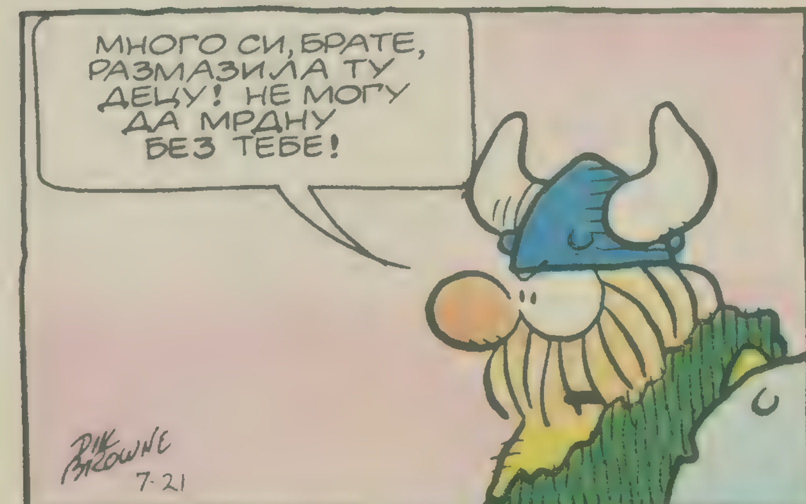

НАУКА НА ТРАГУ

БЛИСКИ РОЂАК КРАПИНСКОГ ЧОВЕКА?

ДО САДА СЕ ЗУБАРСКИМ ИНСТРУМЕНТИМА КОПАЛО САМО ПО ВИЛИЦАМА, АЛИ СЕ ВРЕМЕНА МЕЊАЈУ. САДА СЕ КОПА И ПО ЗЕМЉИ. ВАЉДА ЈЕ ТО ЈЕДИНИ НАЧИН ДА СЕ СТИГНЕ ДО ТАКО ЗНАЧАЈНОГ ОТКРИЋА.

Смалучка пећина је управо идеално боравиште: близу је воде мада до ње води стрма стаза.

На Смалучкој реци је испиран сваки ашов земље да случајно не би промакла кошчица која би Весни Димитријевић помогла да идентификује неку животињу.

По траговима на јединој алатки, начињеној од кости, сасвим јасно се види да је служила за обраду камена.

Кад један археолог крене негде да копа он обично има, истина често само магловиту, представу где то треба да ради. Прелиста постојећу литературу, обиђе терен, проучи конфигурацију земљишта, поприча с мештанима и тако стекне одређене представе. Али, ово важи за оне периоде људске културе који се сврставају у такозвани историјски период. До праисторијских налаза је теже доћи. Има их мање, материјални остаци су најчешће дубоко под земљом, а путокази који би довели до њих, ретки. Човек више мора да се ослони на себе, способност посматрања и – мало среће.

Управо ови елементи довели су београдског археолога Звонимира Калуђеровића до значајног открића у Смалучкој пећини код Тутина. Пре неколико година, он је, с ранцем на леђима, обилазио крашке пределе око Новог Пазара и Тутина али га пут није навео на клисуру Смалучке реке. Њоме је прошао, његов колега Михаило Милинковић и по повратку у Београд скренуо му пажњу на пећину која се уздиже шездесетак метара изнад изворишта реке.

Идеалан стан

Добивши новац за истраживање, Калуђеровић је окупио екипу: у њој је, поред студената археологије Саве Дериконића, Саше Копчалића и Јосипа Шарића, била и Весна Димитријевић, палеонтолог. Јер, истраживање палеолита (старијег каменог доба) незамисливо је без помоћи других грана науке. Другим речима, да би одредио време када се нека алатка употребљавала, археолог-палеолитичар мора да се ослони на геолошке периоде, остеолошке налазе, то јест остатке животињских костију и, разуме се, људских.

Нашавши се коначно у подножју брда у којем је пећина, Калуђеровић је закључио да она има све предуслове неопходне да би била станиште палеолитског човека. Налази се врло близу воде, око ње је шума која је пре неколико десетина хиљада година вероватно била много гушћа, заклоњена је од ветрова. И унутрашњост је пружала наду јер је у њој било наталоженог седимента. Све у свему, одговарала је моделу станишта нашег пра-пра претка. Да ли је то заиста и била, екипа је тек требало да утврди.

Радило се од јутра, не баш од свануђа јер је у клисури прилично хладно, до сумрака. Већ у површинским слојевима нађени су трагови људи из позног неолита и раног гвозденог доба, али то није било то. Копало се и даље, не без нервозе. Ископана земља се мрвила кроз руке да нешто случајно не промакне. А онда је, на дубини од 1,60 m, пронађен предмет који је учинио да се сва страховања заборaве. Била је то камена алатка, не баш одређене намене. Будући да у пећини кремена иначе нема и да је било искључено да је обликовани предмет донела нека животиња, значи да га је донео човек и то баш онај који је интересовао екипу, палеолитски.

Наставак следи

Даља ископавања изнела су на светлост још око тридесетак алатки. Готово све осим једне направљене су од кремена, и то оног тврдоће челика. Додуше, овај се камен лако цепа и погодан је за обрађивање. Намена им је врло вероватно била универзална: служиле су као стругачи, ножеви, шиљци, тестере. Њима је обрађивано и дрво, и кожа, и месо, и камен. И то није никаква претпоставка. Стављањем под микроскоп и пажљивим посматрањем, могуће је тачно одредити траг који је оставио камен и траг који је оставило дрво.

Једина до сада пронађена алатка која није од кремена, начињена је од кости и по свему судећи служила је за обраду камена.

Осим алатки, пронађено је и ватриште (не огњиште) с нагорелим костима. На основу њих али и других, утврђено је да су у Смалучкој пећини живеле и неке животињске врсте које су у међувремену изумрле: то су пећински медвед (био је много крупнији од потомака који сада шетају нашим шумама), пећинска хијена и алпски козорог који се данас среће само на великим висинама.

За разлику од животињског света у којем је од тог давног, леденог доба, дошло до многих промена, биљни свет се показао као много отпорнији и прилагодљивији. Врста које су се и пре 40.000 година сретале на овим просторима, има и данас.

Највише се променио човек. Онај који је некада живео у Смалучкој пећини вероватно је припадао типу неандерталца, изумрлој врсти претка данашњег човека који је живео у ледено доба. Према томе, био је и близак рођак крапинског човека. Јединог нашег неандерталца. Та претпоставка тек треба да се потврди кроз истраживања која ће се наставити следећих година. Јер, по свему судећи екипа коју је водио Звонимир Калуђеровић, сарадник Археолошког института у Београду, још је далеко од одлагања ашова. Бар док не стигну до стеновитог дна пећине.

О. Вукадиновић

КАКО ЈЕ НАСТАЛА КАЛИФОРНИЈСКА ЗЛАТНА ГРОЗНИЦА

ПРЉАВКО ЈЕ ДОНЕО ГРУМЕН

Салун коцкарница из времена златне грознице у Калифорнији.

СУДБИНА СЕ ОВОГ ПУТА ПОИГРАЛА С ДВОЈИЦОМ ЉУДИ И ЈЕДНОМ ЗЕМЉОМ. СИРОМАШНИ ЏОН МАРШАЛ ДОНЕО ЈЕ АМЕРИЦИ БОГАТСТВО И НАПРЕДАК, А ЊЕГОВ ЈЕ ГАЗДА АУГУСТ СУТЕР – УМРО У БЕДИ.

Дивна су касна поподнева у Калифорнији.

Обузет пријатним миром и задовољнији него икад, седео је Џон Аугуст Сутер у свом утврђењу у Сакраменту. Имао је човек и много разлога. Десет година је већ био овде. Његов посед захвата двеста квадратних миља, имао је 12.000 крава, две хиљаде коња, 15.000 оваца. Шесто људи радило је за њега.

У даљини се дизала прашина. Неко је журио према тврђави...

Сутер је имао дванаест топова у свом утврђењу. Чик да неко и покуша да нападне. И непокорни

Опрема калифорнијског копача злата из 1850. године.

Индијанци су сасвим дигли руке од те авантуре.

Облак прашине је правио један јахач. Толико је већ могло да се разазна...

Гувернер је лично именовао Сутера за „власт над животом и смрћу у Сакраменту". Да, био је то велики успех човека који је 1834. године у Њујорку сасвим банкротирао и био на самом дну. Сутер је дубоко удахнуо.

Кад је пре деценију дошао у ову дивљину могли су се срести само намргођени црвенокошци. Белог човека није било миљама унаоколо. А сад?

Чуо је како чувари отварају тешку капију.

Погледао је с трема. Био је то неки тесар.

А, да. Градио је његову воденицу на Америка Риверу.

– Морам одмах код господина! – рекао је тесар Џон Маршал чувару.

Сутер је и даље лешкарио. Пријатна топлина залазећег сунца га је опчињавала. Дивна су касна поподнева у Калифорнији.

Чувар је најавио Маршала.

Био је незадовољан што га тај прљави и необријани човек баш сад узнемирава. Знао је да ће му сада прво очитати лекцију због самовољног прекида рада.

Маршал је ушао сав ознојен и задихан.

– Господине, господине...

У тренутку, Сутер је заборавио шта је све хтео да му одбруси. Човек је из џепа вадио неки прљави смотуљак.

Сутер је стајао и чекао. Собу је запахнуо задах зноја и дошљакове прљавштине. Трагови прљавих чизама остали су на тепиху. Човек му је принео оно што је држао у рукама. Злато! Била су то крупна зрна злата.

Сутрадан је Сутер лично одјахао до млина на Америка Риверу. Молио је своје људе да не брбљају около. Они су обећавали. Али... И земља има уши.

Прво су почели да се мувају около сумњиви типови из Сан Хозеа, Сономе и Сан Франциска.

А онда – нико више није могао да задржи авантуристе, десперадосе, пробисвете, луталице...

Злато! Као дивљи ветар вест је протутњала Америком.

Долазили су из Европе, Кине, Мексика... Као опчињени копали, пили, коцкали се, пуцали. Сељаци, лекари, војници, адвокати, слободне жене, каубоји, ситни трговци, обућари... Сви су остављали своје свакодневне мукотрпне послове и јурили у сусрет великој срећи. Трагачи за златом у Мексику, Бразилу, Перуу паковали су алат и као сумануту хитали ка Сакраменту. Долазили су бродовима, колима с арњевима, на коњима, пешице.

Дивљи запад је постајао „Златни запад".

Узалуд се чврсти Сутер борио. Његов млин је аветињски зврјао празан. Амбари су били обијени, стока покрадена. Његово велико царство рушило се пред безглавом навалом као кула од карата. Мир дивних касних поподнева никад се више није вратио у Калифорнију.

Тако је хтела судбина. Кад су се Кортесови момци 1532. искрцали на калифорнијске обале сањали су о гомилама злата али га нису нашли. Читава три века касније досањани су њихови снови.

Било је то 1848. године.

Ускоро је Калифорнија давала и до 98.000 килограма злата годишње. Као нико до тада на свету! Америка се уз помоћ тог злата тако убрзано развијала да јој ускоро неће бити премца у свету.

Градови су ницали преко ноћи. Сан Франциско је био суморни бедни градић од два реда кућа с обе стране прашњаве улице. Животарило је ту око хиљаду сиромашака. А онда! За само пар месеци населило се 20.000 људи. Већ 1852. године Фриско је имао 34.776 становника.

А Сутер?

Завршио је, о судбино, као сиромашак.

Власти у Вашингтону изненада су сасвим заборавиле да је он први у калифорнијској дивљини обрађивао поља, гајио краве и овце, држао ред и да се достојанствено и за државу корисно држао пред ратоборним Индијанцима. И одузели су му право на својину.

Крај! Тако је завршио човек на чијој земљи је лежало највеће богатство на свету. Данас се више нико и не сећа да је он први донео воћке у Калифорнију. Сиромашне сви заборављају.

С. Рељић

КУД

ТАЈНА Ј

ФРАНЦУСКИ КРАЉЕВСКИ ПАР ЈЕ ОДЛУЧИО ДА ПРЕД РЕВОЛУЦИЈОМ ПРВО НА СИГУРНО СКЛОНИ ДРАГУЉЕ. ГЛАВЕ НИСУ УСПЕЛИ ДА САЧУВАЈУ. ПОГУБЉЕНИ СУ И КРАЉ И КРАЉИЦА, А О СУДБИНИ БЛАГА НИ ДАНАС СЕ НИШТА НЕ ЗНА...

Увече је небо отежало од облака, ветар суснежицу носио ка облама Сене и улицама вароши Кијбеф. Милиони капљица са таласа обрушавали су се на палубу једрењака „Телмах" који је, готово скупљених једара, улазио у ушће Сене. Стојећи на командном мосту, капетан Андре Камињо је посматрао жмиркаве светлости у луци желећи само једно – одмор.

Пола сата касније зашкрипао је ланац сидра и једрењак се зауставио поигравајући на таласима. Убрзо је капетан угледао мутну мрљу светиљке која се приближавала. Чамац са цариницима. Људи у црним плаштевима успентрали су се уз лестве на једрењак. Андре Камињо им је пошао у сусрет.

– Брод је изнајмљен руанским трговцима, товар возимо за Лондон – рекао им је. – Молим вас, господо, да брзо погледате товар, посада је врашки уморна.

– Мислим, капетане, да преглед оставимо за ујутро. Касно је а и југозападњак је све јачи – јавио се високи цариник лица скривеног под капуљачом.

– Благодарим...

Јутра на једрењаку „Телемах" није било. Неколико часова после цариника, олујни ветар је с мора потерао огромне таласе у Сену који су се сударили с брзом реком и створили моћне вртлоге. „Телемах" је потонуо за пола сата. Посада се докопала оближње обале.

Бурад заливена катраном

Сена је прогутала „Телемах" 4. јануара 1790. године. Да није било ситних чиновника који су, по дужности, догађај забележили у своје списе, можда се о њему никад више не би чуло. Французи су у тим тренуцима имали важнија посла. У Паризу је пламтела револуција. Монархија је

могнике с новцем – да одреше кесу. Чак им је показао златнике који су нађени у плићаку а који су, наводно, потицали с „Телемаха". И још штошта им је испричао и показао. Међутим, приватни детективи које су унајмили акционари открили су превару: мистер Тејлор је златнике из времена Луја XVI купио у антикварници, и то с новцем који су му они поверили. На помолу је био скандал па је Тејлор, децембра 1843. године нестао без трага, с дугом од око 30 хиљада франака.

Април-ли-ли-ли

Авантура енглеског инжењера задуго је охладила машту трагача за потонулим благом. Пуних 90 година, бар не званично, нико није роњо у том делу Сене. У априлу 1933, међутим, француско Министарство поморства се огласило с понудом да заинтересованима изда лиценцу за вађење „Телемаха". Пет година касније посла се латило Друштво француских поморских фирми и после само месец дана њихови рониоци су у иловачи открили брод око чијег трупа су висили ланци, остаци Тејлорових узалудних покушаја.

Поред брода је пронађено и звоно са словом Т и пет бронзаних канделабра из 18 века. Бројна експедиција је из Париза кренула у Кијбеф опремљена тада најмодернијим уређајима. Моћне пумпе на пловећим крановима успеле су да до краја марта 1939. очисте „Телемах" од наслага муља. Онда су подметнули понтоне и једрењак је подигнут.

Стотине фото-репортера, новинара, научника и мноштво радозналог и доконог света гурало се од зоре 4. априла на обалама Сене. На француској берзи пала је вредност злата, јувелири су унапред уживали у аукцијама предмета из пребогате краљевске ризнице. Експерти су извукли бурад, отворили их и ... ништа. Празна и мемљива. Затим су, већ помало нервозни, навалили на металне сандуке. И они празни. „Телемах" је готово демонтиран и, опет, ниједног драгуља, ниједног златника.

Разочарање окупљених, као и читаве Француске, било је разумљиво. А кад су се ти први утисци слегли почеле су приче. нове. По једнима, пре неколико година је у том делу Сене неозната фирма изводила неке подводне радове па је могуће да је, узгред, почистила и благо с „Телемаха". Други не верују да је био извучен баш „Телемах", трећи су убеђени да је „Телемах" био само параван, да је благо, ко зна куд, отпловило другим једрењаком...

Причама, ни данас, краја. Људи, једноставно, воле да верују да је непроцењиво благо ту, само га ваља подићи. Уосталом, француске архиве, и не само њих, обилазе и данас људи који упорно проучавају стара документа, поморске и друге карте... Можда није случајно што управо Французи емитују онај мамутски тв-квиз „У потрази за изгубљеним благом".

П. М.

СЕ ДЕДЕ ШЕСНАЕСТОГ ЛУЈА БЛАГО?

ЈЕДРЕЊАКА „ТЕЛЕМАХ"

пала заједно с Бастиљом. Три године касније, јануара 1793. погубљен је Луј XVI, а Конвент (револуционарна скупштина) није имао милости ни за Марију Антоанету.

Тек после смрти краљевског пара Паризом све гласније почињу да круже приче о баснословном богатству које су, наводно, Луј и Антоанета тајно упутили према Енглеској. Огласиле су се и новине према којима је крајем 1789. године Марија Антоанета поверила капетану Андреу Камињоу, који јој је већ неколико пута раније обавио врло деликатне задатке, да све породичне драгоцености краљевске фамилије пребаци у Лондон. По њеном наређењу златно посуђе, пехари, кожне вреће напуњене дијамантима и рубинима, уз то и два и по милиона златних луидора, отпремљено је под заштитом официра краљеве гарде у Руан. Ту је у луци чекао „Телемах".

У Руан је, заједно с драгоценостима краљевског пара, стигло и позамашно благо неколико најугледнијих француских племића и опатија. У подрумима једног замка злато и сребрно је смештено у специјално направљену бурад заливену катраном, па тек тада укрцано на једрењак.

Верзију француских новина прихватила је и штампа у Енглеској. У лондонским новинама појавиле су се изјаве бивших морнара и официра са „Телемаха" који су тврдили да се на једрењаку заиста налазило благо француског (гиљотинираног) краља.

Толико се причало и писало да ни чланови француског Конвента нису остали равнодушни. Наређена је истрага. Први је саслушан некадашњи краљев исповедник који је, ваљда на мукама, признао да је једном, случајно, био сведок разговора између Луја и Антоанете. Њихова величанства причала су о неком броду којим је драгоцености требало да пошаљу у Енглеску.

Истрага је успела да нађе и бачвара по чијим је речима, у јесен 1789, неки фини господин од њега наручио неколико десетина буради. Тај исти господин је своју поруџбину подигао крајем децембра, али је јако занимљиво да је бачвар своју робу видео неколико дана касније у руанској луци. Товарили су је на „Телемах". Истрази су, изгледа, помогли и цариници у Кијбефу који су се сетили да је у оно предолујно веће готово истовремено са „Телемахом" у луку ушла и једна шкуна. А ујутру, пошто је једрењак капетана Камињоа већ био на дну, прегледали су шкуну и на њој, скривено међу осталим ге-

ретом, открили сребрно посуђе с грбом краљевске породице. Сребро су конфисковали не питајући превише откуд оно ту.

Ланци и плима

Резултати истраге натерали су француски Конвент да одмах упути екипу која ће покушати да извади потонули једрењак. Из Шербура је кренула група инжењера и више од триста радника и морнара. Брод је брзо откривен, али нико са сигурношћу није могао да тврди да је то баш „Телемах", посебно јер је тај део Сене одраније познат као гробље многих лађа. Експедиција се вратила три месеца касније необављена посла.

Кад је у Француској 1815. по други пут враћена монархија, краљ Луј XVIII је одмах наредио да се „Телемах" извади. То је већ значило да се на потонулом једрењаку без икакве сумње, крије благо његовог несрећног претходника. Међутим, и експедиција коју је он послао вратила се празних руку.

Отад је много експедиција кретало на ушће Сене. У августу 1837. године компанија „Махри и Дејвид" покушала је да извуче потонули једрењак. Француско министарство поморства дало им је рок од три године. У случају успеха, компанија би добила пети део, од чега је била обавезна

да издвоји десет одсто за фонд морнара – инвалида. Издвојили су једино 65 хиљада франака свог капитала и многе дугове. Махри, глава компаније, одустао је, али је Дејвид наставио. Задужио се до грла и позвао у помоћ младог енглеског инжењера Тејлора.

Енглез је имао идеју која је одушевила Дејвида: извући „Телемах" уз помоћ плиме. Прво је ваљало око трупа потонулог једрењака омотати ланце и њихове крајеве закачити на читаву флотилу чамаца с равним дном. Плима ће подићи чамце а истовремено и једрењак. Плима је заиста подигла чамце, али су ланци попуцали као да су од најобичнијег конца. Тако неколико пута и Дејвид је јавно саопштио да и он одустаје.

Тејлор је, међутим, био упоран. Само му је недостајало новаца. После годину дана обијања прагова малих и великих компанија успео је да сакупи 200 хиљада франака. Овога пута повећао је број чамаца с равним дном, набавио много јаче ланце и конструисао нову монтажну опрему. И поново су после плиме чамци плутали Сеном вукући за собом покидане ланце. Акционари су сада већ постали јако нестрпљиви, захтевали су да им Тејлор каже тачан датум кад ће коначно извући „Телемах" иначе...

Невероватно је упоран био тај Тејлор. Поново је успео да убеди

Илустровао: Брана Јовановић

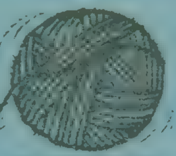

МОРАШ ДА ХОДАШ САМ!

ИГРАО СЕ ПОСЛЕДЊИ МИНУТ УТАКМИЦЕ. ЈЕДАНАЕСТОГОДИШЊИ НИКИ ШНАЈДЕР, НАЈБОЉИ ФУДБАЛЕР ШКОЛСКОГ ТИМА, ЈУРИО ЈЕ ПРЕМА ГОЛУ КАД ГА ЈЕ ПОГОДИО ГРОМ. У ПУБЛИЦИ ВРИСАК...

Читавог дана спремало се невреме. Киша је срећом почела тек пред крај такмичења. Ђаци школе из Арлингтона у Тексасу били су тог седмог априла, прошле године, на школским теренима.

Девојчице су управо завршиле кошаркашки сусрет и кренуле, заједно с родитељима, према фудбалском игралишту. У току је био последњи минут утакмице. Дечаци су покушавали да промене нерешен резултат од 3:3.

Последња шанса. Једанаестогодишњи Ники Шнајдер, у школи познат као најбољи голгетер, јури према голу. Киша лије као из кабла. Терен натопљен водом. Али, ко ће још о невремену да размишља? Важно је само да Ники да тај гол.

А онда, дугачки електрични пипак хвата дечака. Гром Никија удара тачно у главу. Као из катапулта одбацује га три метра и баца на земљу.

У публици врисак. После краткотрајне пометње, на терен истрчава Линда Касагранде, професионална болничарка, иначе мајка Никијеве другарице. Клекла је крај дечака.

Опипава му пулс. Не осећа га. Видевши га како лежи онако беспомоћан, без свести, знала је да нешто мора што пре да уради.

Чула је Никијеву мајку како вришти:

– Мој син је мртав.

Погледом је потражила неког ко би јој помогао. Као да су се договарале, кроз масу света прогурала се Аврил Раш, студенткиња медицине.

И Линда и Аврил знале су врло добро да ће мозак дечака бити оштећен ако дуже остане без кисеоника. Требало је што пре да успоставе рад срца.

Линда је снажним покретима притискала грудну кост и у одређеном ритму давала знак Аврил да примени дисање уста на уста. Радиле су као савршено уходана машина.

После два минута Линда је застала да провери пулс. И даље се није осећао.

Неки од присутних, који су немо гледали призор Никијевог спасавања и кишобранима покушавали да направе какав-такав заклон, понудили су се да одмене Линду и Аврил. Оне су то одбиле. Наставиле су с масажом и дисањем уста на уста. Кад су приметиле дрхтај у дечаковим очима, добиле су нову снагу. Био је то добар знак – крв је, значи, притицала у мозак. Има наде!

После десет минута стигла су кола хитне помоћи. Никија Шнајдера требало је што пре пребацити у болницу.

Илустровао Дарко Ристић

Док су лекари односили дечака, Линда и Аврил су га пратиле погледом убеђујући једна другу да ће све бити у реду.

Две жене су сјајно обавиле посао. Још у колима хитне помоћи лекари су код Никија осетили слаб пулс. Електрокардиограм је бележио нормалан рад срца.

Међутим, медицинско особље болнице у Даласу уздржавало се да родитељима да сувише оптимистичка обећања. И сами лекари били су прилично збуњени – никад нису имали случај да неко претрпи такав директни удар грома. То што је Ники ипак преживео, било је чудо. Очигледно је добар део електрицитета упила земља кад се срушио на тло. Само, ко зна какве ће бити последице.

Отприлике осмина Никијевог тела била је прекривена опекотинама другог степена. Убрзо су се појавиле и друге компликације. Ники је добио тешко запаљење плућа, слух му је био оштећен. Ипак, најгоре је било што су доктори на скенеру приметили мали угрушак крви у мозгу. Притискао је онај део који управља моторним функцијама. Надали су се да ће Ники бити те среће да му се угрушак временом сам разложи.

Бони Шнајдер, Никијева мајка, није се одвајала од сина. Није хтела да се помири с чињеницом да јој се дете можда никада више неће опоравити. Причала му је, читала стрипове, књиге, пуштала омиљену музику. Ники се није будио, већ дванаести дан био је у коми.

Тринаести дан отворио је очи. Покретао је уста, очигледно је хтео нешто да каже, али безуспешно. Није могао ни сам да једе. Мајка је морала да поступа с њим као са бебом.

Учили су га словима, речима. Показивали су му како да држи кашику. Десну руку и ногу још је и могао да покрене, лева страна тела му је била парализована.

– Да ли ће мој син икада моћи да хода? – Бони је питала сваког лекара који би се приближио Никију, али неодређени одговори били су све што је могла да чује.

Три недеље после несреће Ники Шнајдер је пребачен у центар за рехабилитацију. Сваки дан по четири сата Никија су изнова учили како да се придигне, да направи један, два корака, да састави реченицу, да држи чашу...

У почетку је имао снаге за све. Ништа му није било тешко. Али, после две недеље противио се вежбама.

– Не желим да ми буде боље – плакао је – то страшно боли!

Треће недеље Бони је добила дозволу да одведе Никија кући на викенд. Помогла му је да дође до купатила и рекла му да је позове кад заврши с умивањем.

Кад је то обавио, Ники је таман заустио да позове мајку, али се предомислио. „Ако сад не проходаш сам, никад нећеш", мислио је. „Не смеш да дозволиш да непрекидно зависиш од других, макар то била твоја рођена мајка!"

Један корак, други... Бони се изненадила кад је угледала Никија на вратима кухиње...

***

Бони Шнајдер је уредно водила дневник Никијевих успеха: 12. јуни – Ники је успео да потрчи; 24. јуни – данас је први пут сео на бицикл; 26. јуни – сам је обуо патике и везао пертле.

У септембру се Ники вратио у школу. Имао је слушне апарате, лева рука му је и даље била укочена, вукао је и леву ногу.

Али, није одустајао. Из месеца у месец било му је све боље. До јануара је већ могао да чује и без слушних апарата. Почео је полако да се враћа фудбалу. За годину дана био је малтене исти као пре несреће.

– Он није чудо од детета – рекли су лекари мајци – већ серија чуда!

В. С.

КОРТО МАЛТЕЗЕ:

ТИНТОРЕТО

ЦРТА И ПИШЕ: ХУГО ПРАТ (HUGO PRATT)

МОЖДА БИ СЕ СВЕ ОДИГРАЛО САСВИМ ДРУКЧИЈЕ ДА НЕМАЧКИ ГЕНЕРАЛ ОТО ФОН БИЛОВ НИЈЕ ИЗНЕНАДИО ИТАЛИЈАНЕ УПАВШИ ИЗНЕНАДА У КАПОРЕТО И ТАКО ИХ НАГНАО У БЕЗГЛАВО ПОВЛАЧЕЊЕ, У ЈЕДНОЈ ОД БИТАКА ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА...

ЗА КОЈИ МИНУТ МОРАМО ПОСЛАТИ ПОРУКУ...

ОНО ЈЕ СЕЛО КАОРЛЕ У КОМЕ ТРЕБА ДА СЕ САСТАНЕМО!

DRAGONER REGIMENT Nº 15

ТАМО ЈЕ ВЕНЕЦИЈА...

А ОНО ЈЕ СЕТЕ КАЗОНИ!

АКО СВЕ ПРОЂЕ ДОБРО, ЗА КОЈИ ДАН ЋУ БИТИ ДАЛЕКО ОД РАТА, И ТО ПУНИХ ЏЕПОВА...

АЛО, ОВДЕ ДРАГОНЕР ПЕТНАЕСТ... ПОРУЧНИК БОРОЈЕВИЋ? ВИДИМ НЕПРИЈАТЕЉСКЕ СНАГЕ НА ПОЛОЖАЈУ СЕТЕ КАЗОНИ, КООРДИНАТЕ 7-15-7-19...

АЛО... ОВДЕ АРТИЉЕРИЈСКА БАЗА ЈЕДАН! ВИРТЕМБЕРГ! ПОНОВИТЕ 7-15-7-19...

7-15-7-19...

ЧУДНО! НЕПРИЈАТЕЉСКЕ СНАГЕ НЕ БИ ТРЕБАЛО ДА СУ НА ПОЛОЖАЈУ СЕТЕ КАЗОНИ... ИТАЛИЈАНИ СУ СЕ ПОВУКЛИ ПРЕ НЕКИ ДАН...

ТАЧНО! ЈУЧЕ САМ ТАМО БИО И НИЈЕ БИЛО НИ ЖИВЕ ДУШЕ!

ПРЕ БИ ТРЕБАЛО ДА СУ ТУ НАШЕ ТРУПЕ, ТО ЈЕСТ, ТРЕЋА УЛАНСКА! БОРОЈЕВИЋУ, ПРОВЕРИТЕ ЈОШ ЈЕДНОМ!

casterman

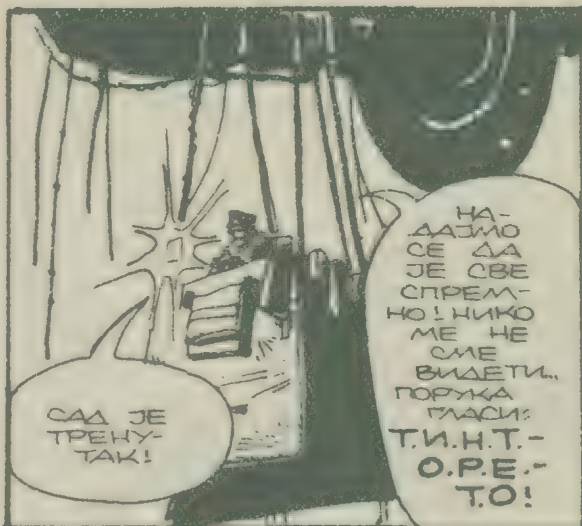
НА-ДАЈМО СЕ ДА ЈЕ СВЕ СПРЕМ-НО! НИКО МЕ НЕ СМЕ ВИДЕТИ.. ПОРУКА ГЛАСИ: Т.И.Н.Т.-О.Р.Е.-Т.О!
САД ЈЕ ТРЕНУ-ТАК!

Т.И.Н.Т.О.Р.Е.Т.О! НАШ ПАРТНЕР, АУСТРИ-ЈАНАЦ, ОБАВИО ЈЕ СВОЈ ДЕО...

САД ЈЕ НА НАС РЕД, МОМЦИ! ЗА КОЈИ ДАН БИЋЕМО ДАЛЕКО ОД СВЕГА ОВОГА!

Т.И.Н.Т.О.Р.Е.Т.О! СВЕ СЕ ОДВИЈА КАКО ЈЕ ГУСАР ПЛАНИРАО... ИДЕМО!

ИТАЛИЈАНИ СУ СЕ ПОВУКЛИ, АУСТРИЈАНАЦА ТУ ВИШЕ НЕМА... СВЕ ЈЕ У РЕДУ!

ЈЕСИ ЛИ ДЕШИФ-РОВАО ПОРУКУ, ХЕРНЕ-СТВЕЈ?
ДА, ТО ЈЕ ОНО ШТО ЧЕКАМО: Т.И.Н.Т.О.Р.Е.Т.О!

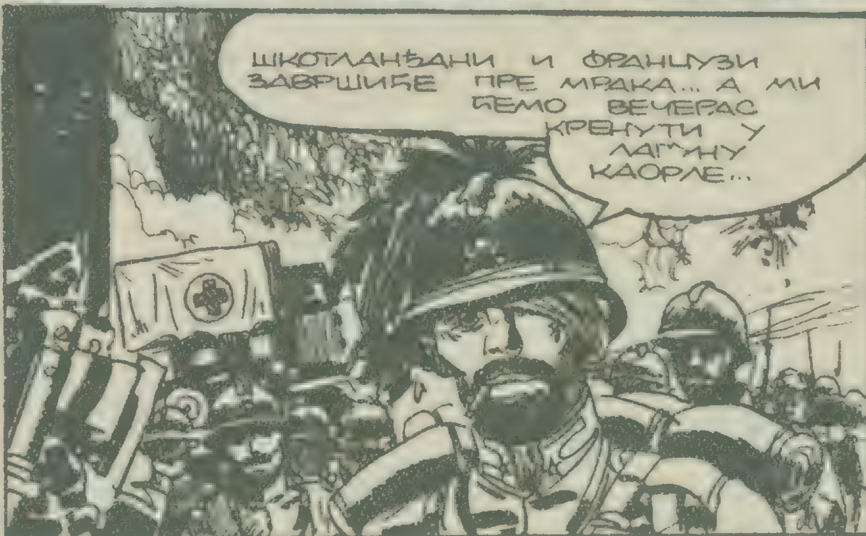
ШКОТЛАНЂАНИ И ФРАНЦУЗИ ЗАВРШИЋЕ ПРЕ МРАКА... А МИ ЋЕМО ВЕЧЕРАС КРЕНУТИ У ЛАГУНУ КАОРЛЕ...

Т.И.Н.Т.О.Р.Е.Т.О!

АЛО... ДРАГОНЕР ПЕТНАЕСТ! ЈАВИ СЕ...

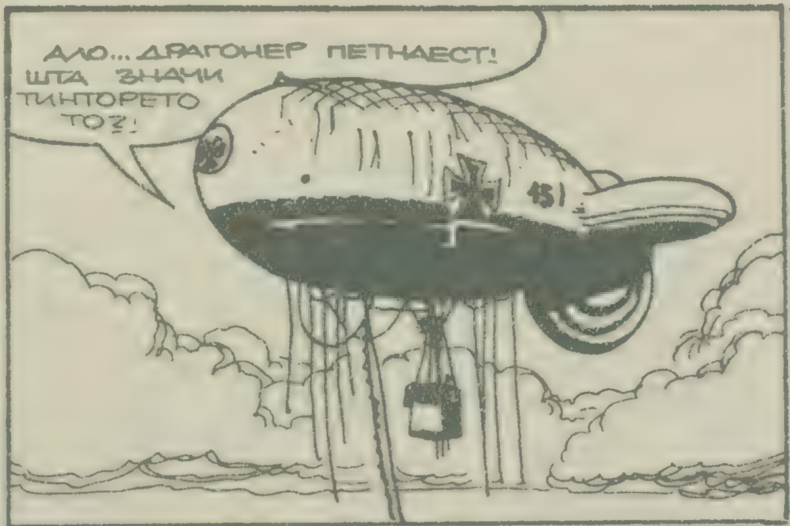
АЛО... ДРАГОНЕР ПЕТНАЕСТ! ШТА ЗНАЧИ ТИНТОРЕТО ТО?!

ДО ВРАГА... ОТКРИЛИ СУ МЕ...

АЛО, ШТА СЕ ДЕШАВА? ПОСЛАЛИ СТЕ ОГЛЕДАЛОМ ПОРУКУ... ИМЕ ВЕНЕЦИЈАНСКОГ СЛИКАРА ТИНТОРЕТО... ШТА ТО ЗНАЧИ?!

ТЕЛЕФОН НЕКО ВРЕМЕ НИЈЕ РАДИО! ЈАВИО САМ **КАПОРЕТО**, НЕ **ТИНТОРЕТО!**

А, ТАКО... АЛИ КАКВЕ ВЕЗЕ ИМА И КАПОРЕТО?! ПРАВИТЕ БУДАЛУ ОД НАС, ШТА ЛИ?!
ИЗВИЂАЧ СЕ, У СВАКОМ СЛУЧАЈУ, ПОНАША ЧУДНО!

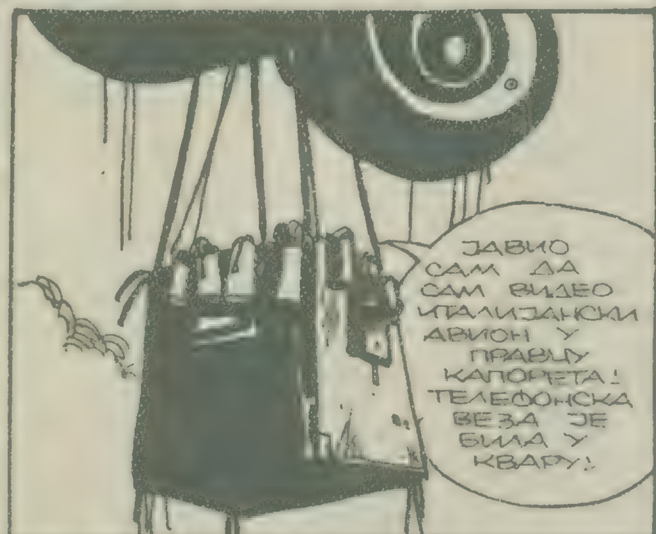
ЈАВИО САМ ДА САМ ВИДЕО ИТАЛИЈАНСКИ АВИОН У ПРАВЦУ КАПОРЕТА! ТЕЛЕФОНСКА ВЕЗА ЈЕ БИЛА У КВАРУ!

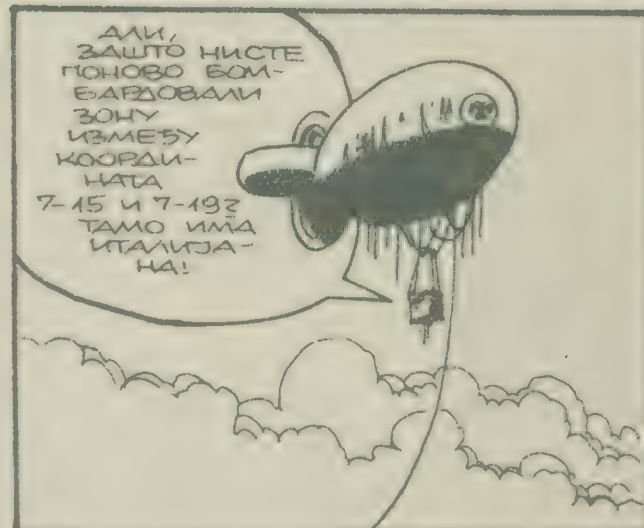
АЛИ, ЗАШТО НИСТЕПОНОВО БОМБАРДОВАЛИ ЗОНУ ИЗМЕЂУ КООРДИНАТА 7-15 И 7-19? ТАМО ИМА ИТАЛИЈАНА!

АЛО, ДРАГОНЕР ПЕТНАЕСТ! АРТИЉЕРИЈА ЋЕ ОТПОЧЕТИ ПАЉБУ СВАКОГ ТРЕНУТКА!

БУУМ!
БУУУМ!

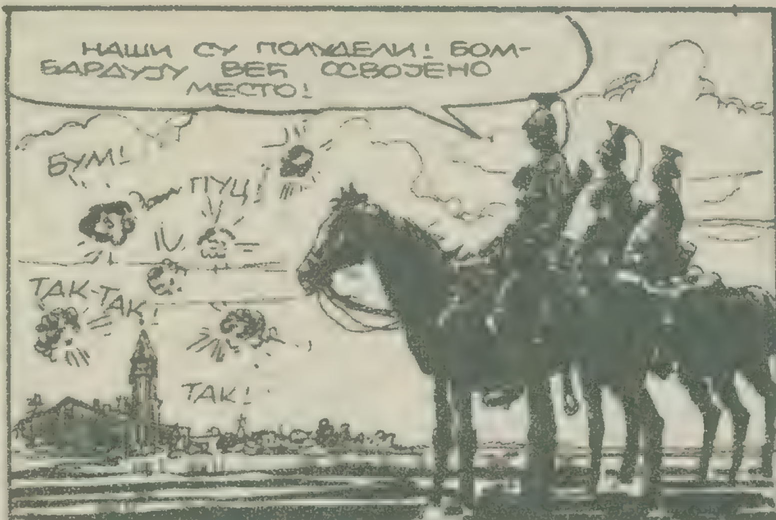
НАШИ СУ ПОЛУДЕЛИ! БОМБАРДУЈУ ВЕЋ ОСВОЈЕНО МЕСТО!
БУМ!
ПУЦ!
ТАК-ТАК!
ТАК!

ТО ЈЕ ТАМО...

АУСТРИЈАНАЦ ЈЕ ОДРЖАО РЕЧ! ДА ВИДИМО ШТА СУ ОНИ ГУСАРИ УРАДИЛИ...

ЕНГЛЕСКА ПАТРОЛА ЈЕ СИГУРНО ВЕЋ У СЕТЕ КАЗОНИ...

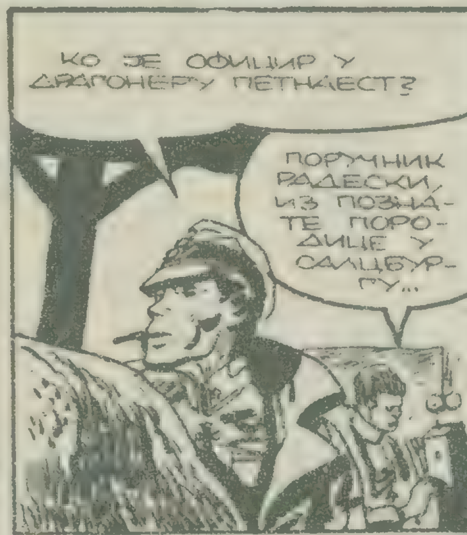
КО ЈЕ ОФИЦИР У ДРАГОНЕРУ ПЕТНАЕСТ?
ПОРУЧНИК РАДЕСКИ, ИЗ ПОЗНАТЕ ПОРОДИЦЕ У САЛЦБУРГУ...

АЛО... ОВДЕ БОРОЈЕВИЋ! ШТА СЕ ДЕШАВА?

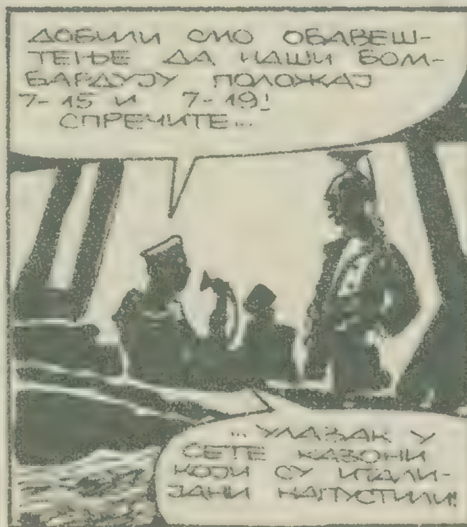
ДОБИЛИ СМО ОБАВЕШТЕЊЕ ДА НАШИ БОМБАРДУЈУ ПОЛОЖАЈ 7-15 И 7-19! СПРЕЧИТЕ...
...УЛАЗАК У СЕТЕ КАЗОНИ КОЈИ СУ ИТАЛИЈАНИ НАПУСТИЛИ!

ДА, СМЕСТА! ЈЕСИ ЛИ ЧУО, БРУМОВСКИ?
ДА!

ДА, ЧУО САМ! И ТВОЈ ПОРУЧНИК РАДЕСКИ ЈЕ ПРАВИ ИДИОТ ИЛИ ЈЕ ИЗДАЈНИК...

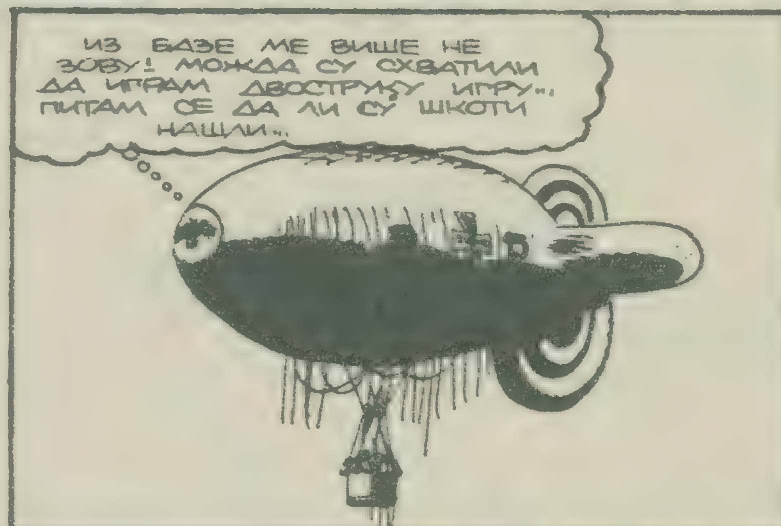
ИЗ БАЗЕ МЕ ВИШЕ НЕ ЗОВУ! МОЖДА СУ СХВАТИЛИ ДА ИГРАМ ДВОСТРУКУ ИГРУ... ПИТАМ СЕ ДА ЛИ СУ ШКОТИ НАШЛИ...

... НИКОЛИНО ЗЛАТО?
ГУСАР ЈЕ БИО У ПРАВУ! САЧЕКАЋЕМО ФРАНЦУЗЕ И ОВО ПОСЛАТИ У ЛАГУНУ КАОРЛЕ!

ЗЛАТО ЦРНОГОРСКОГ КРАЉА... САКРИО ГА ЈЕ У ТУ ЦРКВУ ПРЕ БАЛКАНСКИХ РАТОВА! МИЛИОНИ ФУНТИ У ЗЛАТНИМ ПЛОЧАМА...

ПОЧИЊЕ КИША... ХМ... ЕВО АУСТРИЈСКЕ КОЊИЦЕ!

НАЈЗАД ЈЕ АРТИЉЕРИЈА УМУКЛА...
СКЛОНИЋЕМО СЕ ОД КИШЕ У ОВУ ЦРКВУ...

БУУМ!

ДО ВРАГА... УНУТРА СУ ШКОТЛАНЂАНИ!

СРЕДИМО ИХ!

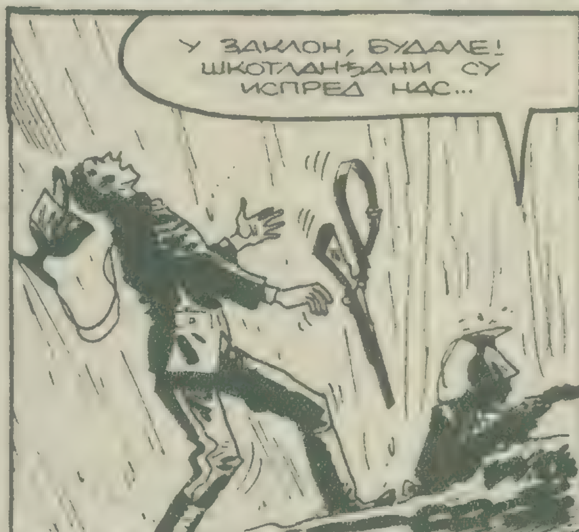
У ЗАКЛОН, БУДАЛЕ! ШКОТЛАНЂАНИ СУ ИСПРЕД НАС...

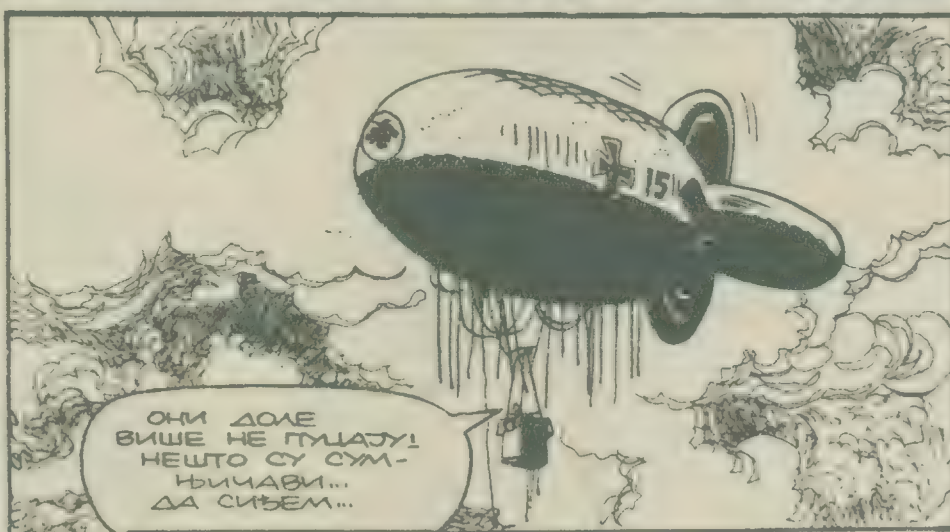
15
ОНИ ДОЛЕ ВИШЕ НЕ ПУЦАЈУ! НЕШТО СУ СУМЊИЧАВИ... ДА СИЂЕМ...

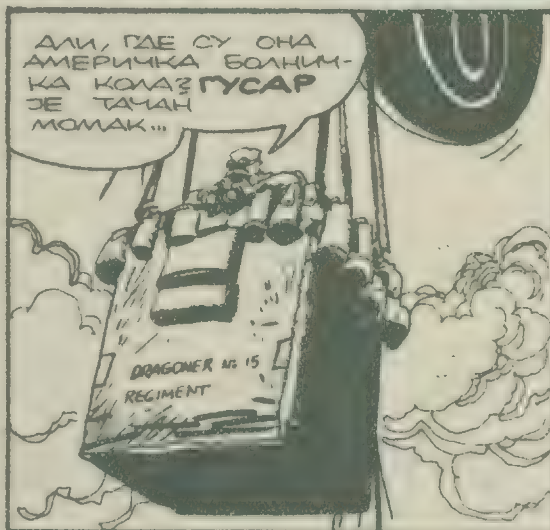
АЛИ, ГДЕ СУ ОНА АМЕРИЧКА БОЛНИЧКА КОЛА? **ГУСАР** ЈЕ ТАЧАН МОМАК...
DRAGONER Nr. 15
REGIMENT

НАТЕРАЛИ СУ МЕ ДА СЕ СПУСТИМ СТО МЕТАРА И ПРЕСЕКЛИ СУ МИ ТЕЛЕФОНСКУ ВЕЗУ...

СИГУРНО СУ ОТКРИЛИ СТВАР...
БОЉЕ ДА ПРЕКИНЕМ ВЕЗУ СА ЗЕМЉОМ... ВЕТАР МЕ НОСИ КА МОРУ...

ОДВЕЗАО СЕ И ВЕТАР ГА НОСИ ПРЕМА ИТАЛИЈАНСКИМ ПОЛОЖАЈИМА! ЗНАЧИ, ТВОЈ ПРИЈАТЕЉ РАДЕСКИ ЈЕ ОДЛУЧИО ДА СЕ ПРЕДА!
У ПРАВУ СТЕ! ОБАВЕСТИЋУ АВИЈАЦИЈУ...

АВИЈАЦИЈА? БОРОЈЕВИЋ ОВДЕ! ДАЈТЕ МИ КОМАНДАНТА...
БОРОЈЕВИЋУ, РЕЦИ МУ ДА МИ ПРИПРЕМИ АВИОН! ПОЗАБАВИЋУ СЕ ЈА ТИМ РАДЕСКИМ...

ВЕТАР ЋЕ МЕ ОДНЕТИ ПРЕДАЛЕКО! МОРАМ ШТО ПРЕ ДА ИСКОЧИМ...

...И ДА ПАЗИМ ДА НЕ ПАДНЕМ У РУКЕ ИТАЛИЈАНСКОЈ ПАТРОЛИ, ИЛИ ЈОШ ГОРЕ —АУСТРИЈСКОЈ!" ВИДИМ НЕКИ КАМИОН! МОЖДА ЈЕ ТО КАПЕТАН БЕЛФОН...

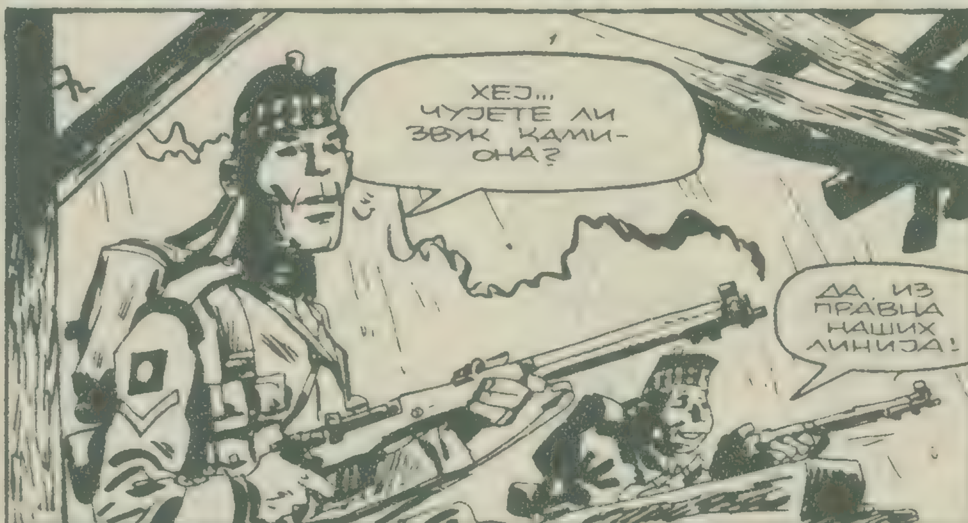
ХЕЈ... ЧУЈЕТЕ ЛИ ЗВУК КАМИОНА?
ДА, ИЗ ПРАВЦА НАШИХ ЛИНИЈА!

КАМИОН! ДА ЛИ ЈЕ НАШ?
ЕХ! ТЕШКО ЈЕ СХВАТИТИ ШТА СЕ ОВДЕ ДЕШАВА...

ПОРУЧНИЧЕ! ФРАНЦУСКИ КАМИОН!

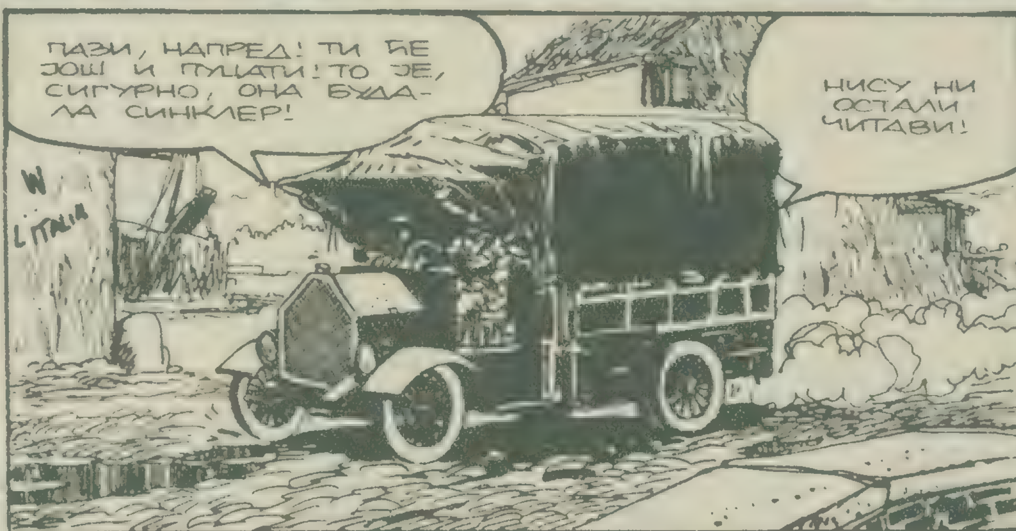
ПАЗИ, НАПРЕД! ТИ ЋЕ ЈОШ И ПУЦАТИ! ТО ЈЕ, СИГУРНО, ОНА БУДАЛА СИНКЛЕР!
НИСУ НИ ОСТАЛИ ЧИТАВИ!
W
L'ITALIA

МОЖДА, АЛИ НИКО БОЉЕ ОД ЊИХ НЕЋЕ БРАНИТИ ЗЛАТО! **ГУСАР** ЈЕ У ПРАВУ!
ЕВО ИХ!

ЗДРАВО, СИНКЛЕР! СВЕ СИ ПРОНАШАО?
ДОБРО ДОШАО, БЕЛФОН! СВЕ ЈЕ У РЕДУ, ИЗУЗЕВ ЈЕДНЕ АУСТРИЈСКЕ КОЊИЧКЕ ПАТРОЛЕ!

ИМА ЛИ МНОГО ЗЛАТА?
ДА, ТАЧНО ОНОЛИКО КОЛИКО ЈЕ ГУСАР РЕКАО!

СЈАЈНО! НИСАМ СЕ НАДАО ТАКО УНОСНОЈ РАТНОЈ АКЦИЈИ!

МОРАМО ОДМАХ ДА КРЕНЕМО! ГУСАР НАС ЧЕКА КОД КАОРЛЕА! СРЕЋА, НЕМА ПАТРОЛА! ЛАКО ЋЕМО СТИЋИ...

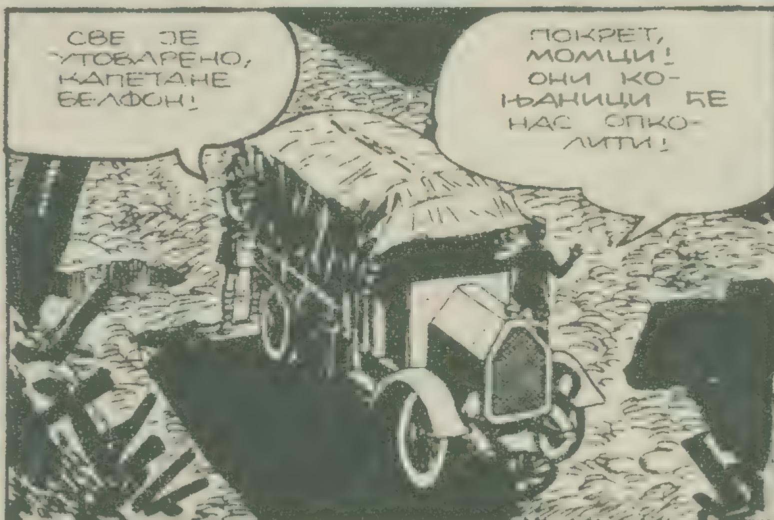
СВЕ ЈЕ УТОВАРЕНО, КАПЕТАНЕ БЕЛФОН!
ПОКРЕТ, МОМЦИ! ОНИ КОЊАНИЦИ ЋЕ НАС ОПКОЛИТИ!

БААМ!
БААМ!

ГАДОВИ! УМАКЛИ СУ НАМ!
ВАРАШ СЕ! УВЕК СИ ПЕСИМИСТА!

УСПЕЛИ СМО ДА ЗАУЗМЕМО СЕТЕ КАЗОНИ!

А САД ДА МАЛО ПРЕДАХНЕМО... ГЛЕ, ЈЕДАН ОД НАШИХ БАЛОНА! КАО ДА ГА ВЕТАР НОСИ...

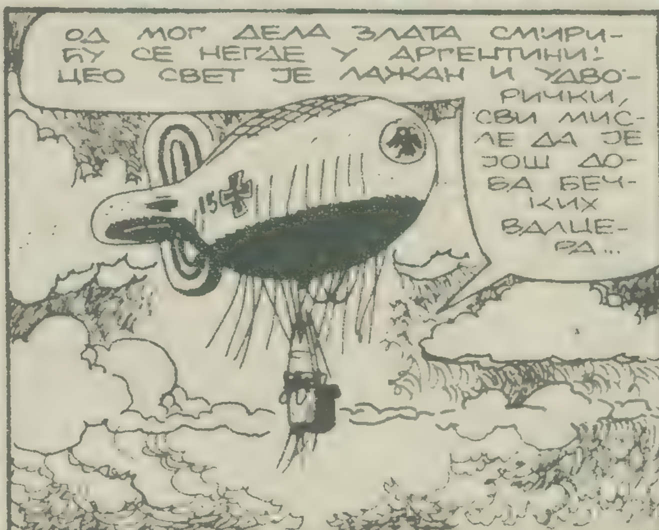
ОД МОГ ДЕЛА ЗЛАТА СМИРИЋУ СЕ НЕГДЕ У АРГЕНТИНИ! ЦЕО СВЕТ ЈЕ ЛАЖАН И УДВОРИЧКИ, СВИ МИСЛЕ ДА ЈЕ ЈОШ ДОБА БЕЧКИХ ВАЛЦЕРА...

ЕВО ГА!
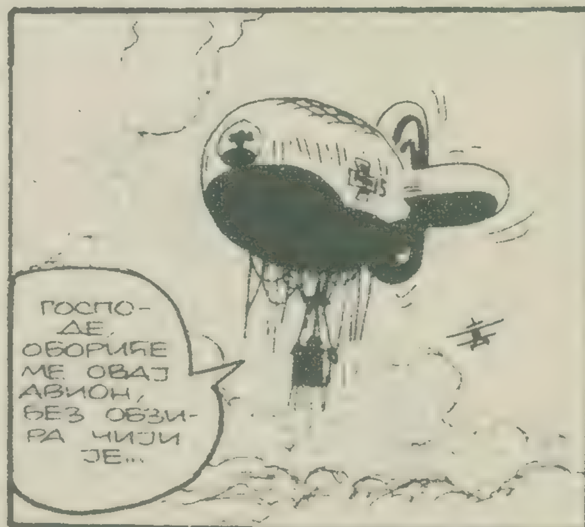
ГОСПОДЕ, ОБОРИЋЕ МЕ ОВАЈ АВИОН, БЕЗ ОБЗИРА ЧИЈИ ЈЕ...
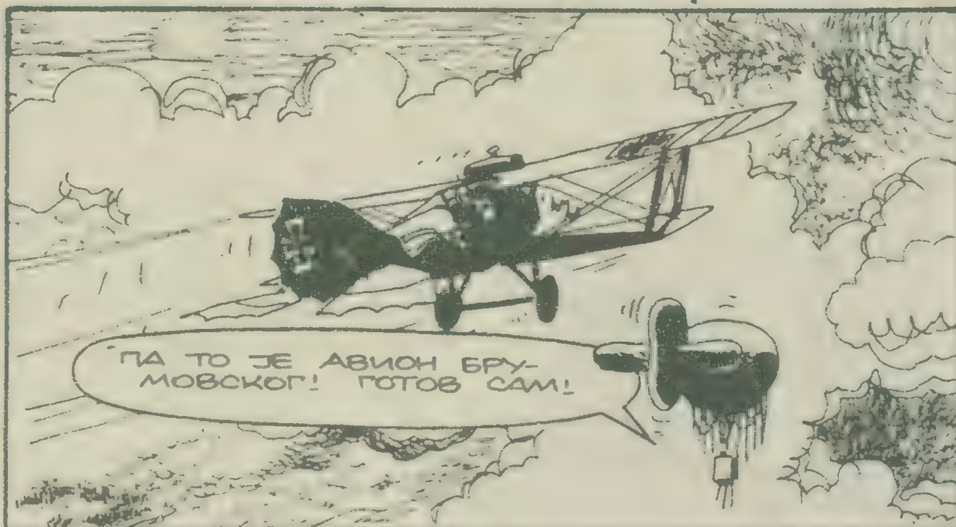
ПА ТО ЈЕ АВИОН БРУМОВСКОГ! ГОТОВ САМ!

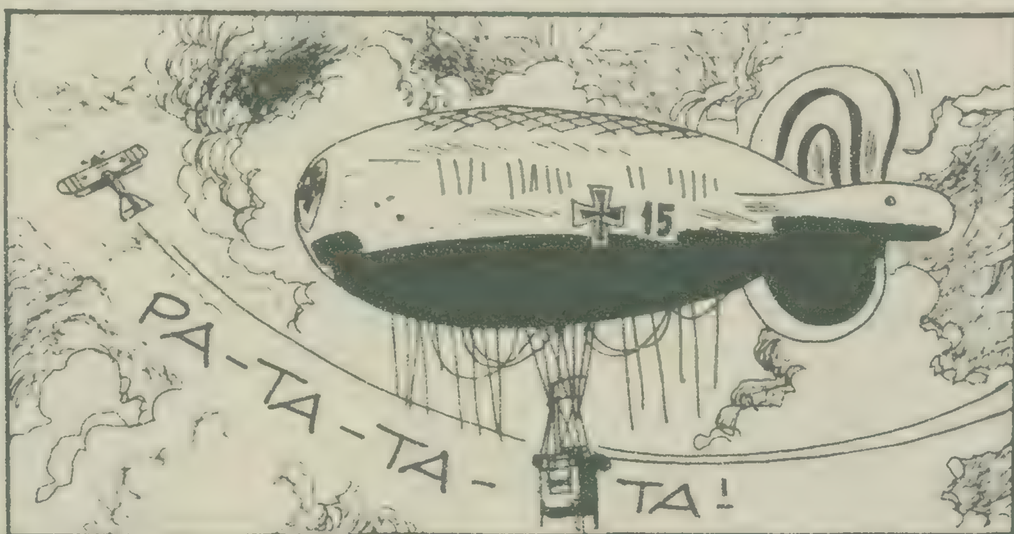
15
РА-ТА-ТА-ТА!

ЈЕДАН ПЛЕМИЋ МАЊЕ!

АЛО, БАЗА! ОВДЕ ОСМАТРАЧКА ГРУПА БЕЧ! НАШ АВИОН ЈЕ ОБОРИО НАШ БАЛОН ДРАКЕН!
ИЗВИЂАЧ СЕ СПАСАО... СПУШТА СЕ ПРЕМА ТОРЕУ! ШТА СЕ ТО ДЕШАВА?!

ГЛЕДАЈ СВОЈА ПОСЛА, ВОЈНИЧЕ! ЈАВЉАЈ ШТА ВИДИШ, А ОСТАЛО ЈЕ НАШЕ!

ОДНЕСИ ОВУ ПОРУКУ У ЗАПАДНОПРУСКУ БАТЕРИЈУ! ВЕОМА ЈЕ ХИТНО!

НЕВЕРОВАТНО! ЈОШ САМ ЖИВ!

ПОРУЧНИЧЕ РАДЕСКИ... САД ЋУ ВАМ ПОМОЋИ!

ДОБРО СТЕ ОБАВИЛИ ПОСАО И ИЗВУКЛИ ГЛАВУ!
НИШТА ВАС НЕ ЧУЈЕМ... ОГЛУВЕО САМ...

АЛО' КООРДИНАТЕ 7-1-7-9! ПАЛИ!

БУУУМ!

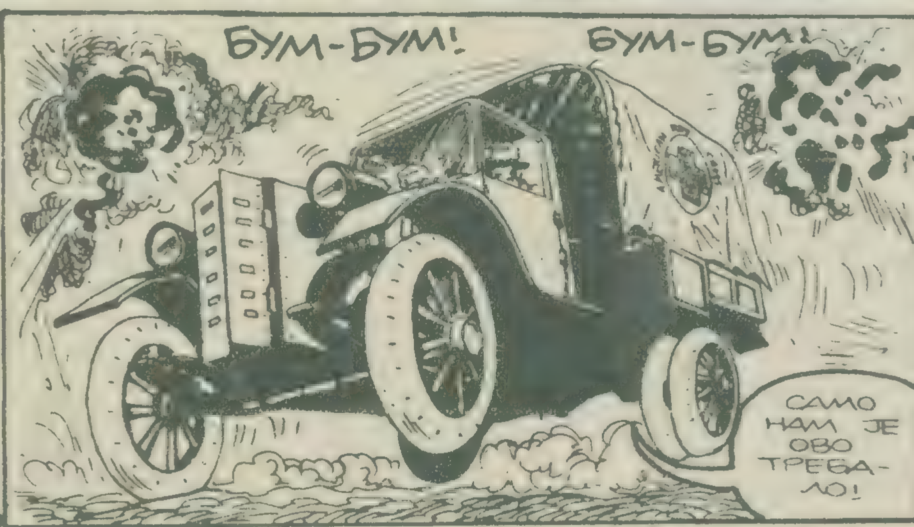
БУМ-БУМ!
БУМ-БУМ!
САМО НАМ ЈЕ ОВО ТРЕБАЛО!

АМБУЛАНТНА КОЛА? ХВАЛА, КАПЕТАНЕ...

ЧУДНО, АМБУЛАНТНА КОЛА У ТОЈ ЗОНИ... КАО ДА СВЕ ТЕЧЕ ПО НЕКОМ ПЛАНУ... АЛИ КАКВОМ?
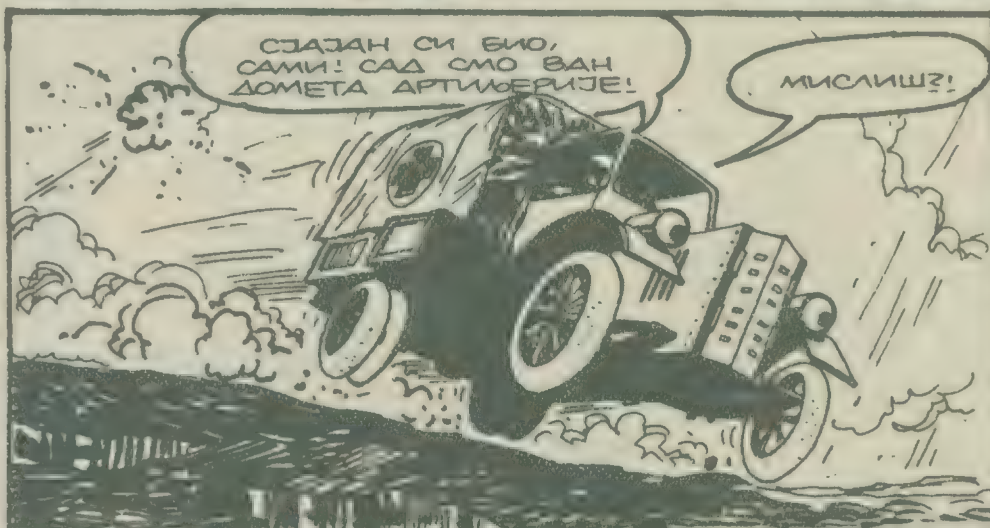
СЈАЈАН СИ БИО, САМИ! САД СМО ВАН ДОМЕТА АРТИЉЕРИЈЕ!
МИСЛИШ?!

НИСМО ДАЛЕКО ОД МОРА! ТУ ЋЕМО СРЕСТИ ФРАНЦУЗЕ!

ТА ПРОКЛЕТА КИША! НИКАД ДА ПРЕСТАНЕ!
ЧУЈЕШ? МОТОР...

ДА... ТО СУ АМЕРИЧКА АМБУЛАНТНА КОЛА!

БЕЛФОН... СИНКЛЕР... СТИГЛИ СМО!

УСПЕЛИ СТЕ, МОМЦИ!
ЈЕСТЕ ЛИ НАШЛИ ЗЛАТО?
ДА... БИЛА ЈЕ ТО НАЈЛЕПША РАТНА АКЦИЈА!
РАДЕСКИ ЈЕ ТУ, АЛИ ЈЕ ОГЛУВЕО...

ЖАО МИ ЈЕ... НЕ ЧУЈЕМ ВАС...
РАДЕСКИ, ВАЖНО ЈЕ ДА СИ ЖИВ... ДОБРО СИ ОБАВИО ПОСАО...

ТРЕБА ДА САЧЕКАМО ГУСАРА... ВИДИШ ЛИ НЕШТО, СИНКЛЕР?
ХМ... ТАМО ДЕСНО... ИТАЛИЈАНСКА ПРЕТХОДНИЦА!

А ЛЕВО – ЈЕДАН АУСТРИЈСКИ ЛОВАЦ...

НЕШТО ПРИВЛАЧИ ЊИХОВУ ПАЖЊУ... ТАЧНО ИСПРЕД НАС...

СТИГЛИ СУ, ГОСПОДИНЕ ОНАТИС! ЈЕДАН ВОЈНИ КАМИОН И ЈЕДНА АМБУЛАНТНА КОЛА СУ НА ОБАЛИ!

ОДЛИЧНО... НЕКА СВЕ БУДЕ СПРЕМНО, ЈЕР НЕМАМО ВРЕМЕНА ЗА ГУБЉЕЊЕ!

СПУСТИО САМ ЧАМАЦ... ЗА ПОЛА ЧАСА СВЕ ЋЕ БИТИ УКРЦАНО! НЕВЕРОВАТНО КАКО СТЕ СВЕ УКЛОПИЛИ!
КАД ЈЕ ЗЛАТО У ПИТАЊУ, НИШТА НИЈЕ ТЕШКО!

ДА, ЗЛАТО! САД СМО БОГАТИ, ЗАХВАЉУЈУЋИ ТЕБИ!
ШТА ЋЕШ ТИ СА СВОЈИМ ДЕЛОМ, ОНАТИСЕ?

КУПИЋУ ФЛОТИЛУ РИБАРСКИХ БРОДИЋА! А ТИ, КОРТО?

ЕХ, ЈА ИМАМ МНОГО ПРИЈАТЕЉА... ПОДЕЛИЋЕМО...

ИТАЛИЈАНСКА ПРЕТХОДНИЦА...
ПОГЛЕДАЈ ТАМО... НЕЧИЈИ РАЗАРАЧ! НЕМА НИКАКВУ ЗАСТАВУ...

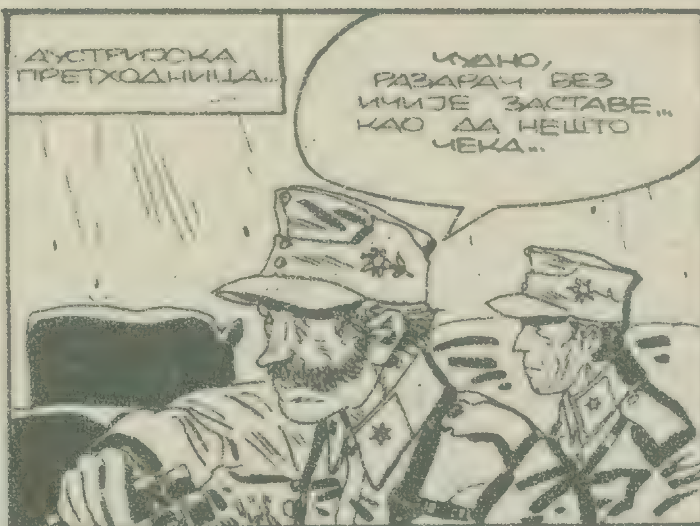
АУСТРИЈСКА ПРЕТХОДНИЦА...
ЧУДНО, РАЗАРАЧ БЕЗ ИЧИЈЕ ЗАСТАВЕ... КАО ДА НЕШТО ЧЕКА...

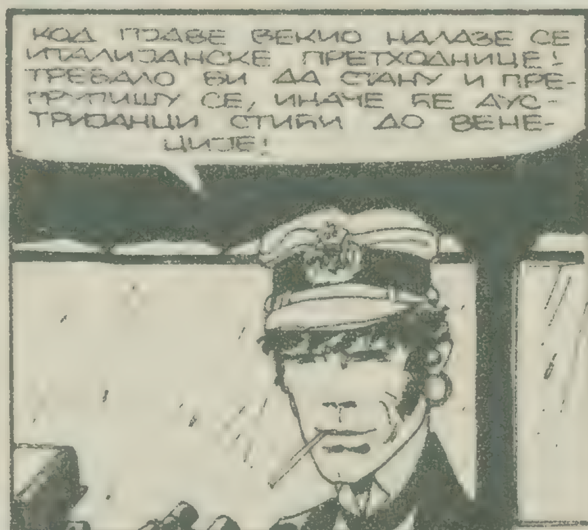
КОД ПЈАВЕ ВЕКИО НАЛАЗЕ СЕ ИТАЛИЈАНСКЕ ПРЕТХОДНИЦЕ! ТРЕБАЛО БИ ДА СТАНУ И ПРЕГРУПИШУ СЕ, ИНАЧЕ ЋЕ АУСТРИЈАНЦИ СТИЋИ ДО ВЕНЕЦИЈЕ!

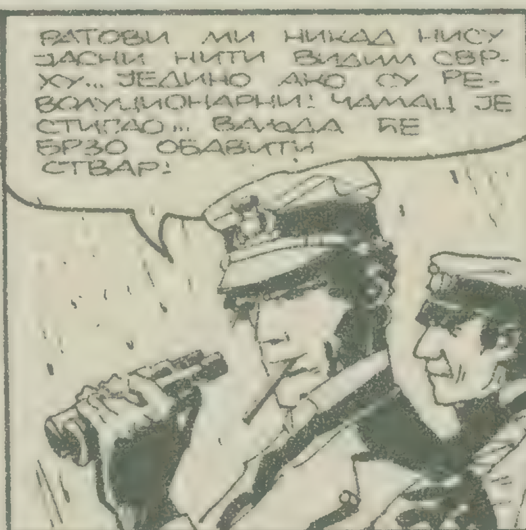
РАТОВИ МИ НИКАД НИСУ ЈАСНИ НИТИ ВИДИМ СВРХУ... ЈЕДИНО АКО СУ РЕВОЛУЦИОНАРНИ! ЧАМАЦ ЈЕ СТИГАО... ВАЉДА ЋЕ БРЗО ОБАВИТИ СТВАР!

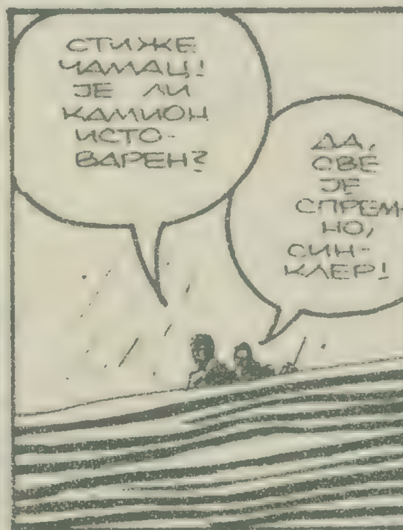
СТИЖЕ ЧАМАЦ! ЈЕ ЛИ КАМИОН ИСТОВАРЕН?
ДА, СВЕ ЈЕ СПРЕМНО, СИНКЛЕР!

БУДИТЕ СПРЕМНИ! НАСТАЛО ЈЕ НЕКО МУВАЊЕ И КОД НАС И КОД АУСТРИЈСКЕ ПРЕТХОДНИЦЕ!
РАЗУМЕМ, ВОДНИЧЕ!

ДА, ОНО СУ
АУСТРИЈАНЦИ... СИГУРНО ЋЕ ПУЦАТИ...

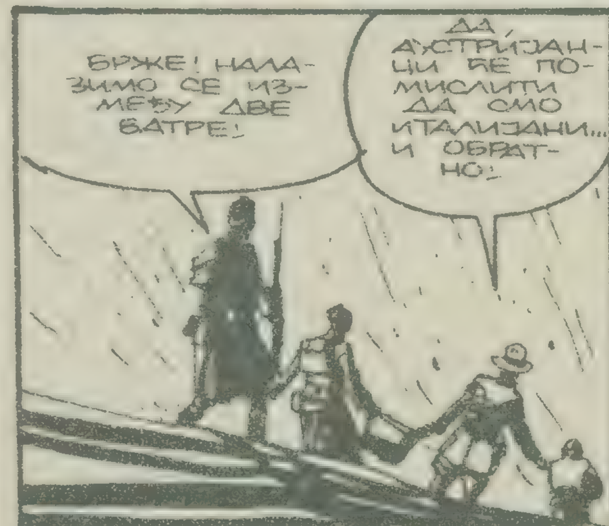
БРЖЕ! НАЛАЗИМО СЕ ИЗМЕЂУ ДВЕ ВАТРЕ!
ДА, АУСТРИЈАНЦИ ЋЕ ПОМИСЛИТИ ДА СМО ИТАЛИЈАНИ... И ОБРАТНО!

ШТА ТО РАДИШ?! НИСИ НАШАО БОЉЕ МЕСТО ДА БРОЈИШ СВОЈЕ ЗЛАТО?!
МА НЕ... ИСПУСТИО САМ САНДУК!

ЈАВИ ПОРУЧНИКУ ДА АУСТРИЈАНЦИ НЕШТО СПРЕМАЈУ! НА ПЛАЖИ СУ...

ИТАЛИЈАНИ СУ НА ПЛАЖИ! АЛИ НЕ... ТО СУ АМЕРИКАНЦИ И ШКОТЛАНЂАНИ... НАПАШЋЕ НАС С ДВЕ КОМБИНОВАНЕ ГРУПЕ!

ДО ВРАГА!
ПАЗИ, САМИ!

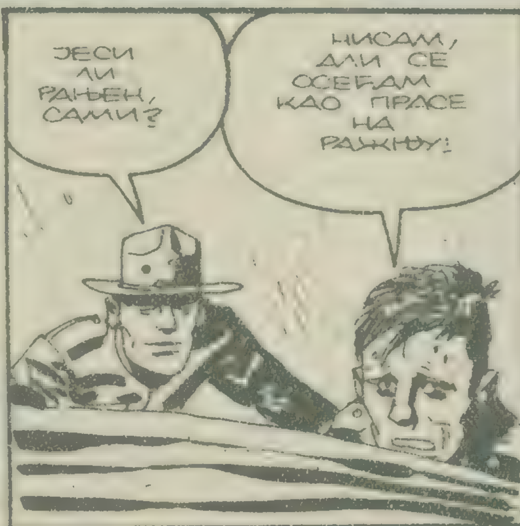
ЈЕСИ ЛИ РАЊЕН, САМИ?
НИСАМ, АЛИ СЕ ОСЕЋАМ КАО ПРАСЕ НА РАЖНУ!

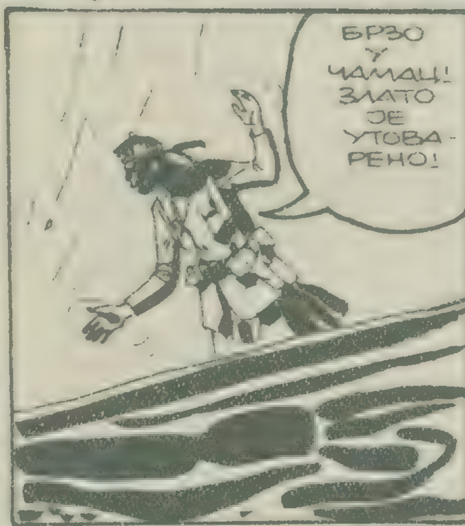
БРЗО У ЧАМАЦ! ЗЛАТО ЈЕ УТОВА-РЕНО!

ОВО ЧАМАЦ?! ПА, ТО ЈЕ ПРАВА КОР-ЊАЧА!
ГРЦИ НИКАД НИСУ ГРАДИЛИ БРЗЕ ЧАМЦЕ!
ТИШИНА, МОМЦИ! ОВИ ЋЕ ПРИПУЦАТИ К'О ЛУДИ!

БРЗО! АУСТРИ-ЈАНЦИ ЋЕ НАС НАПАСТИ С МОРА!

КАЖИ ИМ ДА НАС И ИТАЛИЈАНИ НАПАДАЈУ С МОРА...
РА-ТА-ТА-ТА-ТА!
РА-ТА-ТА-ТА-ТА!

ОТВОРИТЕ ВАТРУ! ОБАВЕСТИТЕ АРТИЉЕРИ-ЈУ ДА НЕПРИЈАТЕЉ НАПАДА...
АЛИ, МАЈОРЕ, ТО ЈЕ ИЗГЛЕДА САМО ОБИЧ-НО ВРАЋАЊЕ МИЛО ЗА ДРАГО!

ТИШИНА, ПОРУЧНИЧЕ! ТРЕБА ОДГОВОРИТИ КОНТРАНАПАДОМ! АУСТРИЈАНЦИ НЕ СМЕЈУ ПРОЋИ ОВУДА! НАРЕДИТЕ СЛОБОДНУ ПАЉБУ!

ШТА СЕ ТО ДЕШАВА? НЕ ВИДИМ ПРОТИВ КОГА ПУЦАМО!
МОЖДА ПОКРИВАМО НЕКЕ НАШЕ ЈЕДИНИЦЕ!

ИТАЛИЈАНСКИ НАПАД ТРЕБА ОДБИТИ АРТИЉЕРИЈОМ...
РА-ТА-ТА-ТА! РА-ТА-ТА-ТА-ТА!

ДА... ОВДЕ КОМАНДНИ ЦЕНТАР ЛАГУНЕ! ШТА? НАПАД?
НИСАМ ОЧЕКИВАО ИТАЛИЈАНСКИ НАПАД С ТЕ СТРАНЕ!

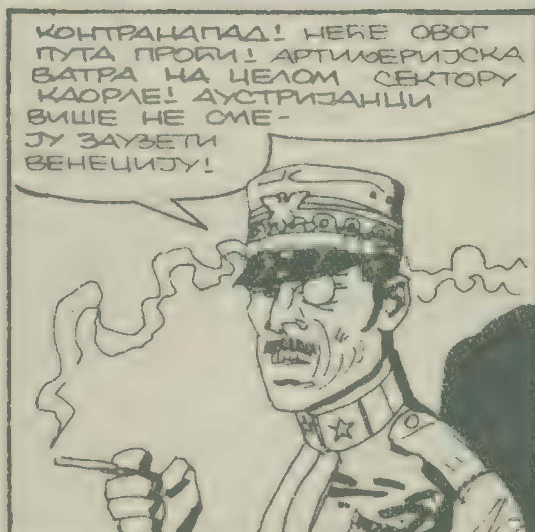
КОНТРАНАПАД! НЕЋЕ ОВОГ ПУТА ПРОЋИ! АРТИЉЕРИЈСКА ВАТРА НА ЦЕЛОМ СЕКТОРУ КАОРЛЕ! АУСТРИЈАНЦИ ВИШЕ НЕ СМЕЈУ ЗАУЗЕТИ ВЕНЕЦИЈУ!

МА, КО ЈЕ ТО, ДО ВРАГА, ПОЧЕО ДА ПУЦА?
НЕ ЗНАМ! НИЈЕ НИ ВАЖНО...

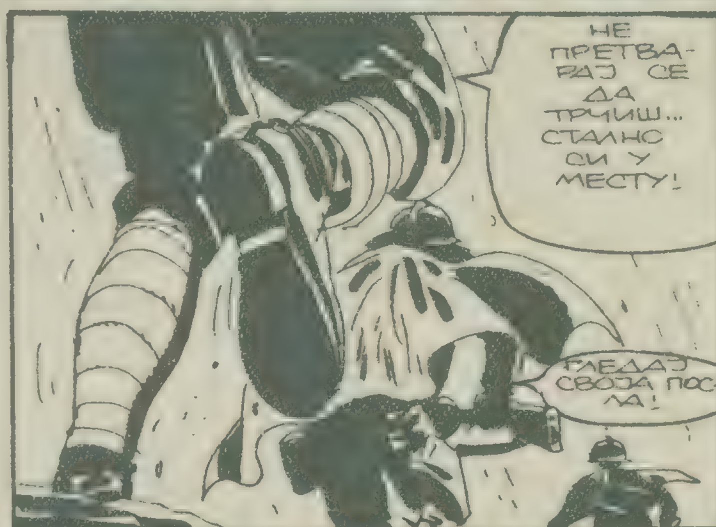
НЕ ПРЕТВАРАЈ СЕ ДА ТРЧИШ... СТАЛНО СИ У МЕСТУ!
ГЛЕДАЈ СВОЈА ПОСЛА!

ДОБРО ДОШЛИ НА БРОД! ИМА ЛИ РАЊЕНИХ?
НЕ, СВЕ ЈЕ ДОБРО ПРОШЛО!

ДОБРО СТЕ ОБАВИ-ЛИ ПОСАО...

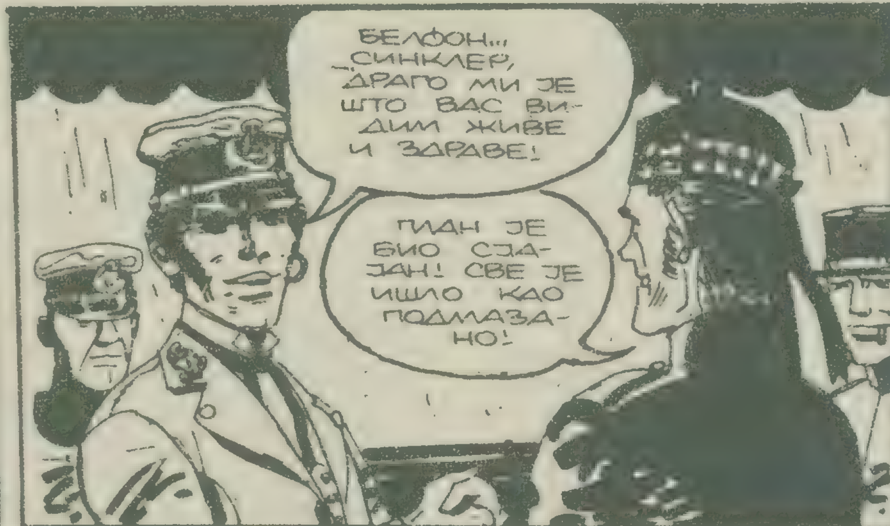
БЕЛФОН... СИНКЛЕР, ДРАГО МИ ЈЕ ШТО ВАС ВИ-ДИМ ЖИВЕ И ЗДРАВЕ!
ГИДН ЈЕ БИО СЈА-ЈАН! СВЕ ЈЕ ИШЛО КАО ПОДМАЗА-НО!

А САД ДА НАЗДРА-ВИМО ВАМА БОГА-ТИМА...

... И КРАЈУ РАТА!

КАКО ЈЕ, ХЕРНЕСТВЕЈ? ЈЕСИ ЛИ ЗА-ВРШИО ОНУ КЊИГУ?
СКОРО... НАЗВАО САМ ЈЕ „ОПРОШТАЈ С БАТА-ЉОНОМ"!

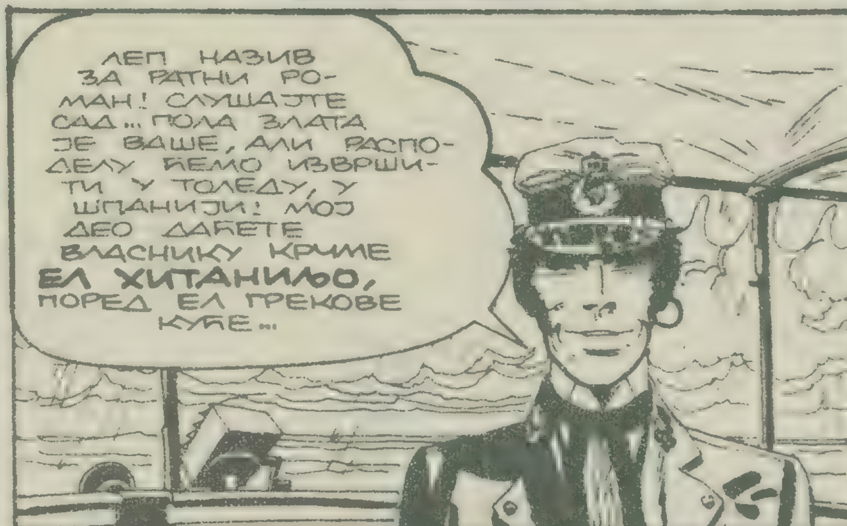
ЛЕП НАЗИВ ЗА РАТНИ РО-МАН! СЛУШАЈТЕ САД... ПОЛА ЗЛАТА ЈЕ ВАШЕ, АЛИ РАСПО-ДЕЛУ ЋЕМО ИЗВРШИ-ТИ У ТОЛЕДУ, У ШПАНИЈИ! МОЈ ДЕО ДАЋЕТЕ ВЛАСНИКУ КРЧМЕ **ЕЛ ХИТАНИЉО,** ПОРЕД ЕЛ ГРЕКОВЕ КУЋЕ...

ЈА ЋУ СЕ ИСКРЦАТИ У УЛЦИЊУ, У ЦРНОЈ ГОРИ, СА ДРУГОМ ПОЛО-ВИНОМ ПОСАДЕ... ДА КРЕНЕ-МО ДОК НАМ НЕКО НЕ ПОКВАРИ СЛАВЉЕ...

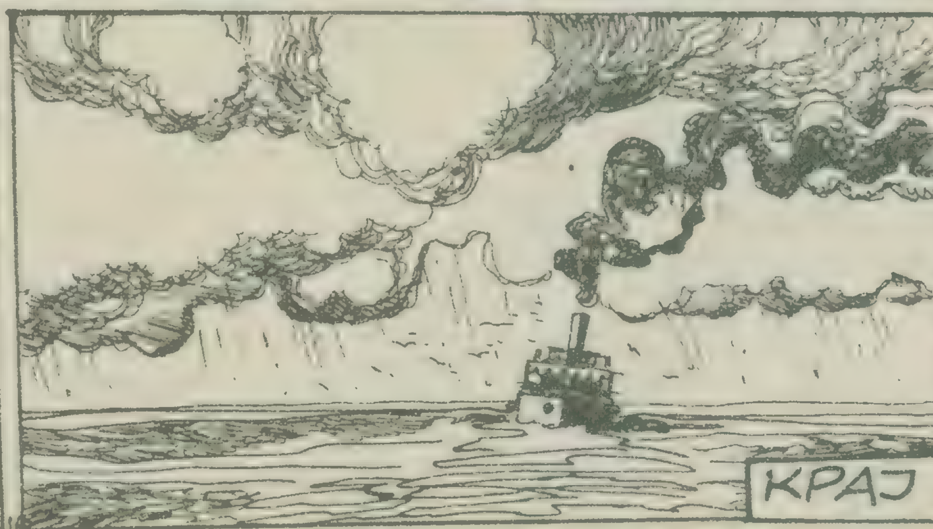
КРАЈ

ОТКЉУЧ-ЗАКЉУЧ

НА ЦРТЕЖИМА 1 И 2 ПРИКАЗАНИ СУ ДРЖАЧИ ЗА КЉУЧЕВЕ. ИСЕЦИТЕ ИХ, НАЛЕПИТЕ НА ДАШЧИЦУ ИЛИ ЗИД И НА МЕСТИМА ГДЕ СУ ТАЧКЕ (НОСЕВИ – ЦРТ. 1 И МИНЂУШЕ – ЦРТ. 2) ЗАКУЦАЈТЕ ДУЖЕ ЕКСЕРЕ О КОЈЕ ЋЕТЕ ОКАЧИТИ КЉУЧЕВЕ – ЦРТ. 6. ЦРТЕЖЕ 3, 4 И 5 НАЛЕПИТЕ НА КАРТОН И ИСЕЦИТЕ. ТО СУ ПОРУКЕ ГОСТИМА КОЈЕ ЋЕТЕ ОКАЧИТИ НА УЛАЗНА ВРАТА.

ЦРТ. 1

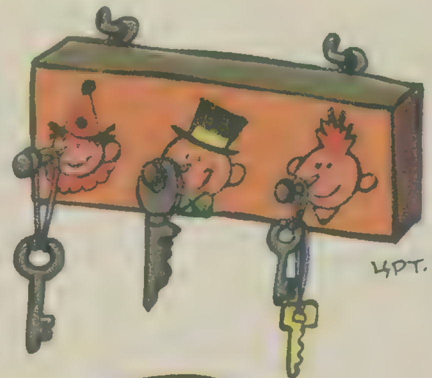

ЦРТ. 6

ЦРТ. 3

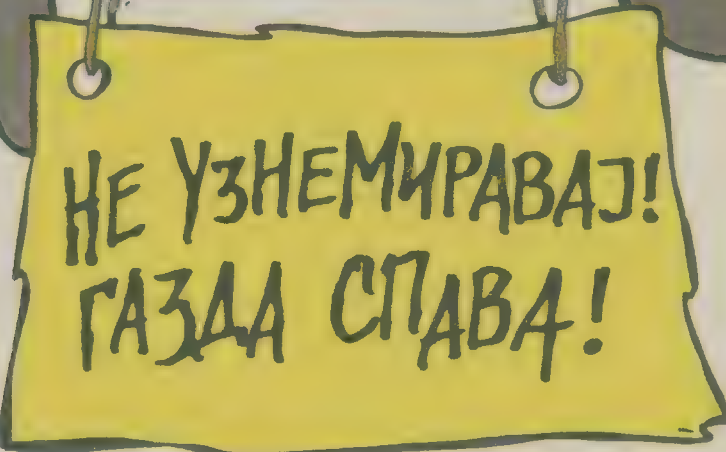

ЦРТ. 4

ЦРТ. 5

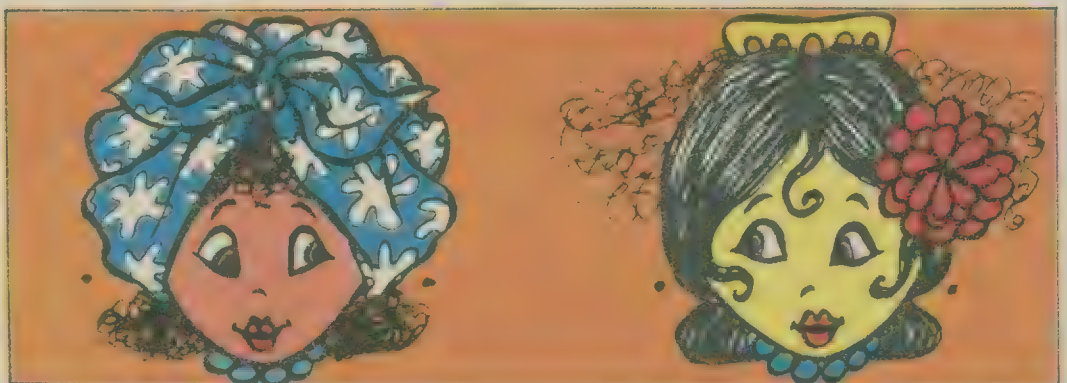

ЦРТ. 2

НАШ ЧОВЕК ИЗМИСЛИО ТОРПЕДО

БОМБА СА СТАКЛЕНИМ ЈЕДРОМ

Поморски капетан Фердинанд Карл Лупис желео је да његов син Иван Блаж, рођен 27. јануара 1813. у Ријеци, пође очевим стопама и постане прави морски вук. Иван, слушајући одмалена приче о мору и великим поморским биткама, није имао ништа против да оствари очев сан. Завршио је поморску школу и ступио у аустријску ратну морнарицу. Образован и способан, допао се претпостављенима па је брзо напредовао до чина капетана фрегате.

Немирног духа, непрестано је истраживао нове могућности за вођење поморских битака, а пре свега начин како да заштити обале од непријатељских напада и искрцавања. По његовој замисли, требало је саградити чамац са стакленим једрима (да би био што мање видљив), напуњен експлозивом, којим би се управљало с обале помоћу канапа. Чамац би уништавао бродове ударајући у њих!

Идеја је, за то време, била револуционарна. Оно што данас знамо као торпедо тада је била само магловита замисао коју је Иван Блаж Лупис – Вукић остварио као модел чамца дужине једног метра. Али, због крајње несавршене и некомплетне конструкције модел није дао очекиване резултате. Конструктор се, међутим, није обесхрабрио. Прихватио се посла не би ли га усавршио и тако је „спасилац обала" добио пропелер, експлозив, а ударна игла и сатни механизам смештени су напред. Игла је омогућавала активирање експлозива без обзира из ког угла и са које стране чамац удара у брод. Овај пра-торпедо био је дугачак нешто више од шест метара и обложен плутом, како би се заштитио од непријатељске ватре. Иван Блаж је 1860. приказао свој модел цару Фрањи Јосипу и комисији војних стручњака. Успео је да их заинтересује за свој пројекат, али је морао, по њиховом мишљењу, и даље да ради на његовом усавршавању.

Предузимљиви Ријечанин знао је да не може сам да реши све проблеме, па је одмах прихватио сарадњу Роберта Вајтхеда, директора ријечке фирме „Стабилименто техника Фиумано". Овај способни Енглез изврсно је познавао технику и, одушевљен идејом о торпеду, прихватио се посла. Одмах је предложио Вукићу да конструишу пловило које би се кретало испод воде, јер би тако било далеко боље заштићено од евентуалног откривања и уништавања. Вукић се сложио, а торпедо је ускоро добио и водоравно кормило са хидростатским регулатором!

После две године рада у највећој тајности, у октобру 1866. конструктори су позвали стручњаке да тестирају њихов нов торпедо. Био је дугачак око три и по метра, носио је 136 килограма експлозива и кретао се максималном брзином од шест чворова на сат. Комисија је била задовољна, али, као и код прве демонстрације, препоручила је да се настави са усавршавањем. Вукић и Вајтхед ухватили су се са још више жара укоштац са проблемима којих је било све више. Као прво, торпедо никако није хтео да се задржи на одређеној дубини – пловио је или предубоко или преплитко. Проблем је представљао и систем његовог лансирања, сигурног одржавања правца и прецизности поготка.

У априлу 1868. тестирана су два различита модела торпеда – мали и велики. Велики се показао као веома успешан, па је ко-

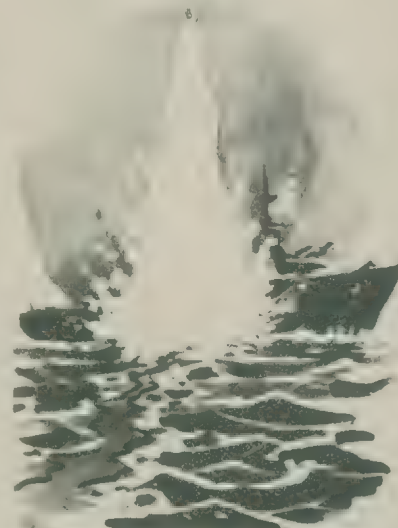
Илустровао: Брана Јовановић

мисија једногласно одлучила да откупи права за његово коришћење. За торпедо су се многи заинтересовали па су у Ријеку скоро свакодневно почеле да пристижу војне делегације многих земаља, заинтересованих за откуп. Аустрија је била најбржа, па је тако добила и први школски брод за морнаре торпедаше који је био наоружан с једним лансером и четири велика торпеда. Право на употребу новог оружја откупила је и Енглеска, тада велика поморска сила. Не желећи да заостају у модернизацији својих флота, пример Енглеске следиле су и Француска, Италија, Немачка, Данска, односно све веће поморске земље.

Убрзо, у ратовима између Јапана и Кине 1897, затим Јапана и Русије 1904, ново оружје показало је све своје квалитете, а први светски рат је дефинитивно устоличио његово место у модерном поморском ратовању.

З. Карапанчев

Данас приказујемо Виљема Мортона човека који је обожавао да друге успављује из самилости. Први пут у вашем граду борави статистички биоскоп.

КРАЉ – ЗУБАТА БЕБА

КО БИ РЕК'О?

Просто је невероватно колико је година требало да прође од неких епохалних замисли, до њиховог остварења. Кад проучите ову листу уверићете се и сами:

	замисао	остварење	период (у годинама)
Антибиотици	1910.	1940.	30
Хемијска оловка	1938.	1945.	7
Хеликоптер	1904.	1941.	37
Лонг-плеј плоча	1945.	1948.	3
Нуклеарна енергија	1919.	1965.	46
Најлон	1927.	1939.	12
Фотографија	1782.	1838.	56
Радар	1904.	1939.	35
Радио	1890.	1914.	24
Транзистор	1940.	1956.	16
Телевизија	1884.	1947.	63
Видеотејп рикордер	1950.	1959.	6
Рајсфершлус	1883.	1913.	30

ПИТАЛИ СМО У ПЕТАК – ОДГОВАРАМО ДАНАС

Да ли сте успели да решите задатак који смо вам задали у прошлом броју. Требало је да на папиру нацртате усправну линију а затим поставите три новчића такс да су две „главе" с десне стране линије, а два „писма" с леве стране

Имате право, решење је просто глупо, колико је једноставно. Треба само један новчић који показује „главу" ставити с једне стране линије, други новчић који показује „писмо" с друге стране линије а трећи новчић ставити на линију усправно, као што наша слика показује. „Главом" према новчићу који показује „главу" и „писмом" према новчићу који показује „писмо".

Илустровао Димитрије Костић

Илустровао Ненад Милићевић

УПОЗНАЈТЕ ВИЉЕМА МОРТОНА

Тридесетог септембра 1846. године у Бостону, у држави Масачусетс, мучен неподношљивом зубобољом, Ебен Фрост, скромни наставник музике, зазвонио је на врата прве зубне ординације на коју је наишао. Иако је била готово поноћ, љубазни зубар га је примио. „Докторе, ово је већ друга ноћ како не могу ока да склопим. Знам да морате да га извадите, али признајем, страховито се плашим. Преклињем вас, хипнотишите ме, јер не могу да поднесем бол"! „Ништа не брините, имам ја нешто боље од хипнозе", одговори му зубар, сипајући течност из једне флашице на тканину у облику марамице. Течност је ширила чудан, сладуњав мирис. „Само дубоко и равномерно дишите, рече доктор притискајући наквашену тканину Фросту на нос. За Фроста ове речи као да су долазиле из даљине. Када је поново дошао к себи, био је збуњен. „Јесте ли спремни за вађење"? Упитао је зубар. „Јесам"! промрсио је Фрост, покушавајући да буде храбар. „Али, ја сам га већ извадио"! Фрост је скочио са столице одушевљен. „Како сте то извели, па ништа нисам осетио! Ви сте најбољи доктор на свету"!

Име овог „најбољег доктора на свету" било је Виљем Мортон. У његовој ординацији је први пут употребљен етер као успављујуће средство при мањим и већим хируршким захватима. Др Мортон је својом смелошћу и далековидошћу допринео да наука, средином прошлог века, помоћу етера укроти људски бол!

КУТЊАЦИ ШАМПИОНА ИЗ ДАНСКЕ

Кад смо већ код зуба, јесте ли можда чули да се неке бебе рађају са зубима? Једна од најпознатијих зубатих беба био је принц Луј Диодоне, касније француски краљ Луј XIV, звани Краљ Сунце. Рођен је 1638. с два лепа бела предња зуба! Али, беба-шампион, што се зуба тиче, рођена је тек 1970. године у Данској. Кад је дошла на свет, имала је осам зуба, од којих су четири били кутњаци. Они код обичне деце, иначе, ничу тек у другој години.

ГЛАД ЈАЧА ОД СЛОБОДЕ

За разлику од људи, животиње ретко једу више него што им је потребно за живот. Али, зато, врло тешко подносе глад. Ради хране свакодневно стављају живот на коцку, а понекад због хране падају у ропство. Из лондонског зоолошког врта 1965. је побегао Голди (Златко), златни орао донесен из Финске. Чувари су га сматрали врло питомим и несмотрено оставили отворена врата кавеза. Само неколико секунди пошто су завршили чишћење, Голди је ову шансу искористио и одлетео небу под облаке. Ипак, није отишао далеко. Скрасио се у Риџент парку у близини Зоолошког врта. Највеће задовољство му је представљало да се устреми на неког безазленог пса који је био у шетњи. Убио је и

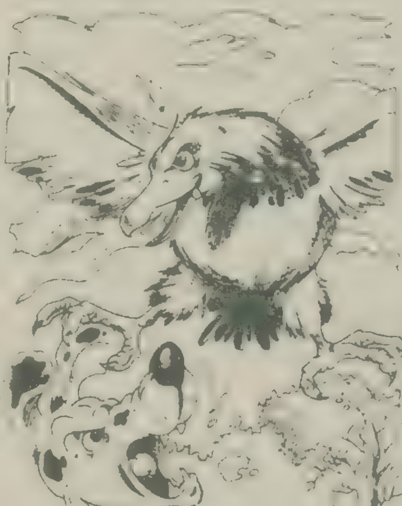

појео патку, становницу малог језера у средини парка, док су његову следећу жртву, дивљу гуску, спасли чувари парка. Голди је ипак био ухваћен помоћу мртвог зеца који је послужио као мамац. Смештен је поново у кавез из кога је, жудећи за слободом, убрзо поново побегао. И овог пута су га ухватили, рачунајући на глад, коју ова слободољубива птица није могла да савлада. Међутим, сада је, веровали или не, као замка послужио је плишани медведић. Видевши како Голдију расту зазубице док нетремице вреба кад ће да се баци на медведића кога је за собом вукао један четворогодишњи дечак, чувари су позајмили меду, намамили Голдија, шчепали га и спровели у кавез. Голди је наставио живот као заробљеник, али обавезно пуног стомака!

Мила и Тимоти Бајфорд

ВАМПИРИ ДОЛАЗЕ

СТРАХ И СУЈЕВЕРЈЕ ВЕЗАНИ ЗА НОЋНЕ ЖИВОТИЊЕ – СОВЕ, СЛЕПЕ МИШЕВЕ И НЕКЕ ГМИЗАВЦЕ – ДОЛАЗЕ ОТУД ШТО ЧОВЕК НЕ ПОЗНАЈЕ ДОВОЉНО НАЧИН ЊИХОВОГ СНАЛАЖЕЊА ДОК У МРКЛОМ МРАКУ ТРАГАЈУ ЗА ПЛЕНОМ.

Дневне и ноћне животиње чине два света, две одвојене заједнице које живе на једном месту а срећу се само у ретким приликама. Ми који припадамо дневном свету уздамо се, пре свега, у свој вид и осећамо се лепо само кад се нађемо усред најживљих боја.

Свет ноћи није за нас. Пун је необичних звукова и треперења, разних других сигнала и мириса. Хиљаде невероватних, сујеверних прича и легенди човек је вековима везивао за свет таме. Али: све то заједно по маштовитости не превазилази оно што се стварно догађа кад ноћни ловци крену у потрагу за пленом.

Кренимо од очију. Оне су код њих на различите начине прилагођене мраку. Некима је чуло вида богатије штапићастим него купастим ћелијама, па могу да виде и при најмањој светлости. Сове које у мраку виде бар десет пута боље од човека у мрежњачи имају 56 хиљада ових ћелија по једном квадратном милиметру! Осим тога, мрежњача је код већине ноћних животиња веома осетљива, па им се зенице ноћу максимално шире а дању готово затварају. Код змија и гуштера зенице се дању претварају у танку вертикалну црту.

Виде ушима

Ноћне животиње не уздају се само у свој вид. Обично имају развијене и веома покретне уши које прецизно одређују правац из којег допире звук.

Код сове је уво најчешће прекривено перјем, али његова шупљина облика српа води дубоко у унутрашњост главе. Перје око очију распоређено је тако да одбија звукове високе фреквенције и спроводи их директно у ове шупљине. Са стране сваког уха налази се низ кожних набора с оштрим перима помоћу којих се мења облик и положај ушног отвора. Тако сова може јасно да ухвати и звукове који јој допиру слеђа.

Колико је код ноћних животиња важан слух најбоље говори податак да сова тежине пола килограма има око 95 хиљада нервних завршетака у служби слушног апарата. Међутим, прави шампиони у лову посредством слуха су слепи мишеви. Животињице с ружним њушкама, оштрим зубима, огромним ушима и непријатно голим крилима. Они користе сопствени ехолокатор да би створили слику света који их окружује: док лете, непрекидно емитују сигнале високе фреквенције и хватају њихов ехо – одбијање од тела које сусрећу на свом путу. Овај систем је толико осетљив и делотворан да је слепи миш у стању да открије присуство металне нити дебљине стотог дела милиметра. Чак и у случају кад су околни шумови две хиљаде пута јачи!

Ако се питате како слепог миша не заглуви сопствени глас, ево одговора.

У тренутку кад овај летећи сисар испусти крик, у дејство ступају снажни мишићи и пригушују треперење кошчица у уху. Затим се опуштају да би оно што боље примило ехо. Што се слепи миш више приближава плену, време повратка звука је све краће и он се, на крају, претвара у звон који заглушује, толико да пригушивачи поново морају да ступе у дејство.

Превара

Да би открили брзину којом се плен креће, слепи мишеви се служе такозваним Доплеровим ефектом. Ради се о томе да се фреквенција звука повећава ако се плен приближава – или смањује, ако се удаљава. А доказано је да мозак слепог миша боље реагује на ехо него на прави ултразвук.

Неке животињице којима се слепи мишеви хране пронашле су начин како да преваре ехо-систем непријатеља: емитују кратке и оштре звукове који уносе неред у његов рад. Лептири који могу да чују ултразвучни крик слепог миша истог часа склапају крила и падају на земљу, или лете правећи спиралне лупинге како би што више отежали откривање свог положаја.

Да ли сте знали да су и крила слепог миша јако ловачко оружје?! Покретљивија су него крила птица и он их такође користи за хватање плена.

Не хране се сви слепи мишеви инсектима. Неки се хране нектаром или поленовим прахом, неки ситнијим жабама, а такозвани вампири крвљу говечета или коња. Приближе се, слете на земљу, па се полако пењу на жртву пазећи да је не пробуде. Веома оштрим зубима неосетно начињу кожу уснуле животиње и сисају јој крв... Ако га нико не узнемирава, „вампир" може да исиса количину крви један и по пута већу од сопствене тежине. Тада, обично, више није у стању да полети.

Слепи мишеви нису једини који користе ехолокатор. Такозване уљане птице гнезде се у пећинама које су толико мрачне да се за оријентацију служе сличним телесним механизмом. Китови и делфини се уз његову помоћ сналазе у тамним дубинама океана, а користе га и неке врсте пацова и шумских ровчица. То опет и није чудо јер су се слепи мишеви развили управо од овог другог сисара биљоједа.

Живе ракете

За ноћне грабљивице веома је важно нечујно кретање. У томе предњачи сова. Зато се код човека и уврежио страх од ових птица. Оне, пре свега, имају невероватно мало и лагано тело (мекано перје чини их далеко већим). Осим тога, перје им је на крилима изузетно прилагођено намени, дугачко је и чврсто, оивичено финим ресама које смањују шумове. Паперје имају чак и на ногама, што је такође важно.

Нечујно се крећу и неке змије које у лов излазе ноћу. За разлику од гуштера, оне немају бубну опну. Вибрације тла осећају преко горње вилице која је кошчицама повезана са средњим ухом. Овај апарат је толико делотворан да змије, по јачини вибрација, и по највећем мраку могу да одреде из ког правца долази плен, које је величине и могу ли да га нападну.

Змије, баш као и сисари који излазе у лов ноћу, имају и веома развијено чуло мириса. Служе се и непцем које је прекривено ћелијама чула мириса и укуса. Неке од њих, у шупљинама иза носа и очију, имају и невероватне органе са термолокаторима уз чију помоћ – преко инфрацрвених зрака – откривају све што је топлокрвно. Ови органи су толико прецизни да успевају да осете разлику у температури чак и кад се ради о петохиљадитом делу степена. То значи да змија открива и следи плен баш као и ракета са уређајима са инфрацрвеним зрацима.

Д. Варагић

Вампир на делу... Не плашите се, готово никад не напада човека.

КАД ПРИРОДА ПРЕВАЗИЛАЗИ МАШТУ

НЕЧУЈНО

Господари ноћи, сове, савршено су прилагођене потпуном мраку. Њихове очи не стоје са стране као код других птица него напред и обезбеђују им бољу слику околине.

Слепи миш: лети рукама, види ушима, спава висећи на прстима.

Чим је зграби, ноћни ловац ће знати да ли је отровна или не. Јер, око усана има специјалне ћелије чула укуса које непогрешиво реагују.

ХИТ

СВЕ ШТО НИСТЕ ЗНАЛИ О...

КЕЈТ БУШ (KATE BUSH)

ТРИ ГОДИНЕ НИЈЕ ОБЈАВИЛА НИЈЕДНУ ПЛОЧУ И ВЕЋ ЈЕ БИЛА ПОМАЛО ЗАБОРАВЉЕНА, А МНОГИ СУ ЈЕ И ПОТПУНО ПРЕЖАЛИЛИ. ВРАТИЛА СЕ (И БУКВАЛНО) У ВРХ ТОП ЛИСТА СИНГЛОМ „ТРЧЕЋИ УЗБРДО" („RUNNIG UP THAT HILL") И ПОНОВО ПОСТАЛА ЗАНИМЉИВА ЗА ЈАВНОСТ. ОВОГ ПУТА ДОНОСИМО ПОДАТКЕ КОЈЕ ЋЕТЕ ТЕШКО ЈОШ НЕГДЕ ДА ПРОЧИТАТЕ.

– Кејт је рођена у месту Бекслихит (Bexleyheath) у покрајини Кент, 30. јула 1958. године. Отац јој је лекар, а мајка неговатељица.

– Осим што је лекар, њен отац је врло музикалан. Још док је био младић, бавио се писањем песама, а једну од њих је чак и продао да би својој будућој супрузи, а Кејтиној мајци, купио веренички прстен. Он је и учио ћерку да свира клавир.

– Оригиналну верзију своје песме „Човек са детињим погледом" („Man With The Child In His Eyes"), Кејт је написала пре но што је напунила четрнаест година. Та првобитна верзија песме била је толико добра да њени наставници у музичкој школи нису могли да поверују да је она сама написала.

Кејт сматрају усамљеном особом. Док је ишла у школу, преко викенда и увече нигде није излазила. Седела је у својој соби и писала песме.

– Напустила је школу када је завршила десети разред, у својој шеснаестој години. Гитариста чувене групе „Пинк Флојд" („Pink Floyd"), Дејвид Гилмоур („David Gilmour") ју је запазио и, верујући у њен велики таленат, уложио новац да би направила своје прве демо снимке.

Компанија „ЕМИ" је откупила снимке и дала јој три хиљаде фунти унапред како би следећих неколико година могла да се посвети усавршавању. Многе друге компаније су је претходно одбиле сматрајући њен глас досадним. Сада се због тога кају.

– Кејт је рођена истог дана и месеца када и Емили Бронте, књижевница која је написала књигу „Оркански висови". Она је инспирисала Кејт да напише свој први велики хит под истоименим насловом.

– Висока је сто шездесет и пет центиметара и тешка око педесет килограма. Има смеђе очи, а коса јој је црвенкасто-мрке боје. Користи кану да би јој коса била сјајна.

– Вегетеријанка је и омиљена јела су јој шницле од ораха, сирово поврће и сир. Осим меса, никада не једе ни чоколаду.

– Опрема за сваку турнеју по Великој Британији кошта Кејт Буш око 150.000 фунти (око шест милијарди старих динара). Највећи део те суме одлази на костиме. Кејт се током наступа пресвлачи више пута у костиме каубоја, Хемфрија Богарта, Индијанаца...

– Иако многи тврде супротно, она сматра да у њеном сценском наступу нема нимало еротике. Додуше, не пориче да неки покрети које изводи на бини могу и тако да се протумаче.

– Један од њених најбољих пријатеља по занимању је телефониста, а Кејт га је упознала још док је ишла у основну школу.

– Некада је желела да постане социјални радник или психијатар. На тај начин је желела да помаже људима.

– За разлику од многих својих колега који купују искључиво у ексклузивним бутицима, Кејт највише воли да се снабдева у радњама са половном одећом и у великим робним кућама. Од накита највише воли минђуше и велики је колекционар. Било где да оде, обавезно допуни своју велику збирку. Од минђуша које има највише воли један пар у облику позоришних маски које су коришћене у старој Грчкој.

– Међу њеним највећим обожаваоцима су познат музичари Хју Корнвел (Hugh Cornwell) и Дејвид „Кид" Џенсен (David „Kid" Jensen), који је изјавио да га Кејт подсећа на „уозбиљену и елегантну Циганку".

Брак јој је, између осталих, понудило и доста обожавалаца. Свима је написала врло љубазна писма, али са негативним одговором.

– Кејт је позната као веома уредна особа и никада не почиње да пише или компонује песме док не опер судове и не обави све остале кућне послове.

– И поред тога што врло лепо изгледа, Кејт је до сада добијала понуде искључиво за улоге у филмовима страве и ужаса. Требало је да пева насловну тему из филма о Џемсу Бонду. – „Мунрејкер" („Moonraker") али је морала да одбије ту понуду због презаузетости.

– Омиљени музичари су јој: Дејвид Боуви, Стиви Вондер, Френк Запа, и Донован а омиљене групе „Битлси" и „Рокси мјузик".

Ван својих пројеката, Кејт Буш је до сада учествовала на синглу „Игре без граница" („Jeux Sans Frontieres"), Питера Гебријеле и на синглу „Певај, певај, певај" који је снимљен као помоћ рок музичара сиромашној деци света.

Ноћ је њено омиљено доба. Тада најлакше пише и компонује. Због тога је у стању да преспава цео дан и да устане око поноћи.

ОВО НИСТЕ ЗНАЛИ

ИСТОРИЈА СЕ (ПОНОВО) ПОНОВИЛА

Недавно се на британској топ листи догодио занимљив случај. Песма коју су снимили Мик Џегер и Дејвид Боуви у корист пострадалих од глади у Африци под називом „Играјући на улици" („Dancing In The Street"), сменила је на првом месту стари хит дуета Сони и Шер, под називом „Имам те, драга" („I Got You Babe") који овог пута изводе група „UB 40" и Криси Хајнд.

Сама чињеница да су ове две песме замениле место после само недељу дана откако је „Имам те драга" доспела на прво место, не би била посебно занимљива да Мик Џегер није фаталан за ову песму.

Наиме, када су је, пре тачно двадесет година, снимили Сони и Шер, ова песма је доспела на прво место топ листе, да би је после две недеље са њега потиснули управо Мик Џегер и његови „Ролингстоунси", који су тада снимили свој највећи успех у каријери, песму „Satisfaction".

РЕКОРДИ

ПЛАВИ ОРКЕСТАР – УБЕДЉИВО

После дужег времена ево и једног домаћег рекорда. Албум првенац сарајевске групе „Плави оркестар" продат је у тиражу од четврт милиона (250.000) плоча и касета. Тиме је за сто одсто надмашена продаја до сада најтиражнијег деби албума југословенског рока, плоче „Кад би био бијело дугме" – „Бијелог дугмета".

Досадашњи рекордер је за једанаест година, колико се плоча продаје, досегао „само" сто тридесет хиљада продатих примерака.

Посебно је занимљиво да и садашњи и бивши рекордер долазе из Сарајева и да је обе плоче издала иста дискографска кућа – „Југотон" из Загреба.

САРАДЊА

НАЈЧУДНИЈИ ТАНДЕМ

Као што сте и сами вероватно могли да приметите, рок звезде све чешће међусобно сарађују, а многи захваљујући помоћи колега постижу успехе које би сами тешко икада остварили.

Ипак, најновија вест о једном дуету славних запрепастила је чак и најбоље познаваоце рок музике. Замислите, Ник Кершоу (Nik Kershaw) је одлучио да сними и објави сингл са новим верзијама својих песама „Богарт" и „Загонетка" („The Riddle") у сарадњи са легендарним џез трубачем Мајсом Дејвисом.

Квалитет снимака које ће овај, и у мислима тешко спојиви дует, реализовати, за сада нико не прогнозира.

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ

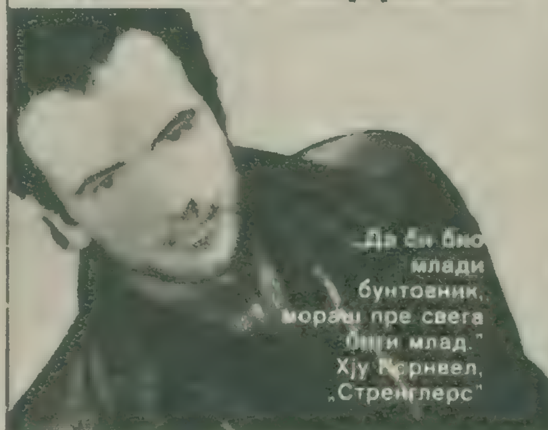

„Да би био млади бунтовник, мораш пре свега бити млад."
Хју Корнвел, „Стренглерс"

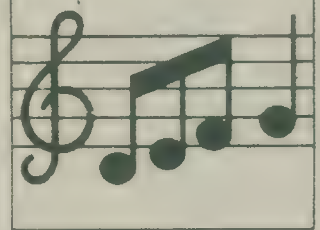

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

ЈЕР КАД ОСТАРИМ

Горан Бреговић ИЗВОДИ: „БИЈЕЛО ДУГМЕ"

Јер кад остариш
нико не куца на твоја врата
ни поток с рибама од сребра
ни младо ждријебе влажна
ока
ни јабука
у цвату
нико

Само ја кад остариш
као облак у твојој кафи
доћи ћу у громби капуту
и чућу кад ти се моје име
омакне
и крене
полако само од себе
посљедња суза за мене

Један за другим
возови полако пролазе
као и обично
ставићеш каћуне у прозоре
чини ми се да
мјесец рамазана почиње
помало је тужно
када остариш

КАД ЏИНОВИ

СУМО РВАЧИ ИЛИ...

ОВОМ ВЕШТИНОМ БАВИЛИ СУ СЕ БОГОВИ ЈОШ ПРЕ 2000 ГОДИНА, ТАКО КАЖЕ ЛЕГЕНДА. ОНО ШТО СЕ ПОУЗДАНО ЗНА – ОВА ВРСТА ЈАПАНСКОГ РВАЊА И ДАЉЕ ЈЕ НАЈПОПУЛАРНИЈИ СПОРТ У ЗЕМЉИ ИЗЛАЗЕЋЕГ СУНЦА.

О [illegible] минут, један се нађе на поду или изван круга?

Тако би можда неком ко не живи у Јапану, где се сумо традиција гаји већ толико стотина година, изгледала ова врста рвања са сасвим једноставним правилима? Настала су још у 4. и 5. веку.

Тек ако човек присуствује, или макар прати на телевизији, један од шест турнира колико се укупно годишње организује у Јапану, можда може да осети тајну сумоа.

Турнири обавезно трају петнаест дана, почињу и завршавају се у недељу. Борбе су у току од раног јутра до осам увече. Али, оним првим надметањима почетника присуствује тек покоји рођак, пријатељ или баш загрижени заљубљеник ове вештине. Разлог је једноставан. Прве борбе започињу још недовољно искусни рвачи. Они још ни физички не подсећају на „праве" сумо рваче.

Како одмиче дан гледалиште се пуни, узбуђење расте. Сви су нестрпљиви да виде јокозуне или велике шампионе (највиша категорија у сумо-рвању). Читава нација је пред малим екранима. Трофеје најуспешнијима често предаје сам цар.

Од укупно осамсто сумо-бораца, колико их је тренутно у Земљи излазећег Сунца, само њих 38 носи највишу титулу. Јокозуне су звезде и баш тако се и понашају.

Увек су окружени свитом коју чини бар дванаест сумо-почетника. За младе је част да су у друштву искусних бораца који могу да их науче многим тајнама. Где год крену јокозунама се указују почасти, људи их препознају, кла-

МИРИШУ НА КАМЕЛИЈЕ

њају им се. Наравно, шампиони су сходно успесима и плаћени. И то врло добро.

Самој борби претходи церемонијал. Сумо рвачи се појављују на рингу, док их публика поздравља они се полако концентришу на борбу која их чека. Врло су „скромно" обучени, рекли бисмо. Имају само неку врсту кецеље од свиле која је руком израђена и богато извезена. Свака та „кецеља" вреди и по неколико милиона јена.

Пре ступања на ринг рвачи бацају со у круг. Тај део обичаја потиче из древних времена као и сама сумо-вештина за коју легенда каже да је настала као борба богова који су се надметали за превласт над Јапаном. Да ли ће бацити неколико зрнаца или читаву шаку соли зависи од сваког рвача. Вероватно у том чину постоји неко сујеверје.

Сумо рвачи неколико пута излазе на ринг, одмеравају се погледима, покушавају тако да заплаше противника. Тек на крају почиње борба. Рекосмо, врло је кратка.

Борце сумо-вештине обично замишљамо као изузетно дебеле. Они то, углавном, и јесу. Имају по сто, двеста и више килограма. Али, не значи да ће онај сумо-рвач који је дебљи и победити. Важна је снага али, као уосталом и у свим другим спортовима, много значи вештина.

Тако је тренутни шампион човек који има „само" 123 килограма. Његово сумо-име је Чијонофуђи.

Сваки младић који напуни 15 година и заврши средњу школу може да се посвети школовању у сумо-центрима. Наравно, растом и телесним изгледом мора већ тада на неки начин да буде предодређен за сумо рвача. Јер сумо-рвачи ће већ одмалена да руше мит о својој нацији. Углавном су доста високи, и по 190 центиметара.

С обзиром да су тешке категорије, намеће се питање како набацују" килажу. Нема ту велике тајне, једу у невероватним количинама врло калоричну храну. Увек под будним оком лекара да не би оштетили здравље. Прича се и да доста пију. По 30, 40 чак и 50 флаша пива за један оброк!

А откуд онај мирис камелије из наслова? Сумо-рвачи тело премазују уљем камелије да би повећали гипкост мишића. Миришљави неки цинови!

ВЕС

НОГАВИЦЕ У УЛОЗИ -ИЗДАЈИЦЕ

ЗАБИТИ МЕКСИЧКИ ГРАДИЋ ДОЧЕКАО ИХ ЈЕ У КАРНЕВАЛСКОМ РАСПОЛОЖЕЊУ. ВАТРОМЕТ ЈЕ ЦЕПАО МИРИШЉАВО ВЕЧЕ, ШИРОКИ ТОНОВИ ЛА ПАЛОМЕ ЈЕЧАЛИ СУ ПОПЛОЧАНИМ ТРГОМ, БЕЗБРИЖНИ ЖАМОР И ВЕСЕЉЕ ЗАГРЛИЛИ СУ ИХ КАО СТАРЕ ЗНАНЦЕ.

РЕЈ БРЕДБЕРИ

Година 1983! – блажено се осмехујући узвикну Бил Тревис. – Каква дивна година!

– Никада нисам доживела нешто овако лепо – узбуђено рече његова жена Сузан. – Ово ће потрајати, зар не?

– Све до зоре.

– Мислим на наш пут, драги.

– Имам довољно чекова за цео наш век. Уживај. Заборави све остало. Никада нас неће пронаћи.

Опијени мирисима и звуцима, шетали су тргом. Сузан се осећала као да лебди на граници јаве и сна.

„Да ли је могуће да смо ја, Ан Кристен и Роџер, мој муж, заиста овде, у овој дивној години, на овом дивном месту? Ми из 2155. године. Ми који смо живели у оном злом свету. У свету који се као мртвачки брод удаљава од обала разума и цивилизације, одвлачећи са собом две милијарде људи у пакао радиоактивног уништења" – размишљала је.

– Сећам се како смо сазнали за агенцију „Времеплов, инц.". Агенцију која је нудила своје услуге моћнима и важнима.

„РИМ И БОРЏИЈЕ! НАПОЛЕОН НА ВАТЕРЛОУ! БРАЋА РАЈТ У КИТИ ХОУКУ! БИРАЈТЕ ЦИВИЛИЗАЦИЈУ, ВРЕМЕПЛОВ ВАС ВОДИ! УЧИМО ВАС ЈЕЗИЦИМА, ОБЕЗБЕЂУЈЕМО КОСТИМЕ!"

– Смитови су пре нас отишли у Филаделфију из 1776. Воренови у 1492. на Колумбову лађу. Сећам се како сам помислила – ево наше шансе – да побегнемо из ове ружне 2155. године, негде где нам неће палити књиге, цензурисати мисли, ледити нам свест страхом. Чврсто је држала Била за руку, као једину спону са својом новом стварношћу.

Захваљујући Биловом угледу у научном свету и важном положају у војној индустрији, добили смо дозволу за 1938. годину, за путовање у Њујорк. Остали смо ту довољно дуго да променимо одећу, фризуре, имена, па смо се упутили у дубине врелог Мексика, што даље...

Пролазили су поред једног од мноштва шарених кафеа.

– Бил, погледај га, оног тамо у белом оделу – Сузан је била грубо отргнута из опојности тренутка. Човек јој је пао у очи само због гомиле флаша и чаша које је имао на свом столу – коњак, вермут, разна вина, полупразне чаше које је, не скидајући поглед са улице, са уживањем празнио. Пушио је дебелу Хавана цигару, а поред себе држао још 20 пакли турских цигарета, флашице колоњске воде и фина паковања чоколад-бомбона.

Сузан је посрнула.

– О, Боже, сигурно је њихов! Те цигарете, пиће! То га одаје. Сећаш ли се наших првих дана у Прошлости?

– Смири се, Сузан. Понашај се нормално. Причај нешто.

– Бил, знам да је један од Гонича! Како су нас пронашли? Како су нас гонили кроз две стотине година?

– Сузан, забога! Све је у реду. Идемо право у кафе, сешћемо поред њега. Чак и да је Он, тако ћемо га разуверити!

Сузан је грчевито покушавала да разумом победи ужас који ју је опхрвао.

– Лежерно седи! – мрмљао је Бил, извештачено се осмехујући. – Понашај се као да ову одећу одувек носиш!

Странац их је пажљиво посматрао.

– Бил, прилази нам! О, зашто смо уопште покушали да побегнемо?!

– Господине Роџер Кристен, нисте подигли ногавице панталона пре него што сте сели – заједљиво је уместо поздрава рекао странац, седајући за њихов сто.

Бил се следио. Сузани се замутило у глави.

– Погрешили сте, господине – некако је успео да се сабере. – Ја сам Бил Тревис. И шта вас се уопште тичу моје ногавице?

– Рецимо да сам се коначно уверио ко сте баш због ваших ногавица. Сви их овде подижу, да се не изгужвају. Да се представим, господин не... хмм... Тревис, ја сам Симс.

Устали су од стола.

– Драго ми је, г. Симс. Не знамо о чему говорите. Извините, уморни смо.

Код излаза их је стигао Симсов ледени глас – „2155. година, Тревисови"!

Нова имена и нови град

Пажљиво су за собом закључали врата хотелске собе. Сузан је беспомоћно јецала.

– Није се устручавао ни да нам каже своје право име. Шеф Гонича! Требало је да мислим на те проклете ногавице!

– О, Биле! Ниси ти крив. Ове моје потпетице, ове наше свеже фризуре...

– Сузан, није све пропало. Још увек нас он испробава. Није још сигуран!

– А можда се само поиграва с нама. Биле, добро знаш да може да нас врати у Будућност за само 60 секунди!

– Да само се плаши скандала. Мора да нас ухвати насамо да би нас стрпао у временску машину. Не сме да дозволи да се Прошлост и Будућност икада сретну!

– У праву си Биле. Страх ми је помутио мозак. Ето решења – никада нећемо бити сами. Кретаћемо се само на јавним местима, спавати у прихватилиштима, све док не пронађемо начин да га уклонимо – са олакшањем је шапутала Сузан.

– А онда, нова имена, нова одећа, нов град, Сузан, доскочићемо му, видећеш.

Привремено стечен мир разбили су кораци у ходнику. Застали су пред њиховим вратима.

– Зечеви се крију у шуми – кроз врата се зачуо пригушени, ледени

Илустровао Михаило Ђоковић Тикало

глас – али их лисица увек пронађе. – Кораци су се удаљили.

Некако су дочекали јутро. Одмах су се умешали у веселу гомилу на тргу. Градић је врио. Пристигла је америчка екипа да овде снима филм!

Док су ручали у најпосећенијем ресторану, осморица бучних филмаџија им се придружило.

– Амерички туристи у овом беспућу! Дође ми да вас изљубим! – тапшао их је по рамену зајапурени дебељко, г. Мелтон, шеф екипе. Сузан и Бил их одушевљено примише. Уз реску текилу и папрена јела зачас се створило пријатељство, уобичајено за људе затечене далеко од куће.

Но, чим су се новостечени пријатељи вратили свом послу, придружио им се ледено насмешени Симс. Мирно су га дочекали, овде им није могао ништа.

– Време је да престанете да глумите – Симс је одмах прешао на ствар. – Нема сврхе. Као ни ова ваша тактика да увек будете у гомили. Ухватићу вас кад-тад саме. Бескрајно сам стрпљив.

Немо су га посматрали.

– Читавих месец дана трагам за вама. Ако тихо пођете са мном, гарантујем да неће бити казне, а ви знате какве су оне, г. Тревис. Наравно под условом да пристанете да наставите свој рад на хидроген-плус бомби. Размислите. Не можете да побегнете. Ако мене ликвидирате, доћи ће други.

„Значи, сам је", помисли Бил. – Не знам о чему говорите, г. Симс.

– Престаните са глупостима! Будите разумни. Јасно вам је да не можемо да допустимо да побегнете. Други могу да пођу за вашим примером. А нама су потребни људи, посебно људи као ви.

– Да бисте водили своје прљаве ратове – рече Бил и помисли – готово је са шарадом.

– Биле! – крикну Сузан.

– Одлично, г. Тревис. Како сте могли и замислити да је могуће побећи од својих дужности?!

– Побећи од ужаса. Од рата. Пола човечанства је већ уништено вашим лепрозним бомбама!

– Не будите патетични. Што дуже чекам, биће вам све теже. Пројект Велике бомбе вас чека, господине... Сада вас могу звати Кристен?

– У реду, – коначно изусти Бил. – Дајте нам само мало времена насамо, молим вас.

– Чекаћу вас на тргу. Дођите по мене својим колима, па ћемо отићи до једног усамљеног места где ће нас чекати временска машина. Пазите, само 15 минута!

Споне су крхке

Господин Симс је уживао у својој Хавана цигари на сунчаном тргу чекајући свој плен, када се иза угла на њега устремио Тревисов аутомобил и уз шкрипу и урлање машине одбацио га високо ка ужагрелом небу. Све се за трен завршило уз туп пад тела на углачани плочник.

Већ предвече, истог дана, Сузан и Бил напустили су зграду полиције. Несрећан случај, те споне су тако крхке, адиос сењор, срећан пут.

У хотелу су их дочекале узбуђене филмаџије.

– Страшно, страшно – галамио је г. Мелтон. – Пријатељи, хајдемо сви у моју собу да се мало разгалимо, треба што пре заборавити.

Једна, па друга флаша шампањца. Тревисови су се полако опуштали. Само да им се поправи ауто и одмах крећу даље, у нов почетак.

– За веома лепу даму, лепу као права филмска дива, наздравио је Мелтон. – Ха, ха, кад мало боље размислим, могао бих да направим и пробни снимак, могао бих да од вас направим и звезду, а?

– Па да ме одведете у Холивуд? – смејала се Сузан.

– Зашто да не? Сигурно боље него овај прашњави Мексико!

Сузан и Бил су се погледали. Кроз главе им је прошла иста мисао. Нов амбијент, ново име, у групи са овом осморицом – одличан штит од Будућности.

– А какав филм имате у виду? – упита Бил поново пунећи чашу.

– Па, могла би то да буде једна добра мистерија, замишљено одговори Мелтон. – Или прича о рату... – Сузан и Бил су чекали.

– Рецимо, прича о мужу и жени који живе у малој кући, у малој улици у години... 2155, можда? Суочени са страшним ратом, страшним бомбама, а ево сад главног – одлуче да беже у Прошлост. Пратих их човек за кога мисле да је зао, а који у ствари жели само да их научи да поштују своју дужност.

Бил испусти чашу на под. Сузан пригушено крикну.

Мелтон мирно настави. – Дакле, изгледа да нису схватили колико су драгоцени за Будућност. Посебно он – кључна личност у војној индустрији. Тако, Гоничи – да их тако назовемо – не жале ни времена ни труда да их пронађу, да их ухвате насамо – рецимо у некој хотелској соби где их нико не види – и да их врате тамо где им је место. Питање стратегије. Гоничи оперишу или појединачно, или у групама од осам. На овај или онај начин увек успевају. Зар не мислите да би ово био изванредан сценарио? Сузан? Бил? – Мелтон искапи своју чашу.

Билов пиштољ опали три пута. Један човек паде, други се обрушише на њих. Брзо су их савладали.

На вратима се чула лупа.

– Брзо – узвикнуо је Мелтон.

Принели су камеру на сталку. Зачуло се зујање, а из сочива се појавила плавичаста светлост која се муњевито почела да шири, да би за неколико секунди обухватила целу просторију и људе у њој. Један по један, сви присутни нестали су у модром ваздуху. Делић секунде пре него што је обухватио хладни сноп светлости, Сузан је успела да чује са трга јецаве тонове „Адиос амиго..."

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ГМИЗАВЦИ

■ У овој укрштеници нису уцртана црна поља, већ то треба да урадите сами док решавате укрштеницу. На крају описа дат је број црних поља у сваком реду. Црна поља су распоређена несиметрично, а има их укупно 22.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
12												
13												

ВОДОРАВНО: 1) велики гмизавац издуженог тела. Кожа му је покривена рожнатим штитовима. Живи на свим континентима изузев у Европи (види слику 1) – усамљен (1), 2) начинити ивицу, обрубити – језеро у Северној Америци (1), 3) место у Србији код Зајечара – врста четинара (1), 4) суседна слова ћирилице – скраћеница за исток – багрем (лат.) (2), 5) песничка фигура (више речи у једном стиху почињу истим сугласником) (1), 6) италијански вајар, Бенвенуто – збирка старије скандинавске књижевности (3), 7) коњи – најјача карта (мн.) – хемијски знак за антимон (стибијум) (2), 8) врста македонске чипке – место у Имотском пољу (2), 9) знак за волт – узвик нестрпљења – италијански композитор, Ђовани (2), 10) трошак – резервоар за гориво (1), 11) скраћеница за радијус – годишњак, летопис – скраћеница за „тона" – место у Црној Гори код Котора (3), 12) хемијски знак за астатин – део војне јединице (обично у покрету) – скраћеница за „телевизија" (2), 13) врста гмизаваца дугуљастог тела које је прекривено крљуштима и штитићима. Храни се инсектима, пауцима и глистама (види слику 2) – мрзак, недраг (1).

УСПРАВНО: 1) врста гмизавца здепастог тела које је оклопљено с два коштана или рожна луба. Неке врсте живе и 150-200 година (види слику 3) – наш савремени сликар, Александар (1), 2) опера Ђузепа Вердија – филм Косте Гавраса – овде (2), 3) показна заменица – познато дело Хомера – последње слово ћирилице (2), 4) ресити, украшавати – завештање (1), 5) орган чула вида (мн.) – име наше глумице Беговић – члан дипломатског представништва (2), 6) заједнички назив за Динарске планине и Шарско-пиндске планине – фудбалер „Осијека", Горан (1), 7) постојбина Одисеја – сос – скраћеница за „литар" (3), 8) енглеска филмска глумица, Вивијен – средство за скидање лака с ноктију – звук, глас (2), 9) киселост (хем.) – негација (3), 10) држава у Азији – стид – скраћеница за метар (2), 11) мелодија – свући одело (1), 12) мушко име од миља – планина у средњој Далмацији (2).

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: 13) штрикање, 14) орт, 15) Авари, 16) боксер, 17) Росана, 18) литра, 19) причати, 20) шанк, 21) Лена, 22) Ант, 23) лат, 24) авани, 25) депо, о, 27) Ни, 28) Индија, 29) ар, 30) ина, 31) Деј, 32) лан, 34) „Нана", 35) касирка, а, 37) Авганистан, 38) цитронада, 39) ро, 40) коала, 41) одсад, 42) Далматинац, а.

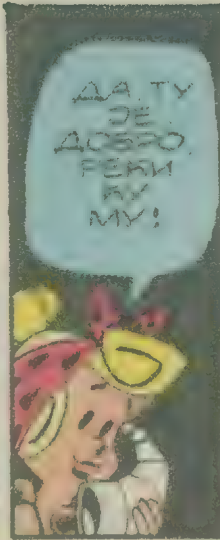

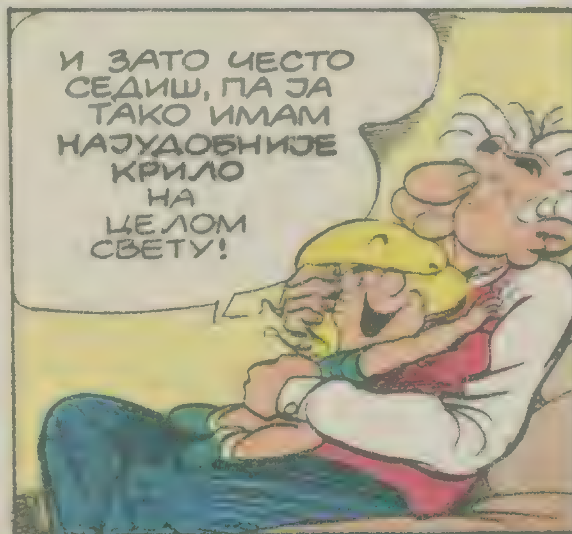

ТАТА, КУПИ МИ АУТО...

Илустровао Зоран Петковић Петко

Неки дечији аутомобилчићи уопште нису играчке. По парковима и мирним улицама отмених стамбених четврти Калифорније клинци се возикају у верним копијама „поршеа", „фераријa" и других егзотичних аутомобила. Све је као право, само што су аутомобили за мале – мали.

Производи их италијанска фирма „Агостини аутојуниор", а у Калифорнији се за сада продају искључиво у отменом салону аутомобила на Беверли Хилсу, „Родео коучу". Шестомесечни биланс: 139 продатих аутомобилчића.

У прескупим играчкама све је тако рећи као право: кожна седишта, хидрауличне кочнице, мењачи с две брзине, мотори од три коњске снаге који су, истина, врло слични онима што се уграђују у машине за шишање траве, али зато за разлику од њих развијају максималну брзину од 56 километара на час. Мало за велике, сасвим довољно за мале возаче.

Колико су скупи прескупи аутомобилчићи? Мини модели „поршеа 911" и „ферари мондијала" коштају отприлике по пет хиљада долара сваки, а „ламборђини" у минијатури дванаест и по

Родитељи који ни сами не возе ништа ексклузивније од „фордова" и „шевролета" могу својој дечици да приуште минијатуре сопствених аутомобила. Таман за њихов џеп, фирма „Ф. В. лежер ов тајм" производи четрдесетак различитих модела чије се цене крећу од 895 до 1295 долара. Ове умерено прескупе играчке продају се на велико: једанаест хиљада комада годишње.

Једна британска фирма, „Ј. П продактс", рачуна на особину златне и остале дечице да се брзо засите играчкама, па макар оне коштале и мало богатство. Компанија је већ почела да производи и мини-моделе камп-кућица. Дете коме је свега већ доста лепо седне у свој „ламборђини", прикачи кућицу и оде на излет – у суседну баштu, највероватније. Минијатурни „ехо караван" има праву судоперу, електрично осветљење и тапацирани намештај. Има и цену: четири хиљаде долара

Него, шта ће бити кад дечици досаде и „мерцедеси" и камп-кућице и све остало? Прави авиончићи?

М. И.

10 X 10

ЈАВНО ПРИЗНАЊЕ ТИХОМ УБИЦИ!

Због ових десет реченица редакцији једног листа стигло је десет тужби за увреду. Покушајте да спасете ствар: нађите у свакој једно слово које је изазвало неспоразум.

1. Хирург његових квалитета добро би дошао свакој клањици.

2. У селу свако дете чува овце или краде.

3. Вештину нервирања нико не познаје тако добро као келнери хотела „Гранд".

4. За свој уметнички рад добио је више јадних признања.

5. Између раније и садашње општинске управе разлика је очигледна: они су рушили, ови грабе.

6. Већ десетак година он је у свом предузећу задужен за промају.

7. Ту је бивши „Шангај", где су се очеви и дедови наших суграђана могли купити за мале паре.

8. Гледали смо га док је тренирао млади тим и уверили се да он то врло смешно ради.

9. „Славујево брдо" је насеље тихих и мирних убица.

10. Глупа је животна страст ове високе плавокосе девојке.

РЕШЕЊА:

1. клиници, 2 краве, 3 сервирања, 4. јавних, 5. граде, 6. продају, 7. купати, 8. умешно, 9. улица, 10. глума.

Илустровао: Димитрије Костић

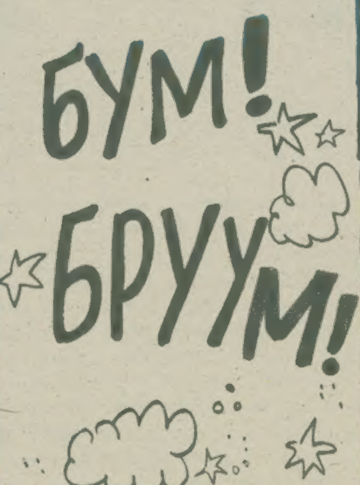

МАЛА ПОШТА П.ФАХ 124

11001 БЕОГРАД МАКЕДОНСКА 29

ОД МЕНЕ ТОЛИКО!

Недавно сам научио сва слова и почео да читам, највише стрипове о Индијанцима. Они често на крају свог говора кажу „Хауг", а ја не знам шта то, у ствари, значи.

НЕНАД ЗАВИШИЋ
Загребачка 1
23300 Кикинда

На наш језик не може дословно да се преведе овај индијански израз којим се каже да је ратник или поглавица рекао оно што је желео. „Хауг" би отприлике значило „Завршио сам!" „Рекао сам!", односно „Од мене толико!". Након овог „Хауг" Индијанац би ретко поново узимао реч: познати као људи који су говорили мало и сажето, сматрајући да брбљивост

није особина добрих ратника, Индијанци нису два пута понављали своје мисли. Хауг!

УГАЉ И ПИСАЉКА ОД КАЛАЈА

Чиме се у свету писало много пре проналаска мастила, туша и оловке.

НИКОЛА ПЕТРОВИЋ
Булевар АВНОЈ-а 116
11070 Нови Београд

Још су стари Грци употребљавали графите штапића за писање и цртање. Али, кад се угасила ан-

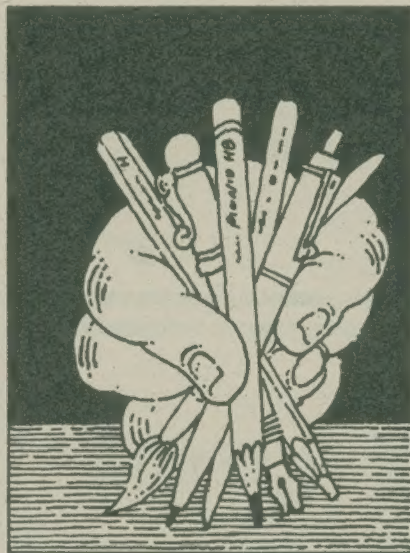

тичка цивилизација, заједно с многим другим достигнућима заборављен је и графит. Као најстарија замена почео је да се користи древни угаљ: цртало се и писало нагорелим прутићима. Ипак, то је било згодније за играње него за озбиљан посао. Професионалцима је препоручиван следећи рецепт који је остао сачуван захваљујући ренесансном сликару Ченину Ченинију:

„Узми нов лонац и стави у њега толико јовиних сувих дашчица зашиљених са обе стране да буде пун. Затим га покриј поклопцем премазаним глином да не би дим улазио у лонац. Увече отиди до пекара и, кад он заврши посао, гурни лонац у пећ и остави га тамо. Ујутро погледај је ли дрво довољно нагорело и је ли угаљ црн колико треба".

Угаљ, међутим, остаје угаљ: руке се прљају, лако се мрви, замаже рукопис или цртеж. Зато су се људи у прошлости служили металним штапићима – писаљкама од калаја, олова и сребра. Сачувани су „сребрни" цртежи Албрехта Дирера, Леонарда да Винчија, Лукаса Кранаха... И само име ОЛОВКА потиче отуда што се некада за писање употребљавало олово помешано са цинком.

ЗАБЛУДЕ ПОЗНАТИХ МОЗГОВА

Мене посебно занимају разне заблуде у историји и науци. То што зовемо напретком науке, често човеку личи, у ствари, на замену једне заблуде новом. Да ли бисте, рецимо, могли да ми кажете: кад је и како је човеков мозак „открио" – себе самог и кроз какве су фазе пролазила та открића?

А. СИЉОСКИ
91220 Тетово

Код најстаријих културних народа не налазе се никаква наслућивања о грађи и функцији мозга; штавише, они сматрају мозак потпуно неважним органом. Прва сазнања о функцији и болестима мозга појављују се код старих Грка. Најстарији грчки филозофи и лекари тврдили су, додуше, да је срце центар психичких функција, али већ у 5. веку пре н. е. Алкмеон из Кротона мислио је да је центар осећаја и мишљења мозак, а не срце. По његовом схватању, осетљивост се у облику ситних честица шири из осетних органа у мозак. Сан и несвестицу он објашњава помањкањем крви у мозгу, а проучавао је и последице повреда мозга. Хипократ (4. столеће пре н. е.) сматра мозак седиштем душе, центром мишљења и осетљивости. Такође мисли да је мозак жлезда у којој се скупљају сувишни телесни сокови.

Платон сматра мозак седиштем интелектуалне душе; док Аристотел мисли да су ове функције локализоване у срцу – мозак му је по својој функцији неважан орган, чији је једини задатак да охлади крв до оптималне температуре. Тврди да је мозак већи у мушкараца него у жена. Мождане вене доводе крв, по Аристотелу, само у

мождане опне. Сам мозак је бескрван и због тога хладан и неосетљив. У мозак улази сва телесна топлота и тамо се хлади. При томе настаје слуз која силази кроз нос.

Позитиван напредак анатомије и физиологије мозга постигнут је у александријској школи (тако је, рецимо, Еразистрат тумачио вишу интелигенцију човека у односу на животињу развијеношћу можданих вијуга), па преко Галена (2. век), па велики ренесансни умови, па проналазак микроскопа, па значајна модерна открића у многим областима...

Међутим, нема сумње: мозак, ма како генијалан био – и баш зато – никад неће докучити себе до краја.

МНОГО СУВИШНИХ РЕЧИ

Да ли можете да нам наведете неке примере честих погрешака у говору и писању; рецимо: неке случајеве употребе сувишних речи...

МИЛЕНА И АНА
37000 Крушевац

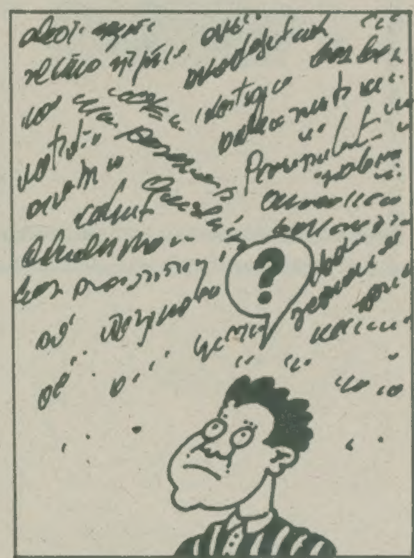

Што се сувишних речи тиче (и уз напомену да су неке друге грешке у писању и говору много опасније од правописних, поред оних познатих примера: често пута и дуго времена (где је друга реч сувишна), ево, за ову прилику, још три: око десетак, а десетак значи – око десет; затим: дивља звер (ако негде видите неку питому звер, јавите нам); па онда: С.О.С. за спас (рецимо) Таре – С.О.С. је синоним за тражење спаса... (скраћено од енглеских речи Save our souls, значи – спасите наше душе).

НАВИЈАМ ЗА ДУБОЧИЦУ

Јављамо се због опкладе. Ја тврдим да београдски спортски репортер Марко Марковић навија за Црвену звезду, а мој брат тврди да навија за Партизан. Ко је у праву?

БОБА и ГОРАН
78000 Бања Лука

Опкладу неће добити ни Боба ни Горан. Кад смо питали Марка Марковића за који од два бео-

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Снежана Сеничић, 36207 Витковац – има 14 година, сакупља песме, писма и постере, воли спорт и музику.

Далида-Дада Диздар, Лаце Захировића 9, 72000 Зеница – има 13 година, воли рок музику, сакупља значке и постере.

Данијела Петровић, Кајмакчаланска 27, 11000 Београд – има 12 година, воли забавну музику, сакупља салвете.

Иван Пунек, Анке Буторац 13а, 41000 Загреб – има 9 година, сакупља марке, значке и привеске, навија за „Цибону" и „Динамо".

Маја Свиличић, Титова Обала 47, 58216 Каштел Стари – има 12 година, сакупља писма и „Политикине забавнике", воли музику.

Елдан Капур, Вука Караџића 6б, 31300 Пријепоље – има 15 година, воли музику и историју, бави се спортом, сакупља значке и постере.

Снежана Милосављевић, Ново Насеље 45/14, 11213 Падинска Скела – има 15 година, сакупља значке и постере, воли спорт, „Плави оркестар", компјутере и „Политикин забавник".

градска клуба навија, одговорно нам је: „Навијам за Дубочицу из Лесковца јер сам тамо рођен и наравно, за репрезентацију Југославије!"

Поновили смо питање, додајући да нам каже за који од прволигашких клубова навија, јер се Дубочица такмичи у Првој српској лиги, али одговор је поново гласо: „Ниједан!"

„ЛИ КУПЕР" ИЗ ЛОНДОНА

Реци ми, молим те, да ли су фармерке „ли купер" француске или америчке лиценце

ЗОРАН и МАРЈАН
18500 Врање

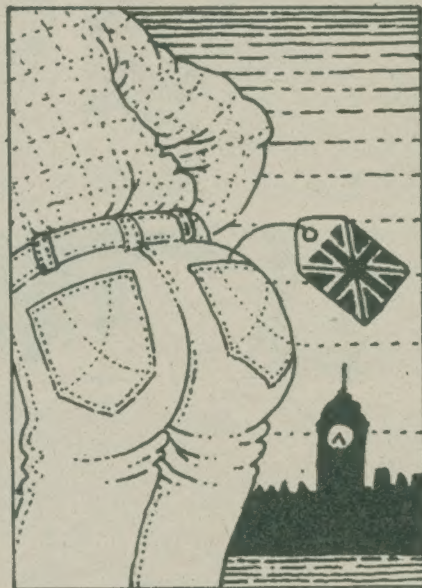

Фирма „Ли купер" основана је у Лондону после завршетка другог светског рата и у почетку је производила тешке тканине. Касније, кад је свет захватила мода џинса, појавиле су се и „ли купер" фармерке.

Београдски „Беко" откупио је 1977. године лиценцу од фирме из Лондона и од тада се у нашим продавницама продаје одећа са овим знаком.

КАКО ДЕДА НА ЗАБАВНИК ГЛЕДА

Мој деда има први број „Политикиног забавника" који је изишао 28. фебруара 1939. године. Деда наглашава да тај број представља нарочиту вредност, па ме интересује да ли је у праву.

ТАТЈАНА ПАВИЋЕВИЋ
85360 Улцињ

Деди би требало да се верује, поготову што чита Забавник већ 46 година, односно од његовог првог броја. Тај број данас је заиста права вредност, наравно за оног ко воли новине и Забавник. Пре шест година, 1979, када је наш лист славио четрдесети рођендан, објављено је такозвано репринт издање (копија) првог броја, али ни њега у киосцима више нема. Како време пролази, први број Забавника је све вреднији. Поздрави деду, са жељом да после њега ти (са)чуваш први примерак Забавника.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА"
Александар Бакочевић

В. Д. руководиоца ООУР-а Издања за младе „Политикин забавник"
Влада Булатовић Виб

Главни и одговорни уредник
Влада Булатовић Виб

Заменик главног и одговорног уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ
Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић, Љиљана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић. Чланови Савета из Редакције: Влада Булатовић Виб, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 100 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 1.104,00 динара, полугодишња 2.208,00 динара, годишња 4.416,00 динара

ПРЕТПЛАТА
ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 2.208,00 динара, полугодишња 4.416,00 динара, годишња 8.832,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" ООУР „Продаја" – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО
У СТРАНОЈ ВАЛУТИ
ГОДИШЊА:

САД	$ 32.–
СР НЕМАЧКА	ДМ 91.–
ШВЕДСКА	Шкр. 270.–
ФРАНЦУСКА	Ффр. 278.–
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 75.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТБАНКЕ" – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

Насловна страна:
БРАНА ЈОВАНОВИЋ

WALT DISNEY
МИКИ

ПЛЕМЕНИТ ЈЕ! ДРУЖЕЉУБИВ! РАДО ДАЈЕ СВОЈЕ СТВАРИ ДРУГИМ ПСИМА!
НЕВЕРОВАТНО!
WALT DISNEY

МЉАЦ! МЉАЦ!

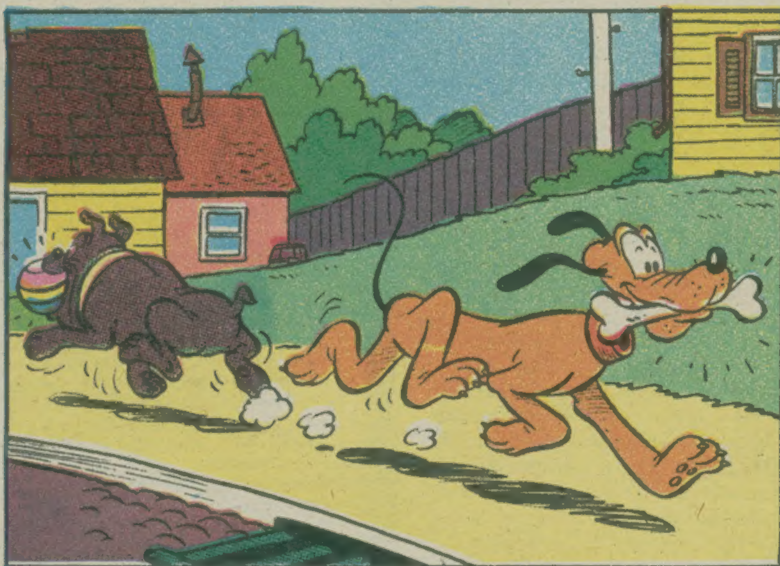

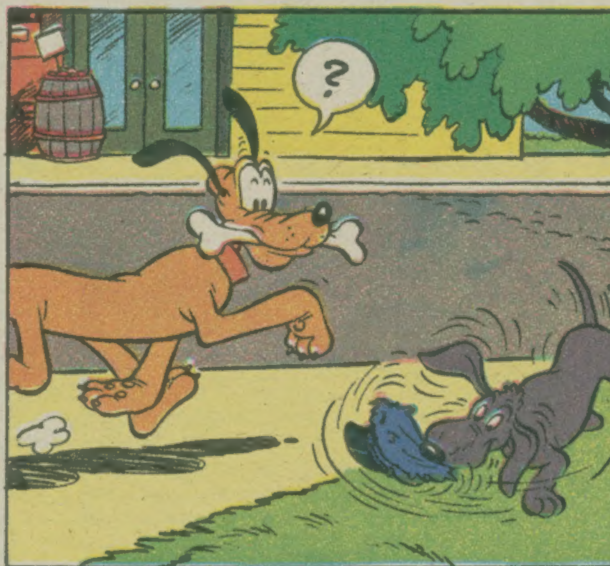
?

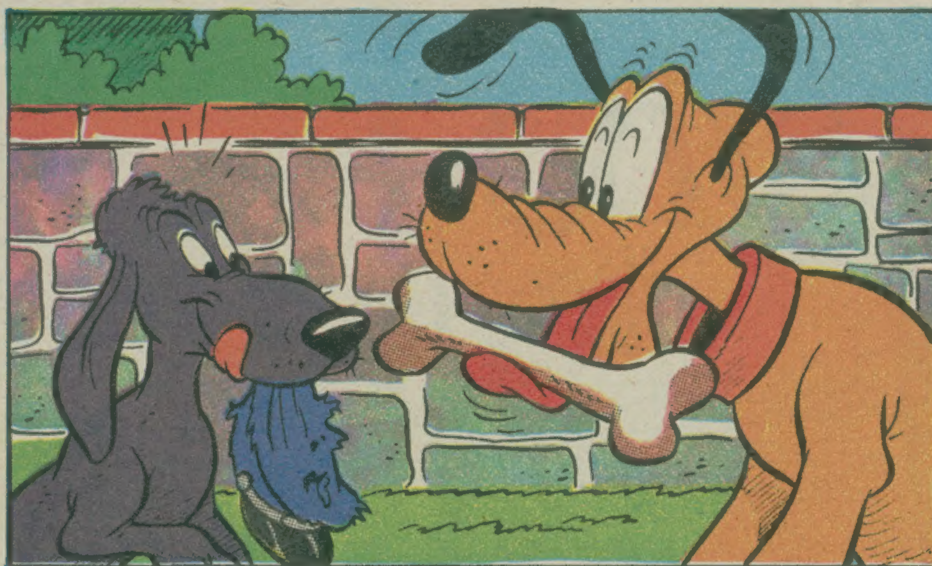

ПЛУТОНЕ, ШТА ТИ ЈЕ ТО? ИЗГЛЕДА КАО...
5-16
Copr. 1954, Walt Disney Productions
World Rights Re

...ПОЛИЦИЈСКА ШАПКА!
Distributed by King Features Syndicate

ЈЕ Л' МОГУ И ЈА ДА СЕ МАЛО ПРОВОЗАМ С ВАМА?
НЕ, МИКО... ЗНАШ, МИ ИДЕМО... ОВАЈ, РЕЦИ МИНИ ДА ЋУ ДОЋИ НА РУЧАК ЗА ЈЕДНО ДВА-ТРИ ДАНА!
P.D.